

Matiee 'sebhε Sa Matie gbaa -Zezuu gbυzɔnυ gbυ

-Zezuu -gυgbυ Matie cεlia, mυ -wa. Nu, Matie mι
-Zezuu *'bιnɔnya kugbua lε 'sɔɔ glaa -nyυmε yabhlo
nya. Zuifυ -yla Matie cεlia wee 'sebhε nι. -Lagɔ ka
'cιn ɔ -Bhasanyɔɔ tietiegbυυ wεlι wla, 'ιn -Lagɔgbυυ -
falɔpanya ka -mɔɔ daa cεlι *'wυsuslolue svaα 'sebhε
'wυ. 'Sebhε nι 'wυ, Matie slolua we Zuifυ nι, -Zezu
-wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ (Mɔ -wa Mesi).

-Zezuu dυkpasι

(Lk 3.23-28)

¹ -Zezu Klisι dυkpasι ηnι nι: ɔɔ -Zezu *Klisι mια,
ɔ dυkpasa -wa *-Davidι, 'ιn *Abλαamυ mια -Davidι
dυkpasa nya.

² Abλαamυ gwalia Izakι.

Izakι gwalia Zakɔbυ.

Zakɔbυ gwalia Zuda -yɔ ɔ bhelia.

³ Zuda gwalia Pelεsι -yɔ Zela, nι, wa 'nyaa -wa
Tamaa.

Pelεsι gwalia Eslɔmυ.

Eslɔmυ gwalia Alamυ.

⁴ Alamυ gwalia Aminadabυ.

Aminadabυ gwalia Naasɔn.

Naasɔn gwalia Salma.

⁵ Salma gwalia -Boazι, nι, ɔ 'nyaa -wa *Wlaabυ.

-Boazι gwalia Obεdι, nι, ɔ 'nyaa -wa Wluti.

Obεdι gwalia -Zesee.

⁶ -Zesee gwalia nyιmaa 'wlulapιlɔnyɔ -Davidι.

-Davidι gwalia *Salomɔɔ, Ulii 'ηwnɔ nya.

⁷ Salomɔɔ gwalia Wloboamυ.

Wloboamu gwalia Abia.

Abia gwalia Aza.

⁸ Aza gwalia Zozafati.

Zozafati gwalia Zolamu.

Zolamu gwalia Ozias.

⁹ Ozias gwalia Yotamu.

Yotamu gwalia Akazi.

Akazi gwalia Ezekias.

¹⁰ Ezekias gwalia Manasee.

Manasee gwalia Amɔn.

Amɔn gwalia -Zozias.

¹¹ -Zozias gwalia Yekonia -yɔɔ bhelia.

We bhla wa kpaɔ *Izlaɛlɔnyɔma, 'in wa yia wa Babilɔnu kwa.

¹² -Muɔ 'biɔ, Yekonia gwalia Salatiɛli.

Salatiɛli gwalia Zolobabeli.

¹³ Zolobabeli gwalia Abiudu.

Abiudu gwalia Eliakimu.

Eliakimu gwalia Azɔɔ.

¹⁴ Azɔɔ gwalia Sadɔku.

Sadɔku gwalia Akimu.

Akimu gwalia Eliudu.

¹⁵ Eliudu gwalia Eleazaa.

Eleazaa gwalia Matan.

Matan gwalia Zakɔbu.

¹⁶ Zakɔbu gwalia Maliii 'lowli *-Zɛzɛfu. Nu, Malii gwalia -Zezu wa laa Klisi, -muɔ ji -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ.

¹⁷ Nu, we 'ka Ablaamu -gu 'bhu, we 'ka -Davidi yi, dukpasɔ -zakpa kugbua lɛ -mnuɔ -wa. We 'ka -Davidi -gu 'bhu, we 'ka wa kpakpie yi, 'in wa 'ka wa Babilɔnu kwa, we nyini dukpasɔ -zakpa kugbua lɛ -mnuɔ. -Muɔ 'biɔ, we 'ka wa Babilɔnu -kwakwie -gu

'bhv, we 'ka -Zezu Klisu gwalı bhla nyini, we nyini dukpası -zakpa kugbua ɛ -mnva.

Malii gwalia -Zezu

(Lk 2.1-21; -Gal 4.4)

¹⁸ Nu, sanɛɛ wa gwalia -Zezu Klisi. Nu, ɔ 'nyaa -wa Malii, mɔ -yɔ -Zɛzɛfɔ 'kaa kɔkwali, wa 'nı -sɔ ladi dabhlo, 'in ɔ yia nɔkpla pla -Lagɔɔ Zuzu 'Pɔpaa 'tite nya. ¹⁹ Nu, -Zɛzɛfɔ mia, nyime tiklu -wa. ɔ 'nı 'yibha ɔ 'ka Malii gbv dli -zejila 'wɔ. We 'dɛɛ 'gbv, bhoyi ɔ -yɔ ɔ yi yaa -dia zizewiem. ²⁰ Da ɔ dli mia we -gv, 'in Jejitapeɛ 'anzi yabhlo yia ɔ -gbɛ yi 'ylaa 'wɔ, 'in we nɛɛ:

«-Zɛzɛfɔ, -Davidu 'yuoyu, -in 'na lɔlɔ dli -nı, -in 'ka Malii kwa, nu, 'yu ɔ yia gwalia, -Lagɔɔ Zuzu 'Pɔpaa 'tite nya ɔ plaa nɔkpla. ²¹ Nu, nɔkpasuyu ɔ yia gwalia, 'in -in 'ka ɔ 'ɛni zɔ -Zezu, 'in ɔ 'ka ɔ nyima gbɔnyuu 'wɔsa.»*

²² -We Jejitapeɛ gbaa ɔ gbɔɔ -falıpanyɔɔ ɛwe nya, we 'ka lenɔɔ 'gbv, we yi 'saa 'plı:

²³ «Nu, 'yieslɔɛwɔnyu ɔ 'nıa nɔkpasu -yi, mɔ yia nɔkpasuyu gwalia, 'in wa 'ka ɔ 'ɛni zɔ Emanuel.»

-Mɔɔ ji -wa nu, -Lagɔ -yɔ -a 'sɔ mı.

²⁴ ɔ ganɔa, sa Jejitapeɛ 'anzi gbaa, 'mɔ ɔ nva ɛ, 'in ɔ yia Malii ɔ 'dɛɛ -gbɛ bɛli. ²⁵ ɔ -yɔ ɔ 'nı -budu 'wɔdi, 'in ɔ Malii yia ɔ nɔkpasuyu gwalı, 'in -Zɛzɛfɔ yia -mɔɔ 'ɛni zɔ -Zezu.

2

Gbɔyilonya mɔia -Zezuu 'ɛni 'ylimania

(Lk 2.22-38)

* **1:21** -Zezuu ji -wa nu, -Lagɔ saa nyima gbv 'wɔ.

¹ -Zezu wa gwalia Betilemu, Zudee -dudu -gu, -zugba *Ewlođu mi nyımaa 'wlulapılınyo nya.

Toun, gbuyilonya 'bhua 'yluu 'wusoluda, 'in wa yia *-Zeluzalemu nyni. ² Wa nee: «'Yu, -o wa gwalia, 'in o 'ka *Zuifuu 'wlulapılı, da o mia? Nu, o -zeliya ka 'wlu 'yluu 'wusoluda, 'in -a yia we -yoyi, we 'dee 'gbu, -a yia yi -a 'ka o 'nı 'ylimanı.»

³ Nu, nyımaa 'wlulapılınyo Ewlođu 'nua we, 'in o ple yia sumanı, o -yo -Zeluzalemu -nyıma weee. ⁴ -Bha o laa *-Lagobubonyaa -cian we -yo -Lagoo titee gwesanya, 'in da wa 'kaa -Lagoo -Bhasanyo gwalı, o 'ka we yibheli. ⁵ Wa nee o -ylaε: «Nu, Betilemu, Zudee -dudu -gu, -bha wa gwalia o. Nu, -we *-Lagobuu -falıpanyo celiı, mu nı:

⁶ «Amia, Betilemu, Zudee -dudu -gu -nyıma,
amıaa 'gbe 'nı 'kienyi -mı,
Zudeegbe 'kadı glaa.

Nyımaa 'Wlulapılınyo yabhlo yia amıaa -gbe 'bhua,
mo 'kaa Izlaelınyıma -wa -wa na nyıma,
mo 'kaa wa 'yugalı.» »

⁷ Toun, 'in Ewlođu yia waa gbuyilonya la zizewiemı, 'in o yia wa layıbha nu, labhla wa 'yi wee -zeliya -yoo. ⁸ 'In o nee wa -ylaε: «A mni, a -talı oo 'yuu da 'nanuu, a -ka o 'yi, a yi 'mı 'dı -salıa, 'in, -amı, in 'ka -mo mni, in 'ka o bubo.» -Bha o tiea wa Betilemu.

⁹⁻¹⁰ Waa gbuyilonya 'nua Ewlođu weli, 'in wa yia 'yoo bhli. 'In -zeliya wa 'yi yaa 'yluu 'wusoluda, wa yia we -yoyi, 'in we yia wa 'muna 'wula. Wee -zeliya -galı wa 'yu, 'in da oo 'yu mia, we nynia -bha, 'in we yia 'yigbe. ¹¹ Da wa plaa -budu oo, 'in wa yia 'yu -yo o 'nyaa Malii -yoyi. Wa yia oo 'yu bubo, o 'yu 'kukolu sibhlie nya. -Muu 'bigu, wa yia wa 'gba 'wokalı, 'in

'ηnumnɪli wa cɛɪa ɔ, mɔ nɪ: -can klaa, *mɪli klaa, we -yɔ 'wɪli, 'mɔ wa 'nyɛa ɔ. ¹² 'Ylaa 'wɔ, -Lagɔ nɛɛ wa -yla nɪ, wa 'na 'plɪli Ewɪlodɔɔ -gbɛ -nɪ. 'In wa yia 'yoo -putu 'wɔbhu, 'in wa yia wa -zɔɔ lɔmnɪ.

-Zɛzɛfɔ mɪa Ezipɔtɔ

¹³ Waa gbɔyilonya ka mɪli 'bhie, Jejitapɛɛ 'anzɪ yabhlo yia -Zɛzɛfɔ -gbɛ yi 'ylaa 'wɔ, 'in we nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Nɪ, Ewɪlodɔ yia ɔɔ 'yuu da -talɪa, ɔ 'ka ɔ 'bha. We 'dɛɛ 'gbɔ, -sɔ 'wɔ, -in 'bhu ɔɔ 'yu -yɔ ɔ 'nyaa 'wɔ, -in -yɔ wa 'sɔ mɪli Ezipɔtɔ -gwagwɛ nya. -In -tɔ -mɔ, bhla -we nya a 'kaa yi, -amɪ yia we aɪn -yla gbaa.»

¹⁴ -Zɛzɛfɔ -sɔa 'wɔ, 'in ɔ yia 'yu -yɔ ɔ 'nyaa 'wɔbhu. Wa 'bhɔa -bha sabɔ, ¹⁵ 'in wa yia Ezipɔtɔ mɪli. Wa -dɪ -mɔ la, 'in Ewɪlodɔ yia tɪ. 'Sa -mɔɔ 'plɪa sa, 'in -we -Lagɔ gbaa ɔ gbɔɔ -falɪpanyɔɔ ŋwɛ nya, we 'ka gbɔzɔnɔ -zɛ, ɔ nɛɛ:

«In ka na 'yu la,
ɔ 'ka Ezipɔtɔ 'bhɔ.»

Ewɪlodɔ 'bhaa nɔkpasuyua Bɛtɪlɛmɔ -dɔdɔ -gɔ

¹⁶ Da Ewɪlodɔ 'yɪa nɪ, gbɔyilonya ka ɔ -dawli 'wɔnɔ, 'in ɔ yia 'cɛ 'pa bhabha. -Bha ɔ tiea nyɪma wa 'ka Bɛtɪlɛmɔ dɔdɔ -gɔ nɔkpasuyua 'bha. -Wa 'nɪa -zɔ 'sɔ yɪ, we -yɔ -wa kaa -zɔ 'sɔ, -maa wa mɪa 'bhaa. Nɪ, bhla -we nya -zɛɪyɪa 'wɪa gbɔyilonya ka ɔ 'dɪ -salɪ 'gbɔ ɔ yi 'saa nɔ. ¹⁷ Nɪ, -we *-Lagɔgbɔɔ -falɪpanyɔ Zelemi gbaa mɔ nɔa lɛ:

¹⁸ «-A ka 'wɔkpɪwɛɪ 'nɔ mɔ Wɪlamaa,
wa mɪ 'wɔkpɪda, wɪda wa mɪa.

*Wɪlɛɪ -wa, ɔ 'yua ɔ mɪa wɪda,
ɔ 'nɪ ŋwɪnɪ wa 'ka ɔ bhubhoe,
nɪ, ɔ 'yua ka tɪ.»

-Zezefv 'bhva Ezipotv

(Lk 2.39)

¹⁹ Da Ewlodv tlia, -zugba -Zezefv mɪ Ezipotv, 'in Jejitapeɛ 'anzi yabhlo yia ɔ -gbɛ yi 'ylaa 'wv, 'in we nɛɛ ɔ -ylaɛ: ²⁰ «-Sɔ 'wv, -in 'bhu ɔɔ 'yu -yɔ ɔ 'nyaa 'wv, -in -yɔ wa 'sɔ mɪ *Izlaɛli -dɔdɔ -gv. Nu, -wa 'yubhaa wa 'ka ɔɔ yu 'bha, -maa ka tli.»

²¹ Tɔvɪn, -Zezefv -sɔa 'wv, 'in ɔ yia ɔɔ 'yu -yɔ ɔ 'nyaa 'wvbhu, 'in wa yia Izlaɛli -dɔdɔ -gv mɪ. ²² ɔ 'nva nu, Alkelausɪ mɪ Zuifvɪ 'wlulapilɪda ɔ dide Ewlodvɪ 'bɪgv, -bha ɔ nva nyanɔ ɔ 'ka Zudee mɪ. Mɔ ɔ 'kaa mɪ, ɔ 'yia -bha 'ylaa 'wv, 'in ɔ yia Galilee -dɔdɔ -gv mɪ. ²³ 'In 'gbe -we wa laa Nazaletɪ, 'in wa yia -bha ladi. Nu, 'sa we 'plia sa, 'in -we -Lagɔgbvɪ -falpanya gbaa we 'ka gbvɔvɔ -zɛ. Wa nɛɛ:

«'Mɔ wa yia laa Nazaletɪyu.»

3

**Zaan batizea nyɪma 'nyu nya*

(Mk 1.1-8; Lk 3.1-18; Zn 1.19-28)

¹ We bhla wa 'yia 'Zan *-Batisɪ -yɔ -mɔ da bebleɛ Zudee -dɔdɔ -gv. ɔ 'kpia 'wv, ² ɔ nɛɛ: «A 'bhiti amɪaa dli, nu, -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapilɪe ka cɪpa.»

³ -Lagɔgbvɪ -falpanyɔ *Ezaii nɛɛ zɪmɛ ɔ daa nu: «Nyɪmɛ yabhlo 'kpia 'wv -mɔ da bebleɛ, ɔ nɛɛ: «Nu, a mnazɪ Nyɪmaa -Kanyɔɔ 'yloogblv -yɔ. A nv 'yoo tiklu ɔ 'yu.» »

⁴ Nu, ɔɔ *Zaan mɪa, ɔ 'wv -bana mɪ *-nyɔmɛɛ nyani nya, 'in ɔ -ɛsli mɪa nɪmɛɛ ku nya. Lvv 'kpɪ -yɔ -gangan ɔ lia. ⁵ Zudee -dɔdɔ -gv -nyɪma klaa, -Zeluzalemvɪ -nyɪma klaa, we -yɔ -wa 'bhva Zudeɛn nyu kwesi, ma yia Zaaan -gbɛ. ⁶ Gbvnyuu -we wa

nua lɛ, 'mɔ wa gbaa -zejila 'wɔ, 'in ɔ batizea wa Zudeɛn nyu lɔ.

⁷ Zaan 'yia nu, *Falizinyima -yɔ *Sadusenyima mɔ ɔ -gbɛ yida, nu, -maa -zu 'wɔ, 'in ɔ nɛɛ wa -ylɛ: «Amia mia dɛ, 'munumɛɛ -gnu a -mia! Nyɔɔ -sali aɪn 'di, 'in a pupali 'wlukɔɔn la nu, a mneni a 'ka -Lagɔɔ 'cɛ -we mia yida kwɛɛ 'tlaa? ⁸ A -slolu amiaa lɛnɔgbɔnya 'wɔ sazɔnɔ sa nu, a ka amiaa dli 'bhiti. ⁹ A 'na gbalɔ amiaa 'dɛ dli zɔ -nɛ: «Nu, Ablaamu mɔ -amiaa dukpasa nyaa 'gbɔ -a ka gbɔwɔbhɔ.» Nu, in nɛɛ aɪn -yla, -Lagɔ mneni ɔ 'ka tukpanya ni, Ablaamuɔ 'yua -zɛli. ¹⁰ -Lagɔɔ 'nɛnɔ gbee 'yli -di sunyaa bhɔ -yɔ la pepe. Su weee -we'e 'paa 'bhue -zɔnɔnya ni, -dia ɔ yia we, ɔ 'ka we -kosu 'wɔ viteli. ¹¹ 'Nyu nya -amɔ na batizea aɪn, 'in wa 'ka we 'jiyibheli nu, a ka amiaa dli 'bhiti. Nu, nyumɛ -ɔ yia 'mɔ 'bi yia, mɔ yia aɪn batizea Zuzu 'Pɔpa -yɔ -kosu nya. ɔ 'tɪtɛ -zi na -nɔ, in 'nɔ we 'klɔ -ka in 'ka ɔ -sakwla 'wɔbhɔ. ¹² ɔ ka ɔ bɔtɛ kwɛɛ, ɔ 'ka ɔ 'mnɔ 'wɔpɔ, ɔ 'ka we 'ya -yɔ we vavi -yɔsɔsali. 'In ɔ 'ka we 'ya -zɔnɔnya -gbagbɔ 'wɔ slu, 'bhie, ɔ 'ka we vavinya -kosu we'e nyumoa 'wɔ viteli.»

Zaan batizea -Zezu 'nyu nya

(Mk 1.9-11; Lk 3.21-22; Zn 1.29-34)

¹³ -Zezu 'bhɔa Galilee -dɔdɔ -gɔ, 'in ɔ yia Zudeɛn nyu -yɔ mnɔ. ɔ nɔnia -mɔ, 'in ɔ yia Zaan kwesi bɛ, -mɔɔ 'ka ɔ batizee 'nyu nyaa 'gbɔ. ¹⁴ Zaan 'nɔ we ŋwɔnu, ɔ nɛɛ: «-Innya, we 'nɔ 'sa -mɔ. -Mɔ 'ka 'yaa 'mɔ batizee 'nyu nya, 'in -in yia yi, in 'ka -mɔ 'nyu nya batizee yi?»

¹⁵ -Zezu nɛɛ: «Nu, we mɔ -Lagɔ 'yu tikliu 'gbɔ, -a nɔ we lɛ.»

-Bha Zaan ṛwnua we -yɔ, 'in ɔ yia we lɛnu.

¹⁶ Zaan batizea -Zezu 'nyu nya, -Zezu mɪ 'nyu lu 'tlada, 'in ɔ yia -Lagɔɔ 'gbe -yɔyɪ ṛwe -kalɪda. 'In ɔ yia -Lagɔɔ Zuzu, ɔ 'wɪɔ -kpakun, -yɔyɪ kwlɪda, 'in -mɔɔ yia ɔ -gɔ lasibhli. ¹⁷ 'In wa yia wɛɪ yabhlo, -we 'bhɔa -Lagɔɔ -gbe 'nu, we nɛɛ: «Na 'Yu ɔ -mɪa, in -kalɪ ɔ zɛ, 'mɔ in 'nyɛa na dɪ weee yoo.»

4

**'Kuzu ylaa -Zezu la*

(Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)

¹ Tɔun, 'in -Lagɔɔ Zuzu yia -Zezu da beblɛɛ kwa, *'Kuzu 'ka ɔ laylaa 'gbɔ. ² ɔ mɪa -mɔ da beblɛɛ, ɔ li -mɔ zɪ glɔ 'sɔ, sabɔ glɔ 'sɔ, -zugba ɔ tɪ lililu, 'in ṛwɔ yia ɔ -yɔkpa. ³ *Laylanyɔ bea ɔ kwesi, 'in we nɛɛ ɔ -ylɛ: «-In -ka -Lagɔɔ 'Yu nya -mɪ 'piɛin, -in gba tɔkpanya nɪ -yla nu, we -zɛ 'floo.»

⁴ 'In ɔ nɛɛ: «We mɪ cɛɪda *-Lagɔɛbhɛ 'wɔ: <We 'nɪ lililu -bhlogbɔɔ -gɔ nyɪmɛɛ 'yliyɔgagɪɛ tɪli, nu, wɛɪ -we -Lagɔ gbaa, 'in we nyɛ 'yaa ɔ 'yliyɔgagɪɛ.> »

⁵ Tɔun, 'in 'Kuzu yia ɔ -mɔwɔ -gbe -Zeluzalɛmɔ 'wɔkwa. We dia ɔ *-Lagɔbudu 'kadɔ 'wɔ la, ⁶ 'in we nɛɛ: «-In -ka -Lagɔɔ 'Yu nya -mɪ 'piɛin, -blu 'wɔ -in 'ka lasibhli, nu, we mɪ cɛɪda -Lagɔɛbhɛ 'wɔ: <-Lagɔ yia ɔ 'anzɪnya tiea -na 'gbɔ, 'in we 'ka we sɔnya -mɪ zɔ lasɔlɔ, -na bhɔ yi tɔkpa gozoo 'gbɔ.> »

⁷ 'In ɔ nɛɛ: «We mɪ 'ya cɛɪda -Lagɔɛbhɛ 'wɔ: <Nu, Jejitaɛ, ɔ -wa -na -Lagɔ, a 'na yɪlɪ ɔ la -nɪ.> »

8 -Bha 'Kuzu kwa 'yaa ɔ 'wɔpa -gɔgɔ 'kadu 'wlu.
'In we yia dɔdɔ 'ɲɲmɲɲ -da weee -yɔ we 'ɲɲmɲɲɪ
-yɔ we 'tɪtɛ ɔ 'klɔslolu. 9 'In we nɛɛ: «-In -ka 'mɪ 'yu
'kukolu 'sibhli, 'in -in -ka 'mɪ bɔbɔ, nɪ, -we weee
mɪa da, 'in na nyɛa -mɪ we.»

10 'In ɔ nɛɛ we -ylae: «Bɛ lɔ, 'Kuzu! We mɪ cɛɪda
-Lagɔɛbhɛ 'wɔɛ:

«-In bɔbɔ Jɛjitapɛ, -ɔ -wa -na -Lagɔ,
'in -in nɔ ɔ 'dɛbhlogbɔɔ -yla lubho.» »

11 'Kuzu 'bhɔa ɔ kwesi tɔn, 'in 'anzɪnya yia ɔ
'wɔsa.

-Zezu dɪa ɔ lubho gwe Galilee

(Mk 1.14-15; Lk 4.14-15)

12 -Mɔv 'bɪgɔ, -Zezu 'nɔa nɪ, wa ka Zaan -kasɔ
'wɔpa, 'in ɔ yia Galilee mɲɪ. 13 ɔ 'nɪ Nazaletɪ -
tɔ, Kapɛnaumɔ ɔ -dɪa la. Nɪ, Kapɛnaumɔgbɛ mɪa
Galilenyu kwesi, -we mɪa -mɔ Zabulɔn -yɔ Nɛfutalii
-dɔdɔ -gɔ. 14 'Mɔ ɔ nɔa lɛ, 'in -we -Lagɔgbɔɔ -
falɪpanyɔ Ezaii gbɔa, we 'ka gbɔzɔnɔ -zɛ, ɔ nɛɛ:

15 «Zabulɔn -yɔ Nɛfutali -nyɪma,
nyɪma -wa mɪ 'nyuu -yɔ 'yloogbɔ,
-mɔ Zudɛɛn nyuu kakpɛ yabhlo lɔ,
Galilee da 'lakpanya mɪ!

16 Nyɪma -wa mɪa nikpise 'wɔ, zɪ wa yia 'yɪa!
-Wa mɪa tɪtɪlɛ zuzu 'wɔ, zɪ yia wa -gbɛ 'tɪaa.»

17 -Bha -bhlokpɛɛ, 'in ɔ yia -Lagɔgbɔ gbɔgbɛ
bhli, ɔ nɛɛ: «A 'bhiti amɪaa dɪ, nɪ, -Lagɔɔ nyɪmaa
'wlulapɪlɛ ka cɪpa.»

-Zezu laa ɔ 'bɪnɔnya -mɲɔa

(Mk 1.16-20; Lk 5.1-11)

18 'Yɪ yabhlo nya, -Zezu mɪ Galilenyu kwesi
nɔda, 'in ɔ yia bhelia 'sɔ -yɔyɪ, 'Simɔɔ (-mɔɔ -baɲɲɪ

-wa Piel), we -yɔ ɔ bheli Andlee. Wa mɪ wa 'sowli 'nyu lɔ vitelida, nɪ, zibhibhanya wa -mɪa. ¹⁹ ɔ nɛɛ wa -yla: «A yi 'mɪ 'bɪ, sa a kpaa zibhi, in 'ka 'sa aɪn nyɪmaa 'yilibɪlanɔnɔnya -zɛɪ, 'in a 'ka 'mɪ wa 'bɪ -la.»

²⁰ Tɔɔn, wa tia -bha wa 'sowli, 'in wa yia ɔ 'bɪ mɪ.

²¹ ɔ bɛa 'yu -sɛ, 'in ɔ yia *'Zake -yɔ ɔ bheli *Zaan 'yɪ, nɪ, Zebedee 'yua -wa. Wa -yɔ wa dide mɪ wa 'sowli mnazɪda -mɔ 'glɔ 'wɔ, 'in -Zezu yia wa la, ²² 'in wa yia wa dide -yɔ ɔ 'glɔ -bha tɪ, 'in wa yia -Zezu 'bɪ mɪ.

²³ We bhla -Zezu 'plɪɪ Galilee -dɔdɔ weee -gɔ, -zugba ɔ slolua nyɪma gbɔ *-Lagɔbudunya zɔ, 'in ɔ gbaa *-Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪɪ -zɔnɔɔ gbɔ, gu weee -yɔ sɪasɪe weee, -we mɪa nyɪma -yɔ jipejipe nya. ²⁴ -Bha wa 'nɔa -Zezuu 'dɪ Silii -dɔdɔ weee -gɔ. Nɪ, -wa mɪa sɪada weee, -wa kaa gu -yɔ klaa, -wa ka ku glopaa klaa, -wa zuzu 'nyuu mɪa 'wɔ klaa, -wa kaa nɛn gu -yɔ klaa, we -yɔ zɔlaslonɪ, 'ma wa -laa -Zezu, 'in ɔ yia wa jipe. ²⁵ 'In nyɪmaa -zlo yia -Zezu 'bɪ yi. Tɔɔa 'bhɔa Galilee, tɔɔa 'bhɔa 'Gbe Kugbua -dɔdɔ -gɔ, tɔɔa 'bhɔa -Zeluzalɛmɔ, tɔɔa 'bhɔa Zudee -dɔdɔ -yɔ Zudeɛɛn kakpe yabhlo -gɔ.

5

-Zezu -slolua nyɪma gbɔ (Lk 6.20-23)

¹ Da -Zezu 'yɪa nyɪmaa -zlo -yɔ, ɔ -gblaa -gɔgɔ yabhlo 'wlu, 'in ɔ yia -mɔ ladɪ. ɔ 'bɪnɔnya gbɛɪa ɔ,

² 'in ɔ yia wa slolue bhli, ɔ nɛɛ:

³ «Nyɪma -wa'a laa wa 'dɛ nyɪma -Lagɔ 'yu,
'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mɪ wa -nɔ nya,
-we ka gbɔ -wa, -Lagɔ pɪɪ wa 'wlu la.

⁴ -Wa mɪa wida,

'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mɪ wa -nɔ nya,
-we ka gbɔ -wa, -Lagɔ yia wa 'kɔayli 'paa.

⁵ Nyɪma -wa mɪa sa bhe,
'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mɪ wa -nɔ nya,
-we ka gbɔ -wa, ma yia dɔdɔ 'wɔbɔhua 'bɪ -liliee
saa.

⁶ Nyɪma -wa nyɪma tɪklɪ -zɛzɛ tɔ mɪa 'bhada ŋwɔ
'bhisa,
'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mɪ wa -nɔ nya,
-we ka gbɔ -wa, lɔa wa yia.

⁷ Nyɪma -wa yɪlɪa wa -lima nyazɪ,
'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mɪ wa -nɔ nya,
-we ka gbɔ -wa, -Lagɔ yia wa nyazɪ 'yɪlɪa.

⁸ Nyɪma -wa ka dlɪ mɪa tɪklɪ,
'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mɪ wa -nɔ nya,
-we ka gbɔ -wa, -Lagɔ wa yia 'yɪa.

⁹ Nyɪma -wa bibelɪa nyɪma -yɔ,
'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mɪ wa -nɔ nya,
-we ka gbɔ -wa, -Lagɔ yia wa laa ɔ 'yua.

¹⁰ Nyɪma -wa wa palɪa 'klɪyɛ 'wɔ,
wa mɪ nyɪma tɪklɪ nyaa 'gbɔ,
'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mɪ wa -nɔ nya,
-we ka gbɔ -wa, -Lagɔ pɪlɪ wa 'wɪlɪ la.

¹¹ «Nɪl, wa -ka amɪaa 'ŋnɪ -nyumɔ, wa -ka aɪn
'klɪyɛ 'wɔpɪlɪ, wa -ka aɪn yoyo gbɔ -gɔ la zɔlɔ na
'gbɔ, 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mɪ amɪaa -nɔ nya. ¹² A lɪ 'mɔna
sa duun, -we ka gbɔ -wa, -tnɔɔ 'kadɪ a yia 'yɪa -
Lagɔɔ -gbɛ. Nɪl, 'sa -bhlokpade wa 'palɪa -Lagɔgbɔɔ
-falɪpanya, -wa -galɪa aɪn 'yɪ, 'klɪyɛ 'wɔ.

-Zezu nɛɛ ɔ 'bɪnɔnya mɪ zɪlɪ -yɔ gumu 'bhisa
(Mk 4.21, 9.50; Lk 8.16, 14.34-35)

¹³ «Nɪl, amɪa, dɔdɔgbɔ -nyumaa gumu 'bhisa a mɪa.
Nɪl, gumu -ka 'nɔŋwɛ 'bhɔ, sa wa 'ka we namania?

We 'nɪ 'maslɛɛn -lu yabhlogbɔɔ 'wɔkɔ. Nɪ, 'pipee wa vitelia we, 'in nyɪma nɔa we -gɔ.

¹⁴ «Nɪ, amɪa, dɔdɔgɔ -nyɪmaa zɪ 'bhisa a mɪa. 'Gbe wa zɔa -gɔgɔ 'wɪlɔ, wa 'nɪ mneni wa 'ka we zize. ¹⁵ 'In wa -yɔ 'napɛ -ka yi, wa'a dɪ we -solu zɔ la. Yalɪ wa dɪa we la, 'in we yɪa nyɪma weee -gɔ la, we 'nɪ mɔɔ? ¹⁶ 'Sa -bhlokpade, amɪaa zɪ 'kaa nyɪma 'yɪ lɪ, 'in wa 'ka amɪaa lɛnɔgbɔ -zɔnɔ -yɔyɪ, 'in wa 'ka amɪaa Dide -ɔ mɪa yalɪ 'ɲɪ -mnɪnɪ.

-Zezu -yɔ -Lagɔɔ tite

¹⁷ «A 'na pɔpali dɪ zɔ la -nɪ, nɪ, *Moizɪ tite -yɔ -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyaa wɛɪ in yɪa lasaa -nɪ. In 'nɪ we lasasɛɛ 'gbɔ yi. Yi in yɪa, 'in we 'ka gbɔzɔnɔ -zɛ.

¹⁸ «In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ sa nɪ, dɔdɔ -yɔ yalɪ 'nɪ -slɔ labhɔ, -Lagɔɔ titeɛ ɕɛɪɪ 'ya 'kienyi -lɛ 'na 'ka labhɔ, 'in dɔdɔ 'kaa bhɪa. ¹⁹ We 'dɛɛ 'gbɔ, nyɪmɛ -ɔ mɪa 'kienyi -lɛ, -wa -Lagɔ pɪɪa 'wɪlɔ la glaa, mɔ -wa nyɪmɛ -ɔ zɔa -Lagɔɔ tite 'kienyi -lɛ 'nɔɲwɛ, 'in ɔ slɔlua ɔ -lima sa wa'a zɔa we 'nɔɲwɛ. Nɪ, -ɔ slɔlua ɔ -lima -Lagɔɔ tite 'nɔɲwɛzɔzɔɛ, mɔ -wa kpasa, nyɪma -wa -Lagɔ pɪɪa 'wɪlɔ la glaa. ²⁰ In nɛɛ aɪn -yla: a zɔ -Lagɔɔ tite 'nɔɲwɛ. A -zi -Lagɔɔ titeɛ gwesanya -yɔ Falizɪnyɪma, we 'nɪ -mɔɔɔ, nyɪma -wa -Lagɔ pɪɪa 'wɪlɔ la, a 'na 'ka wa glaa -mɪ.

A -yɔ amɪaa bhelia suslolu 'wɔ

²¹ «A ka 'nɔ nɪ, wa nɛɛ amɪaa dukpasɪ -ylɛ: «A 'na 'bhalɪ nyɪmɛ -nɪ. Nɪ, -ɔ ka ɔ bheli 'bha, gbɔwɔbhunya 'yɪ wa yɪa ɔ kwaa.» ²² Nɪ, in nɛɛ aɪn -ylɛ: -ɔ -ka ɔ bheli -yɔ 'ɕɛpali, gbɔwɔbhunya 'yɪ wa kwaa ɔ. -ɔ -ka gba ɔ bheli -yla, -mɔɔ mɪ nyɪmɛ -kpɔa nya, nyɪma kpasɪ 'yɪ wa kwaa ɔ, 'in wa bhua ɔ -yɔgbɔ 'wɔ. -ɔ -ka ɔ bheli -yla gba: «Nyɔgbɔ», ɔ ka we

'klɔ wa 'ka ɔ -kosu -we'e nyumoa 'wɔ kwa. ²³ We -ka nu, -na wlawlalu -in mɪ -Lagɔ kwada 'slakagɔsalɪlu 'yu, 'in -in yi ligbe nu, -in -yɔ -na bheli 'sɔ ka gbɔ, ²⁴ -in tɪ -bha wee wlawlalu 'slakagɔsalɪlu 'yu, -in mɪ, -in -yɔ -na bheli 'ka gbɔ -bhɪa, 'bhie, -in 'ka wee wlawlalu -Lagɔ -la.

²⁵ «Nu, nyɪmɛ -ka -mɪ gbɔ 'wluladɪ, 'in -in -yɔ ɔ 'sɔ 'ka gbɔwɔbhunya 'yu mɪda -mɪ, -in -yɔ ɔ 'sɔ -bhɪa gbɔ slɔ, da a mɪa -slɔ 'yloogblɔ. Nu, we 'nɪ -mɔɔ, 'in ɔ kwaa -mɪ gbɔwɔbhunya 'yu, 'in gbɔwɔbhunya nyɛa -mɪ 'slɔja yoo, 'in wa paa -mɪ -kasɔ 'wɔ. ²⁶ In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ sa: -in 'nɪ -slɔ ɔ tama 'wɔbhlolu -nɔ wla, -in 'na 'ka -mɔ 'tla.

-In -yɔ nyɪmɛ -putuu 'ɣwnɔ 'na -dɪlɪ -budu 'wɔ -nɪ

²⁷ «A ka 'nɔ nu, wa nɛɛ: <-In -yɔ 'ɣwnɔ -putu 'na -dɪlɪ -budu 'wɔ -nɔ. * ²⁸ Nu, -amɪ, in nɛɛ aɪn -yla: nyɪmɛ -ka ɔ -libheyɪ 'ɣwnɔ yla, 'in ɔ -budu 'wɔdɪ tɔ -ka ɔ 'bha, ɔ -yɔ ɔ ka -budu 'wɔdɪ ɔ dɪ zɔ.

²⁹ «We -ka nu, -na lilikwɛ -yliya kwa -mɪ gbɔnyuu lɔ, -sa -bha we, viteli we 'pɪpɪ. We nanɪ 'yli -in 'ka -na kuu kibhe mɔnɔ, we -zi wa 'ka -na ku weee viteli -kosu -we'e nyumoa 'wɔ. ³⁰ We -ka nu, -na lilikwɛ -sɔ kwa -mɪ gbɔnyuu lɔ, dɪ -bha we, viteli we 'pɪpɪ. We nanɪ 'yli -in 'ka -na 'lali yabhlo mɔnɔ, we -zi -in 'ka -kosu -we'e nyumoa 'wɔpla -na -kpabhie nya.

A 'na -salɪ 'ɣwnɔ 'kwnɛ -nɪ

(Mt 9.9; Mk 10.11-12; Lk 6.18)

³¹ «Wa nɛɛ 'ya aɪn -ylaɛ: <Nyɪmɛ -ɔ -ka ɔ 'ɣwnɔ 'kwnɛ -sa, ɔ 'nyɛ ɔ 'kwnɛ -sa -sebhɛ yoo. > ³² In -amɪ,

* **5:27** Gɛkɪwɛɪ 'wɔ, we ji -wa nu, -wa kɔkwahɪ, wa -yɔ nyɪma -putu 'na -dɪlɪ -budu 'wɔ -nɪ.

in nɛɛ aɪn -ylaɛ: nyɪmɛ 'nɪ mneni ɔ 'ka ɔ 'ɲwɔɔ 'kwɛ -sa, 'mɔ we 'nɪ ɔ mɔtnɪ kwɛ -kakɛ 'wɔbhɔ. Nɪ, nyɪmɛ -ka ɔ 'ɲwɔɔ 'kwɛ -sa, ɔ gbɔnyuu lɔ -sulue -wa, -we ka gbɔ -wa, nɔkpasu -putu ɔ yia kwaa. 'In nyɪmɛ -mɔmɔ -ka 'kwɛ -sa ɲwɔɔ kwa, gbɔnyuu ɔ nɔa lɛ.

A 'na bili -nɪ

³³ «A ka 'nɔ nɪ, wa nɛɛ amɪaa dɔkpasɪ -ylaɛ: <-In 'na bili yoyo sa -nɪ. -We -in bia -Lagɔ 'yu, -in nɔ we lɛ.> ³⁴ Nɪ, -amɪ, in nɛɛ aɪn -ylaɛ: a 'na bili 'mnumnu -nɪ. A 'na bili yalɪ -nɪ, nɪ, mɔ -wa -Lagɔɔ 'ɲnumnkpe. ³⁵ A 'na bili dɔdɔ -nɪ, mɔ -gɔ ɔ dia bhɔ la. A 'na bili -Zeluzalɛmɔ -nɪ, nɪ, mɔ -wa -Lagɔnyɪma weee 'wlulapɪlɪnyɔɔ gbe. ³⁶ -In 'na bili -na 'wluo -nɪ, nɪ, -in 'nɪ mneni -in 'ka -na 'wluo nyi -bhlogbɔɔ 'bhiti, we 'ka 'pɔpa -zɛ, we 'ka 'ylukpa -zɛ. ³⁷ We -ka <ɪn>, a gba <ɪn>, we -ka <-ɪnnya>, a gba <-ɪnnya>. -We -na yia we 'bɪgɔ zɔa, gbɔnyuuu didee -gbɛ we bhɔa.

A 'na nɔnɔ gbɔɔ 'lɛɛji lɛ -nɪ

(Lk 6.29-30)

³⁸ «A ka 'nɔ nɪ, wa nɛɛ: <'Ylii 'lɛɛji -wa yli, 'in glaa 'lɛɛji -wa gla.> ³⁹ Nɪ, -amɪ nɛɛ aɪn -yla: -ɔ nɔa -mɪ -yla gbɔ lɛ, -in 'na nɔnɔ we 'lɛɛji lɛ -nɪ. Nɪ, nyɪmɛ -ka -na lilikwɛ -yukwli 'kpa 'wɔsɔbhɔa, -in 'bhiti we -gɔdɔ, ɔ 'ka -bha yabhlo 'pa. ⁴⁰ Nyɪmɛ -ka -mɪ gbɔwɔbhunya 'yu kwa, ɔ 'ka -na -bana 'wɔbhɔ, 'nyɛ ɔ 'yoo, ɔ 'ka -na -gɔslunaa 'wɔbhɔ. ⁴¹ -Laide -ka -mɪ 'gba 'wludɪ -in 'ka kilo -bhlo lɛnɔ, -in nɔ kilo 'sɔ lɛ. ⁴² Nyɪmɛ -ka -mɪ -lu -zlalɪ, 'nyɛ we ɔ. Nyɪmɛ -ka -na -lu -bhoa yi, -in 'na palɪ ɔ -bligɔ -nɪ.

A -kalɪ amɪaa tɔnyɪmaa zɛ

(Lk 6.27-28,32-36)

⁴³ «A ka 'nu nu: <-In -kalı -na -libheyii zε, 'in -na tonyumε mia, -in 'ka -mɔɔ 'wɔnyε.> ⁴⁴ Nu, -amı, in nεε ain -yla: a -kalı amıaa tonyımaa zε, 'in -wa palıa ain 'klıye 'wɔ, a bhubhoe -Lagɔ wa 'ηnı nya. ⁴⁵ 'Bhie, a 'ka amıaa Dide, -ɔ mia yalı 'yua -zε. Nu, -Lagɔ sɔlva ɔ 'ylɔ 'wɔ nyıma -zɔnɔ -yɔ nyıma 'nyii -gɔ, 'in -wa nva gbuzɔnɔ lε, we -yɔ -wa nva gbonyuu lε, 'in ɔ lɔalɔa wa -gɔ 'nyu.

⁴⁶ «-Wa -kalıa amıaa zε, we -ka -maa -bhloo 'dεε zε a -kalı, a 'nı -lu yabhlogbɔɔ 'klɔ -ka -Lagɔ 'yu. Nu, *nison -gwεzisanyaa 'dεbhie -gbolu, 'sa -bhlokpade wa nva. ⁴⁷ A -ka amıaa bheliaa 'dεkpɔa fɔsa nı, gbɔ 'kadɔ a nva -bha lε yı? Nu, -wa 'nıa -Lagɔ -yi, 'sa -bhlokpade wa nva, we 'nı mɔɔ? ⁴⁸ We 'dεε 'gbɔ, amıa, a -mı tiklu sa amıaa Dide -ɔ mia yalı mia tikluu 'bhisa.

6

Sa -a 'kaa bobabhanya 'nyε

¹ «A zɔ amıaa 'dε 'yliyɔ, a 'na nɔnɔ amıaa -Lagɔgbɔ lε -zejila 'wɔ, nyıma 'ka ain 'ylaa 'gbɔ -nı. A -ka 'sa we nɔ, a 'na 'ka -tnɔɔ 'yı amıaa Dide -ɔ mia yalı kwεε.

² «-In -ka 'gwεzi bobabhanya 'nyε, -in 'na bhlıı we lεglε nya -nı. Nu, 'sa wεlı 'sɔ -nyıma nva -mɔ -Lagɔbudunya zɔ, we -yɔ 'yloogblɔ, wa 'ka wa 'ηnı -zɔnɔ gbaa 'gbɔ. In nεε ain -yla gbuzɔnɔ saε: wa ka wa -tnɔɔ 'yı 'gamɔ. ³ Nu, -mı, -in -ka -na 'gwεzi bobabhanya 'nyε -na lilisɔ nya, -na kɔpεsɔ 'na yibheli we 'ji -nı. ⁴ Sa -in wlaa -lu zizada, -na Dide -Lagɔ, -ɔ yia we -yɔ, mɔ kwεε -na yia -na -tnɔɔ 'yia.

Sa -a 'kaa -Lagɔ bhubhoe
(Lk 11.2-4)

⁵ «A -ka -Lagɔ bhubhoeda -mɪ, a 'na nɔnɔ wɛlɪ 'sɔ -nyɪma 'bhisa -nɪ. Nɪ, wamɪa, wa 'yɪbha wa 'ka 'yɪlgbe, 'ɪn wa 'ka -Lagɔ bhubhoe -Lagɔbudunya zɔ -yɔ 'yoo 'wɔgbelida. 'Mɔ wa nɔa lɛ, 'ɪn nyɪma weee 'ka wa -yɔyɪ. ɪn nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ saɛ: wa ka wa -tnɔɔ 'yɪ 'gamɔ. ⁶ Nɪ, -mɪ, -ɪn -ka -Lagɔ bhubhoea yi, -ɪn pla -na -budu zɔ, -ɪn kla we, 'ɪn -ɪn bhubhoe -na Dide da wa'a 'yɪa -mɪ -yɔ. -ɪn -ka 'sa nɔ, -na Dide -ɔ yɪa -mɪ -yɔ zizeda, mɔ yɪa -na -tnɔɔ wlaa.

⁷ «A -ka -Lagɔ bhubhoeda -mɪ, a 'na mnani ɲwɛ la -nɪ, nɛɛ -wa 'nɪa -Lagɔ -yi. We mɪ wamɪaa dɪ zɔ nɪ, wa gbagbawɛlɪ duuun 'gbɔ -Lagɔ pɔlɔa wa yukwli.

⁸ A 'na nɔnɔ wa 'bhisa -nɪ. Nɪ, a 'nɪ -slɔ ɔ -lu -zlalɪ, ɔ -yi amɪaa -yɔkpagbɔ.

⁹ «Sa a 'kaa -Lagɔ bhubhoe mɔ nɪ:

↳Amɪaa Dide -ɔ mɪ yalɪ,

wa zɔ -bha -na -mɔwɔ ɲnɪ.

¹⁰ -Na nyɪmaa 'wlulapɪlɛ yi.

Nyɪma nɔ -na dɔmagbɔ lɛ dɔdɔ -gɔ,

sa we mɪa yalɪ 'bhisa.

¹¹ 'Nyɛ -zɛɛn nɔɔ lililu -aɪn.

¹² -Wa nɔa -aɪn gbɔnyuu 'wluo,

sa -a tɪa wa -yɔgbɔ 'wɔ,

-ɪn tɪ 'sa -amɪaa -yɔgbɔ 'wɔ.

¹³ -ɪn 'na kwali -aɪn laylagbɔ lɔ -nɪ.

-ɪn -sa -aɪn gbɔnyuuu dide kwɛɛ.↳

[Nɪ, nyɪmaa 'wlulapɪlɛ klaa,

'tɪtɛ klaa, we -yɔ 'ɲɪmnɪɛ,

we -mɪ -na -nɔ nya, bhla weee nya.

*-Amɛnɪ.]

¹⁴ Nii, amiaa -lima -wa nua a:n -yla gbonyuu le, a -ka we 'woti, amiaa Dide -o mia yali, 'in o tia amiaa -yogbu 'wu. ¹⁵ 'In a 'ni wa -yogbu 'woti ni, amiaa Dide -o mia yali, o 'na 'ka amiaa -yogbu 'woti.

Sa a 'kaa 'sun pla

¹⁶ «A -ka 'sun 'wu -mi, a 'na 'sulu 'klw welu 'so -cian 'bhisa -ni. 'In wa nua wa 'klw 'fuakaa, 'in nyuma weee 'ka we 'jiyibheli ni, wa mi 'sun 'wu. In nee a:n -yla gbuzonu sae: wa ka wa -tnuu 'yi 'gamu. ¹⁷ Nii, -mi, -in -ka 'sun 'wu -mi, budo 'klw -yo, 'fla -na 'nyi, ¹⁸ nyuma yi we 'jiyibheli ni, -in mi 'sun 'wu. -Na Dide, -o wa'a 'yia -yo, -mo -bhlogbodo yia we 'jiyibhelia. -We -in nua zizada le, -na Dide, -o yia we -yo, mo yia -na -tnuu wlaa.

'Nnumnulu -zono (Lk 12.33-34)

¹⁹ «'Nnumnulu -we mia dudu -gu, da 'gli -yo nwonu nyumaa we, 'in 'wienya wlaa -budu, 'in wa ylia we, a 'na dli we -zlo dudu -gu -ni. ²⁰ Nii, a dli 'nnumnulu -Lagoo -gbe la, da 'gli -yo nwonu 'na 'kaa we -nyuma, 'in 'wienya 'na 'kaa we yli. ²¹ Nii, mo -na 'nnumnuli mia, -mo -na dli mia.

'Yli -wa kuu 'napε (Lk 11.34-36)

²² «'Yli mi kuu 'napε nya. -Na 'yli -ka -yali, -na ku weee mi zli 'wu. ²³ Nii, -na 'yli -ka gu -yo -ka, -na ku weee mi nikpise 'wu. -We mia -na zli nya, we -ka nikpise 'bhisa -mi, -zugba nikpise -dlugba -wa.

'Gwezi -yo -Lagoo, a -sa -bha (Lk 16.13)

24 «Nyime 'nɪ mneni ɔ 'ka -ɕian 'sɔ -yla lubho nu. We -ka 'sa -mɪ, 'yabhlo ɔ yia 'wɔnyɛa, 'in ɔ 'ka 'yabhloo zɛkali. 'Yabhlo -yɔ ɔ yia lanɛa, 'in 'yabhlo 'ka ɔ dɔdɔnyumanɪ. A 'nɪ mneni a 'ka -Lagɔ -yɔ 'gwɛzi -yla lubho nu dabɔdɔ.

A 'na lɔlɔ dɪ -nɪ
(Lk 12.22-31)

25 «We 'dɛɛ 'gbɔ, in nɛɛ aɪn -yla: a 'na lɔlɔ dɪ amɪaa 'yliyɔgagie -yɔ amɪaa kuu 'gbɔ -nɪ. A 'na gbalɪ amɪaa dɪ zɔ -nɪɛ: <Lɛɛ -lu -a 'ka lia? Lɛɛ -lu -a 'ka 'maa? -A yi 'naa 'yɪ -a 'ka 'wɔplaa?> Nu, amɪaa 'yliyɔgagie -zi lililu, 'in amɪaa ku -zi 'naa, we 'nɪ muɔ? 26 Nu, zia mɪa, we'e 'pa 'mnɔ, we'e -dɪ we, 'in we'e bublu we -zlo -gbagbu 'wɔ. Nu, amɪaa Dide -ɔ mɪa yalɪ, mɔ nyɛa we lililu. Nu, amɪa, a 'yɪ a -zi 'zia, we 'nɪ muɔ? 27 Nyime yabhlogbɔɔ 'nɪ mneni ɔ 'ka ɔ 'yliyɔgagiee 'yɪ -gɔ palɪ ɔ dɪlɔlɔɛ nya. 28 Lɛɛ -lu ka 'gbɔ a lɔ dɪ 'naa 'gbɔa? -Fliisuu -bɔɪ mɪa, a dɪ we dɪ 'wɔ nu, we'e nu lubho, 'in we'e lɔa 'naa. 29 Nu, in nɛɛ aɪn -yla: *Salomɔɔɔ 'dɛɛ 'ɲɪnmɪe 'kadɔ 'wɔ, ɔ 'nɪ 'ylinanɔ -bana -bhlogbɔɔ 'yɪ suu -bɔɪnya nu 'yabhlo 'bhisa. 30 Su -we mɪa -zɛɛn kpaa, 'in wa 'kaa -kosu 'wɔ viteli cɪzɪ, we -ka nu, -Lagɔ ka we -bana -zɔnu 'nyɛ, -zugba -bana ɔ yia aɪn 'nyɛa, dɪ 'kienyi -zɔnya! 31 A 'na 'yɪbhalɪ amɪaa 'dɛ la dɪ -lɔlɔɛ nya -nɪɛ: <Lɛɛ -lu -a 'ka lia? Lɛɛ -lu -a 'ka 'maa? -A yi -bana 'yɪ -a 'ka 'wɔpla -bhaa?> 32 -Lu weee mɪa da, -wa talɪa we da, 'yɪ weee nya, nyɪma -wa 'nɪa -Lagɔ -yi, ma -wa. Amɪaa Dide -ɔ mɪa yalɪ, ɔ -yi we 'jɪ nu, -we mɪa dɛ, mu -wa amɪaa -yɔkpagbu. 33 Tɪada, a 'tide -Lagɔ 'yɪ, ɔ 'ka aɪn 'wlulapɪlɪ, 'in a 'ka gbɔ tɪklɪ lɛnu. We 'bɪgɔ, -Lagɔ 'ka aɪn -lu weee -mɪnɪ 'nyɛ. 34 Nu, a 'na lɔlɔ dɪ cɪzɪ gbɔɔ 'gbɔ -nɪ. Nu, cɪzɪ 'bhie, a 'ka cɪzɪ nuɔ gbɔ 'wɔpla. Nu,

-zεεn nuu siasie mia, we -tu 'sa, a 'na palı we 'ylı -putuu -nυ -gυ -nı.»

7

A 'na 'bhulu nyımaa -yɔgbυ 'wυ -nı

(Lk 6.37-38,41-42)

¹ «A 'na 'bhulu nyımaa -yɔgbυ 'wυ -nı, -Lagɔ yi amıaa -yɔgbυ 'wυbhυ. ² Nu, sa a bhua nyımaa -yɔgbυ 'wυ, 'sa -Lagɔ yia amıaa -yɔgbυ 'wυbhua. -We a bhua 'wυ, 'ın a yıbhɔlva nyıma, 'mυ -Lagɔ yia 'wυbhua ɔ 'ka aın yıbhɔlɔ.

³ «Bυεε gɔ -lε mia -na bheliı 'yliya 'wυ, 'mυ -na yia -yɔ, 'ın su -kibhe 'kadυ -we mia -na 'yliya 'wυ, -ı'ın 'yı we -yɔ. Lεε -lu ka 'gbυa? ⁴ Su -kibhe 'kadυ mı -na 'yliya 'wυ, 'ın -ın nεε -na bheli -yla: «Nwıu, ın 'ka -mı bυεε gɔ 'yliya 'wυsaa?» We 'nı 'ylinanı. We 'nı mυυ? ⁵ Welı 'sɔ -nyıme, -ın -sa -slɔ -na 'dε su -kibhe 'kadυ 'yliya 'wυ, -ın 'ka layı 'bhie, -ın 'ka bυεε gɔ -na bheliı 'yliya 'wυsa.

⁶ «A 'na 'nyεnı -Lagɔɔ -lu gwı yoo -nı, we 'nı -mυυ, 'ın we bhitia la, 'ın we mua aın. A 'na viteli amıaa -can gbυa -bobo zɔ -nı, we 'nı -mυυ, 'ın we nɔa we -gυ.

A bhubhoe amıaa Dide -ɔ mia yalı

(Lk 11.9-13)

⁷ «A -zla -lu, 'ın wa 'ka we aın 'nyε. A -talı -luu da, 'ın a 'ka we 'yı. A bhlı -budu, 'ın wa 'ka -bha -kalı aın -yla. ⁸ Nu, -ɔ zlaa -lu, 'mɔ wa nyεa we. -ɔ talıa -luu da, mɔ yia we. -ɔ bhlıa -budu, mɔ -yla wa kalıa -bha. ⁹ Amıaa 'yu -ka aın 'floo -zlalı, a mneni a 'ka ɔ tukpa 'nyεε? ¹⁰ 'In ɔ -ka aın zibhi -zlalı, a mneni a 'ka ɔ tıbhε 'nyεε? -Innya, we 'nı sa -mı. ¹¹ Nu, amıa

-mama -wa nyuma 'nyii, a -yi amiaa 'yua -li -zɔnu 'nye sa. We -ka 'sa -mɪ, a -mɪ we -gɔ nu, amiaa Dide -ɔ mia yali, -wa -ka ɔ -lu -zlali, -lu -zɔnu ɔ yia wa 'nye a.

¹² «-We a 'yibhaa nyuma nu aɪn -yla ɛ, amia nu 'ya we wa -yla ɛ. Mɔ -wa Moizu tite -yɔ -Lagɔgbu -falɔpanyaa 'sebhɛɛ ji.

*'Yoo 'sɔ
(Lk 13.24)*

¹³ «A plali klolo ηweɛ poo 'wɔ. 'Yoo -we kwaa nyime tɪtɪe 'wɔ, we gbɔ 'nɪ -yɔ -kali, 'ɪn we klolo ηweɛ 'yɪa 'wɔ la. 'ɪn -wa bɪlia wee 'yoo, wa -zu 'wɔ.

¹⁴ Nu, 'yoo -we kwaa nyime 'yɪyɔgagie 'wɔ, we gbɔ -kali -yɔ. 'ɪn we ηweɛ mia poo. -Wa yɪa we -yɔ, wa 'nɪ 'wɔzu.

*Suu 'bhue -yɔ wa yibheliala we
(Lk 6.43-44)*

¹⁵ «Nyuma -wa laa wa 'dɛ -Lagɔgbu -falɔpanya, a zu amiaa 'dɛ 'yɪyɔ wa gbɛgbɛɪn. Wa -ka yɪ, wa mɪ sa -dlɔɔ bɪlabɪɛ 'bhisa, 'ɪn wa nuɔkɪɛ mia, -mɔ 'wɔ -fliigwɪ -we mia vla 'wɔ. ¹⁶ Wa ɛnuɔgbɔ -yɔ a yia wa yibheliala. Wa'a -sa *-dlɔya 'mnɛwia 'wɔ, 'ɪn wa'a -sa magloo -kɔji 'wɔ. ¹⁷ Nu, su -zɔnu weɛ mia, 'bhue -zɔnu we paa, 'ɪn su 'nyuu mia, 'bhue 'nyuu we paa. ¹⁸ Su -zɔnu mia, we 'nɪ mnɛni we 'ka 'bhue 'nyuu 'pa. 'ɪn su 'nyuu mia, we 'nɪ mnɛni we 'ka 'bhue -zɔnu 'pa. ¹⁹ Su weɛ nyɪɪ, -we 'nɪ 'bhue -zɔnu 'pa, -dɪ wa -dɪa we, 'ɪn wa vitelia we -kosu 'wɔ. ²⁰ 'Sa a yia waa yocian yibheliala wa ɛnuɔgbɔ 'wɔ.

*-Zezuu nyuma -zɔnu
(Lk 13.25-27)*

²¹ «-Wa gbaa da: «Na -Kanyɔ, na -Kanyɔ», we 'nɪ wa 'dɛ weɛ -Lagɔ yɪ 'sa 'wlulapɪa. Nu, -wa nu a ɔ

dumagbu ɛ, ma 'wlu ɔ yia lapɩɩa. ²² Zɩ -Lagɔ yia nyɩmaa -yɔgbu 'wɔbɩhɩa, -bha nyɩma duun yia 'mɩ -yla gbaaɛ: ‹-Amɩaa -Kanyɔ! -Amɩaa -Kanyɔ! Nɩ, -a ka -Lagɔgbu gba -na 'ɛnɩ nya, -a ka zuzu 'nyii vu -na 'ɛnɩ nya, 'in -a ka gwɛdigbu ɛnu -na 'ɛnɩ nya, we 'nɩ mɔv?› ²³ Tɔvɩn, -bha na yia wa -yla gbaa -zejila 'wɔɛ: ‹In 'nɩ aɩ -yi 'mnumnu. Nyɩma 'nyii, a bɛ lɔ!›

*-Budu 'sɔɔ gbuv nine
(Lk 6.47-49)*

²⁴ «Nɩ, -we weee in gbaa dɛ nɩ, -ɔ -ka we yukwli pɔlv, 'in ɔ 'ka we -gɔgbu ɛnu, ɔ 'wlv gbuyilonyɔ -ɔ 'sɔbɩha ɔ -budu tukpa -gɔ. ²⁵ Da 'nyu lɔa, 'nyu yea -bha, -pɩpɛ 'kadɔ 'plɩa, wee -budu 'nɩ bɩli. -We ka gbɔ -wa, wa ka we 'sɔbɩha tukpa -gɔ. ²⁶ Nɩ, nyɩmɛ -ɔ 'nɔa na wɛli, 'in ɔ 'nɩa we -gɔgbu ɛnu, ɔ 'wlv nyɔgbɔv, -ɔ 'sɔbɩhaa ɔ -budu -bɔsɛ -gɔ. ²⁷ Da 'nyu lɔa, we yea -bha, 'in -pɩpɛ 'kadɔ 'plɩa, 'in we yia we la bɩli, 'in we yia -nyumɔ weee.»

²⁸ -Zezu bɩɩa gbɔ nɩ gbagbɩɛ, 'in we yia nyɩma weee ɛwɛgaga -sɔbɩhɩ. ²⁹ Nɩ, ɔ 'nɩ wa gbɔ -slolu -Lagɔ titee gwesanya 'bhisa, se -we -Lagɔ 'nyɛa ɔ, we nya ɔ -slolua wa gbɔ.

8

*-Zezu puea *sɔlibhanyɔ
(Mk 1.40-45; Lk 5.12-16)*

¹ Da -Zezu mɩa -gɔgɔ kwlɩda, 'in nyɩmaa -zlo yia ɔ 'bɩ yi. ² Tɔvɩn, *sɔlibhanyɔ yabhlo bɛa ɔ 'yu, 'in ɔ yia 'kukolu 'sibɩli, 'in ɔ nɛɛ: «Na -kanyɔ, -na zukpa -wa: we -ka -mɩ dɔvɔ nanɩ, -in mneni -in 'ka 'mɩ jipe.»

³ -Zezu -gloa sɔ 'wɔ, ɔ zia ɔ kwɛ, * ɔ nɛɛ: «We nanɪ 'mɪ dɔdɔ, -ɪn 'pɔ!»

-Bha -bhlokpade *sɔlɪ 'bhɔa ɔ ku -yɔ, ⁴ 'ɪn -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «-ɪn -ka mɪ nɪ, -ɪn 'na -salɪ we 'dɪ nyɪmɛ yabhlogbɔɔ -nɪ. Mɪ -na 'dɛ *-Lagɔbɔbɔnyɔ 'klɔslɔlua, 'ɪn -we Moizɪ gbaa nɪ, nyɪmɛ -ɔ -ka 'pɔ ɔ 'nyɛ -Lagɔ, -ɪn wla we, 'ɪn wa 'ka we 'jɪyibheli nɪ, -ɪn ka 'pɔ.»

*-Zezu puea 'slɔjaa 'yugalɪnyɔ zɔyu
(Lk 7.1-10)*

⁵ We bhla -Zezu plaa Kapenaumɔgbɛ nɔkplɛ, 'ɪn *Wlɔmɔ -slɔja glɔ gbɔu 'yugalɪnyɔ yia ɔ -gbɛ yi. Nɪ, ɔ yia ɔ zukpa 'palɪ, -mɔɔ 'ka ɔ -yɔbɛ. ⁶ ɔ nɛɛ: «Na -kanyɔ, na zɔyu ka gu -yɔ, ɔ ka 'kli, ɔ mɪ lapɪda -budunwɛɛ, ɔ mɪ sɪada duun.»

⁷ -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «ɪn mɪ yida, ɪn 'ka ɔ jipe.»

⁸ 'ɪn 'slɔjaa 'yugalɪnyɔ nɛɛ: «Na -kanyɔ, ɪn 'nɪ we 'klɔ -ka, -ɪn 'ka na -budu zɔ pla. Nɪ, gba wɛlɪ yabhlo, 'ɪn na zɔyu 'ka 'pɔ. ⁹ Nɪ, -amɪ, ɪn mɪ na -cian zɔ, 'ɪn ɪn pɪla 'slɔja tɔlɔa 'wlu la. ɪn -ka 'yabhlo -yla gbɛɛ: <-ɪn mɪnɪ!> 'ɪn ɔ mɪnɪ. ɪn -ka 'ya -bɔdɔ -yla gbɛɛ: <-ɪn yi!> 'ɪn -mɔɔ yia. 'ɪn ɪn -ka na zɔlɔbhɔnɔnyɔ -yla gbɛɛ: <-ɪn nɔ -mɪnɪ lɛ!> 'ɪn ɔ nɔa we lɛ.»

¹⁰ -Zezu 'nɔa we, 'ɪn we yia ɔ nɔwɛgaga -sɔbhali, 'ɪn ɔ nɛɛ -wa mɪa ɔ 'bɪ -yla: «ɪn nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ saɛ: nyɪmɛ, -ɔ zɔa sa dɪ nɪ, ɪn 'nɪ -slɔ we -kanyɔ 'yɪ Izlaɛlɪ -dɔdɔbɔ 'dɛbhɛ -gbɔlu -gu. ¹¹ ɪn nɛɛ aɪn -yla: nyɪma -duun yia yia. Tɔlɔa yia 'yɪlɔ 'wɔsɔlɔda 'bhɔa, 'ɪn tɔlɔa yia 'yɪlɔ bhlɪlɪda 'bhɔa. *-Lagɔɔ nyɪmaa 'wlɔlapɪlgɛ 'wɔ wa yia dɔbɔdɔ lia, wa -yɔ

* **8:3** Zuifɔɔ -gbɛ, -ɔ -ka sɔlɪ -yɔ -ka, ɔ 'nɪ mɛnɛnɪ ɔ 'ka nyɪmɛ kwɛzɪ, 'ɪn ɔ 'nɪ mɛnɛnɪ ɔ 'ka -Lagɔbudu zɔ mɪnɪ.

*Ablaamv klaa, *Izakı klaa, we -yɔ *Zakəbv. ¹² Nu, 'yua -wa 'wlu -Lagɔ 'ka 'yaa lapılı, 'ma wa yia 'pipee vitelia, nikpise 'wv. -Mɔ wa yia wilia, 'in -mɔ wa yia gla 'wv lia.»

¹³ Təvɛn, -Zezu nɛɛ ɔ 'slojaa 'yugalinyɔ -yla: «Mni -budunwɛɛ. -We -na dli mia -gv we ka lɛnv.»

-Bha -bhlokpade ɔ ɔyɔ 'pva.

-Zezu puea guzvnya duun

(Mk 1.29-34; Lk 4.38-41)

¹⁴ -Bha -Zezu mnıa Pielu -budunwɛɛ. ɔ nynia -mɔ, 'in ɔ yia Pielu 'ɲwnɔɔ 'nyaa -yɔyɪ lapıda. -Mɔɔ ku -su.

¹⁵ -Zezu zıa ɔ sɔ kwɛ, 'in -pıpe yia ɔ ku zɔ 'plılı. ɔ sɔa 'wv, 'in ɔ yia wa -yla pipie bhli.

¹⁶ Jibhe 'ka zɔ, 'in wa yia nyıma duun -wa zuzu 'nyuu mia 'wv, ɔ -gbɛ -la. ɔ wɛlı nya ɔ vua zuzu 'nyii, 'in ɔ jipea guzvnya weee. ¹⁷ 'Mv ɔ nva lɛ, 'in -we -Lagɔgbv -falıpanyɔ Ezaii gbaa we 'ka gbuzɔnv -zɛ: «ɔ ka -amıaa sıasıe 'wvbhu,

'in ɔ yia -aın gu -yɔsa.»

Nyıma 'yıbhaa wa 'ka -Zezu 'bı mnı

(Lk 9.57-62)

¹⁸ -Mv 'bıgv, -Zezu 'yia nu, nyıma duun mı ɔ kwesi, 'in ɔ nɛɛ ɔ 'bınɔnya -yla nu, wa mnı 'nyuu kakpe -putu -gv. ¹⁹ -Lagɔɔ titee gwesanyɔ yabhlo bɛa ɔ -yɔ, 'in ɔ nɛɛ: «-Slolunyɔ, da weee -na yia mnıa, in mı -mı 'bı.»

²⁰ 'In -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «-Totonya ka 'bhvka, 'in zia kaa lulv. Nu, da *Nyımɛɛ 'Yu 'kaa ladılı, -bha 'nı -mı.»

²¹ 'In ɔ 'bınɔnyɔ yabhlo nɛɛ ɔ -yla: «Nyımaa -Kanyɔ, -in 'nyɛ 'mı 'yoo, in 'ka na dide 'bhlua mnı 'bhie.»

²² -Zezu neε ɔ -yla: «-In yi 'mɪ 'bɪ, -in 'tide tɪtɪnya 'yi, wa 'ka wa tɪtɪnya 'bhlu.»

*-Zezu bɛɪa -pɪɛ 'kadɔ zɔ
(Mk 4.35-41; Lk 8.22-25)*

²³ -Zezu -bhoa 'glɔ 'wɔ, 'in ɔ 'bɪnɔnya yia ɔ yoo kwa. ²⁴ Tɔɔn, 'in -pɪɛ 'kadɔ yia 'plɪplɪ bhli, 'in 'nyu -gbɔgbɔ yia 'glɔ 'wɔslo, -zugba -Zezu mɪ 'ylaa 'wɔ. ²⁵ ɔ 'bɪnɔnya bɛa ɔ kwesi, wa ganɔa ɔ, 'in wa neε ɔ -yla: «Nyɪmaa -Kanyɔ, -sa -aɪn gbɔ 'wɔ! -Amɪa tɪa!»

²⁶ Tɔɔn, -Zezu neε wa -yla: «Dɪ 'kienyi -zɔnya, lɛɛ -lu ka 'gbɔ a nɔ 'sa nyanɔ?»

Tɔɔn ɔ sɔa 'wɔ, 'in ɔ yia -pɪɛ -yɔ 'nyu 'wluo 'kpɪɪ, 'in -bha yia 'wɔtɔ blenyii. ²⁷ Nwɛgaga -sɔbhala wa 'dɛ weee, 'in wa yia layɪbhali -yɪbhaliɛ: «ɔɔ nyɪmɛ mɪa da, 'nyu -yɔ -pɪɛ zɔa ɔ 'nɔɲwɛ, mɔɔ -nyɪmɛ nɪ da?»

*-Zezu jipea nyɪma 'sɔ -wa kaa zuzu 'nyii 'wɔ
(Mk 5.1-20; Lk 8.26-29)*

²⁸ We bhla -Zezu nynia 'nyuu kakpe yabhlo -gu, -mɔ -wa Gadale -nyɪmaa dɔdɔ -gu, 'in nɔkpasia 'sɔ yia gbawla nyɪɪ 'tɪa, 'in wa yia ɔ yoo yi. Waa nɔkpasia mɪa, zuzu 'nyii mɪ wa 'wɔ. 'Cɛ wa paa -bhabha, 'in wa bhɪtɪa nyɪma, we 'dɛɛ 'gbɔ nyɪma weee nɔa nyanɔ, 'in wa'a 'plɪɪa -slɛɛn wee 'yloogblɔ. ²⁹ Tɔɔn wa 'kpɪa 'wɔ, wa neε: «-Mɪ, -Lagɔɔ 'Yu, -naa lɛɛ -gbɔ pɪɪ -amɪaa gbɔ 'wɔla? We bhla 'nɪ -slɔ nyɪni, yi -in yia, -in 'ka -aɪn 'kɪyɪɛ 'wɔpa yi?»

³⁰ Nɪ, wa kwesi, -boboo -zlo mɪ -bha lililuu datalɪda. ³¹ 'In zuzu 'nyii yia ɔ zukpa 'palɪ, we neε: «-In -ka gba -in 'ka -aɪn vu nɪ, -in kwa -aɪn -bobonya nɪ 'wɔ.»

³² -Zezu neε: «A mɪnɪ.»

'In we yia waa nyuma 'sɔ 'wɔtla, 'in we yia -bobonya 'wɔpla. Tɔɔn, wee -bobonya yia -gɔgɔ kwli -gwagwie nya, we yia 'nyu lɔ slo, 'in we yia 'nyu lɔ tɔlɔ -nya. ³³ -Bha -boboo 'yliyɔzɔnya mɔɔa 'gbe 'kadɔ nɔkplɛ -gwagwie nya, 'in -we weee yia -bobonya -yɔ -wa kaa zuzu 'nyii 'wɔ, 'in wa yia -mɔ we 'dɔ -sa. ³⁴ Wee 'gbe nɔkpla -nyima weee 'tlaa, da -Zezu mɔa, 'in wa yia -mɔ mɔɔ. Wa 'yia ɔ, 'in wa yia ɔ bhubhoe, 'in wa nɛɛ nɔɔ, ɔ 'bhu wa dɔdɔ -gɔ.

9

*-Zezu puea zɔlaslonyɔ
(Mk 2.1-12; Lk 5.17-26)*

¹ -Zezu -bhoa 'glɔ 'wɔ, ɔ -dɔa 'nyu 'wɔ, 'in ɔ yia Kapenaumɔ lɔ mɔɔ. ² 'In nyuma -yɔ zɔlaslonyɔ yia yi, -zugba ɔ mɔ 'sowli 'wɔ. -Zezu 'yia nɔɔ, wa ka ɔ dɔ -gɔ zɔ, 'in ɔ nɛɛ ɔɔ zɔlaslonyɔ -yla: «Na 'yu, -in 'tɛmanɔ dɔɔ, in ka -na gbɔnyii 'wɔtɔ.»

³ -Bha, -Lagɔɔ titee gwesanya pɔpɔlɔ 'wlukɔɔn laɛ: «Nɔɔ, nɔkpasu mɔa dɛ, -Lagɔ ɔ vɛɔɔ.»

⁴ 'In -we wa pɔpɔlɔ 'wlukɔɔn la, -Zezu yia we yibheli, 'in ɔ nɛɛ: «Lɛɛ -lu ka 'gbɔ a pɔpɔlɔ 'wlukɔɔn la sa 'nyumɛɛa? ⁵ In 'ka gba: «In ka -na gbɔnyii 'wɔtɔ,» -mɔɔ -kɔɔɔ -yɔ yaayɔ, in 'ka gba: «-In -sɔ 'wɔ, -in nɔɔ,» -mɔɔ -kɔɔɔ -yɔ yi? ⁶ A yibheli we 'ji nɔɔ, Nyimɛɛ 'Yu ka se dɔdɔ -gɔ ɔ 'ka nyimaa gbɔnyii 'wɔtɔ.»

-Bha -Zezu gbaa ɔɔ zɔlaslonyɔ -ylaɛ: «-Sɔ 'wɔ, 'bhu -na 'sowli 'wɔ, mɔɔ -na -budunwɛɛ.»

⁷ ɔɔ nyimɛ -sɔa 'wɔ, 'in ɔ yia -budunwɛɛ mɔɔ.

⁸ Waa nyima 'yia we -yɔ, 'in nyanɔ yia wa dɔɔ 'wɔ slo, 'in wa yia -Lagɔɔ 'ɛnɔ -mɔɔnɔ, nɔɔ, -Lagɔ ka nyima 'tite 'nye wa 'ka 'sasɔkpa -gbɔ lɛnɔ.

*-Zezu laa Matie
(Mk 2.13-17; Lk 5.27-32)*

⁹ 'Yli yabhlo nya -Zezu 'bhva -bhadε, ɔ mɪ 'plɪda, 'in ɔ yia nyumε wa laa Matie -yɔyi, nu, ɔ -dɪ 'gwεzisabudu zɔ la. ɔ nεε ɔ -yla: «Yi 'mɪ 'bɪ.»

Matie -sɔa 'wɔ, 'in ɔ yia ɔ 'bɪ mɪ.

¹⁰ -Zezu -yɔ ɔ 'bɪnɔnya mɪ lida Matiee -budu zɔ, -zugba *nisɔn -gwεzisanya -yɔ gbɔnyuuu kwε -cɪan duun mɪ 'ya wa glaa. ¹¹ Falizɪnyɪma 'yɪa we -yɔ, 'in wa nεε -Zezuu 'bɪnɔnya -ylaε: «Amɪaa -Kanyɔ mɪa, lεε -lu ka 'gbɔ ɔ -yɔ nisɔn -gwεzisanya -yɔ gbɔnyuuu kwε -cɪan lia?»

¹² -Zezu 'nɔa we, ɔ nεε wa -yla: «Nyɪma -wa -yalɪa, wa'a mɪ -dɔtlɔɔ -gɔ. Nu, guzɔnya mɪa -dɔtlɔɔ -gɔ.

¹³ -We -Lagɔwɛɪ nɪ gbaa, a mɪ a 'ka we 'jii datalɪ, we nεε:

«-We in 'yɪbhaa mɔ -wa nu,
nyɪma 'ka nyazɪdlɪ -ka,
we 'nɪ 'slaka -sasɪe.»

Nu, in 'nɪ nyɪma tiklɪ laa yi, gbɔnyuu -lɛnɔnya in yia laa.»

*-Zezu -yɔ 'sun
(Mk 2.18-22; Lk 5.33-39)*

¹⁴ 'Zan -Batisu 'bɪnɔnya bεa -Zezu kwesi, 'in wa yia ɔ layɪbhaε: «Lεε -lu ka 'gbɔ, -amɪa -yɔ Falizɪnyɪma pla 'sun 'yɪ tɔlva nya, 'in -nanɔɔ 'bɪnɔnya'a nɔ we lεa?»

¹⁵ 'In -Zezu nεε wa -ylaε: «Nu, 'ɲwɔɔ kwa zɪ, ɔ 'lowlii 'talea mɪa, wa dlɪ 'nɪ mɛnɪ, gbɔzɔnɔ -wa yi? -Innya, yɔ -wa yɔ. Nu, 'yɪ yabhlo yia nɪnɪa, 'in wa saa wa 'ɲwɔɔ 'lowli glaa. Nu, -mɔɔ zɪ wa plaa 'sun.

¹⁶ «Nu, -bana sɔa -ka yla nɪ, nyumε -ka we pɪpɛda -mɪ, ɔ'ɔ zɔ we ylada 'naa lolu. ɔ -ka 'sa we nɔ, 'in 'naa

lolu gbizea -bana sua 'wv, 'in we ylada ylimania 'wvla. ¹⁷ 'Sa -bhlokpade, wa'a palı nu lolu *bala sua 'wv. Wa -ka 'sa nu, 'in bala wla, 'in nu jitea. Nu, nu -lolu kaa bala lolu, 'in we 'de 'so gwlea.»

*-Zezu puea 'ɲwɔ yabhlo, 'in ɔ yia 'ɲwɔyu yabhlo
'yliyɔgagie 'nye
(Mk 5.21-43; Lk 8.40-56)*

¹⁸ Da -Zezu mıa -slɔ gbv gbada, 'in Zuifv 'yugalınyɔ yabhlo yia yi. ɔ 'sibhlia ɔ 'yu 'kukolu, 'in ɔ nɛɛ: «-Na zukpa -wa, na 'ɲwɔyu ka tlı, we 'bı 'nı -slɔ 'wɔgwle, nu, -in yi, -in 'ka ɔ sɔ -gv lapalı, 'in ɔ 'ka 'yliyɔgagie 'yi.»

¹⁹ -Zezu -sɔa 'wv, 'in ɔ -yɔ ɔ 'bınɔnya yia -mɔɔ 'bı mni.

²⁰⁻²¹ -Bha 'ɲwɔ yabhlo mı -bha, mɔ palia kwɛ, we li -zv kugbua le 'sɔ ɔ -yɔ. ɔ nɛɛ ɔ 'dɛɛ dlı zɔ: «In -ka ɔ -bana kwɛ -zızie mneni, 'in na pva.»

We 'dɛɛ 'gbv ɔ yia -Zezu lvv 'plı, 'in ɔ yia ɔ -banaa ɲwɛ kwɛzı. ²² -Zezu 'bhitia la, ɔ 'yia ɔɔ 'ɲwɔ -yɔ, 'in ɔ nɛɛ: «Na 'yu, a 'tɛmanı dlı, amaa dlı ka ain pue.» -Bha -bhlokpade ɔ 'pva.

²³ Tɔv, -Zezu nynia Zuifv 'yugalınyɔɔ -buduɲwɛɛ, 'in ɔ yia -mɔ guzɔ -gɔfı -bhlınya -yɔyi, -zugba nyıma duun zızli -bha -gv sɔ weee lv. ²⁴ ɔ nɛɛ: «A 'bhv -bha! Nu, ɔɔ 'ɲwɔyu 'nı tlı, 'yła 'wv ɔ ma.»

'In wa yia ɔ gla palı. ²⁵ Wa ka wa wleli weee 'bhie, -Zezu yia komı lvv pla. ɔ kpalia ɔɔ 'ɲwɔyu sɔ -yɔ, 'in -mɔɔ yia 'wvsv.

²⁶ We dı mnenia wee dɔv weee -gv la.

-Zezu puea 'lɔlɔnya 'sɔ

27 -Zezu 'bhva -mɔ, ɔ mɪ 'yloogblɔ, 'in 'lɔlɔnya 'sɔ yia ɔ 'bɪ mɪnɪ. Wa 'kpɪa 'wɔ, wa nɛɛ: «-Davidu 'yuuɔa, -in 'yɪlɪ -aɪn nyazɪɔɔ!»

28 Da ɔ plaa -budu zɔ, 'in 'lɔlɔnya 'sɔ yia ɔ kwesi bɛ, 'in ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «'Lee a zɔ dɪ nɪ, in mneni in 'ka we lɛnɔɔ?»

'In wa nɛɛ: «Nyɪmaa -Kanyɔ, gbɔzɔnɔ -wa, -in mneni we.»

29 Tɔɔn, -Zezu zia wa 'yɪ kwɛ, 'in ɔ nɛɛ: «Sa a zɔa dɪ, a 'yɪ 'sa we!»

30 'In wa 'yɪ yia -blo. -Zezu nɛɛ wa -yla 'klɔ 'cɪcɪ nya: «Nyɪmɛ yabhlogbɔɔ 'na yibheli we 'ji -nɪɛ.»

31 Tɔɔn, wa mɪa, 'in wa yia -Zezuu 'dɪ -sa wee dɔdɔ weee -gɔ.

-Zezu jipea bhobho yabhlo

32 Da wa mɪa mɪnɪda, 'in wa yia -Zezu nyɪmɛ yabhlo -la. Nɪ, ɔɔ nyɪmɛ mɪa nɪ, ɔ 'nɪ gbagbie mneni, zuzu 'nyuu mɪ ɔ 'wɔɔ 'gbɔ. 33 -Zezu vua wee zuzu, -bha -bhlokpade ɔɔ nyɪmɛ gbaa. 'In -wa mɪa -bha, ɲwɛgaga -sɔbhalɪ wa, 'in wa nɛɛ: «Aya, -a 'nɪ -sɔ 'sasɔkpa -gbɔ -mɔnɪ da 'yɪ Izlaɛlɪ -dɔdɔ -gɔ.»

34 Nɪ, Falizɪnyɪma mɪa, -maa nɛɛ: «Zuzu 'nyiii -kanyɔ 'nyɛa ɔ 'tɪɛ, 'in ɔ 'ka zuzu 'nyii vul!»

Nyɪmaa -zlo -laa -Zezu nyazɪ 'wɔ

35 -Zezu 'plɪlɪ -bha 'gbe 'kadɪ weee -yɔ 'gbe yua weee 'wɔ, ɔ plaa -Lagɔbudunya zɔ, 'in ɔ yia -mɔ nyɪma gbɔ -sɔlɔ. -Lagɔgbɔ -we gbaa -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlɔlapɪlɪgbɔ, 'mɔ ɔ gbaa wa -yla, 'in ɔ yia gu weee -yɔ sɪasɪ weee jipe. 36 Nyɪmaa -zlo -wa mɪa sɪada, 'in wa dɪ 'nɪa mɛnɪ, -wa 'wlɔa bhlabhɪɛ -we 'nɪ 'yliyɔzɔnyɔ -ka, ɔ 'yɪa wa -yɔ, 'in wa yia ɔ nyazɪ 'wɔla.

37 'In ɔ nɛɛ ɔ 'bɪnɔnya -yla: «'Mnɔ ka zalɪ duun, we

kpaa 'yli, 'in we -didiɲa 'ni 'wɔzu. ³⁸ We 'gbɔ, a bhubhoe kpaa -Kanyɔ ɔ 'ka lubhonɔnya yoo 'pa, wa 'ka wee -lu -di.»

10

*-Zezuu tietienya kugbua le 'sɔ
(Mk 3.13-19; Lk 6.12-26)*

¹ -Zezu laa ɔ 'bɛnɔnya kugbua le 'sɔ, 'in ɔ yia wa 'tɪtɛ 'nyɛ wa 'ka zuzu 'nyii vu, 'in wa 'ka gu weee -yɔ ku zɔ -siasɪe weee jipe. ² ɔ tietienya kugbua le 'sɔɔ ŋni ni: tiada, 'Simɔɔ (-mɔɔ -baŋni -wa Pielɪ), we -yɔ ɔ bheli Andlee klaa, Zebedee 'yua *'Zake -yɔ ɔ bheli *Zaan klaa, ³ Filipu -yɔ Batlemii klaa, Toma -yɔ nisɔn -gwɛzisanyɔ Matie klaa, Alifeee 'yu 'Zake -yɔ Tadee klaa, ⁴ 'gbee *lɔpanyɔ 'Simɔɔ we -yɔ Zudasɪ Isikaliɔɔ, nyɪmɛ -ɔ wlɔaa -Zezu ɔ tɔnyɪma -yla.

*-Zezu tiea ɔ 'bɛnɔnya kugbua le 'sɔ
(Mk 6.7-13; Lk 3.1-6)*

⁵⁻⁶ -Mɔɔ 'biɔ, -Zezu 'kaa ɔ 'bɛnɔnya kugbua le 'sɔ tie ɔ nɛɛ wa -ylɛ: «Ni, nyɪma -wa 'na Zuifɔ, a 'na mnɔni wa dɔdɔ -gɔ -ni. A 'na mnɔni 'ya Samalii -dɔdɔ 'gbe yabhlogbɔɔ 'wɔ -ni. Da a 'kaa mni ni, mɔ -wa Izlaɛlɪnyɪmaa -gbɛ, ma 'wlɔa mnɔmnɔ -bhlɔbhlɛ. ⁷ A -ka 'yloogblɔ -mɪ, a gbɛ: -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪli bhla ka cɪpa. ⁸ Guzɔnya mɪa, a jipe -maa. -Mama -ka tɪ, a 'nyɛ -maa 'yliyɔgagɪe. Sɔlbhanya mɪa, a pue -maa, 'in a vu zuzu 'nyuu. Bhe a 'yia wee 'tɪtɛ, we 'dɛɛ 'gbɔ, a -sa nyɪma 'wɔ bhe. ⁹ A 'na 'bhulu -can klaa, 'gwɛzi klaa, we -yɔ tama yabhlogbɔɔ 'wɔ -ni. A 'na palɪ we amɪaa pɔsi 'wɔ -ni. ¹⁰ A -ka mnɪda -mɪ, *-bada klaa, -bana 'sɔnɔ klaa, -sakwla klaa, we -yɔ kɔɔsu, a 'na 'bhulu we

'yabhlogbɔɔ 'wɔ -ni. Lubhonɔnyɔ mia, ɔ ka ɔ lililuu 'klɔ.

¹¹ «Nu, a -ka 'gbe 'kadɪ -mɔmɔ 'wɔ nyini, a -ka 'gbe yua -mɔmɔ 'wɔ nyini, nyime -ɔ 'kaa aɪn kpa 'nanɔɔ, a -talɪ ɔ da. A 'nɪ -slɔ wee 'gbe 'wɔbɔhɔ, a -dɪ -bha la.

¹² -Budɔ -mɔmɔ ɲwɛɛ a -ka nyini, a ɲwana wa 'nyu la, 'ɪn wa 'ka 'wɔtɔtɔɛ -dlɔɔ 'yɪ. ¹³ Wee -budɔɲwɛɛ -nyima -ka amiaa 'lakpasu kpa, amiaa 'wɔtɔtɔɛ -dlɔɔ -tɔ wa -gɔ. 'ɪn wa 'nɪ amiaa 'lakpasu kpa, a -yɔ amiaa 'wɔtɔtɔɛ -dlɔɔ 'plɪ.

¹⁴ «Nu, -budɔ -mɔmɔ ɲwɛɛ we -yɔ 'gbe -mɔmɔ 'wɔ, wa 'nɪ amiaa 'lakpasu kpa, wa 'nɪ aɪn yukwli pɔlɔ, a gbɔtɔ amiaa bɔ -yɔ *-bhubhui, 'ɪn a 'bɔ -bha. ¹⁵ ɪn nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ sa nu, zɪ -Lagɔ yia nyimaa -yɔgbɔ 'wɔbɔhua, wee 'gbe -mɔnɪ nɔkpla -nyima yia sia bhabha, we 'ka *Sodɔmɔ -nyima -yɔ *-Gomɔlɔ -nyima -nɔ 'wɔzi.

*-We 'kaa -Zezuu 'bɪnɔnya yɪ
(Mk 13.9-13; Lk 21.12-17)*

¹⁶ «A pɔ yukwli: nu, bɪlabɪɛ 'bhisa na tiea aɪn -mɔ gbi glaa. We 'dɛɛ 'gbɔ a mna 'yɪ tɪbɛ 'bhisa, 'ɪn a 'ka mɪ -dlɔɔ -kpakɔn 'bhisa. ¹⁷ Nu, gbɔwɔbhunya 'yu wa yia aɪn kwaa, 'ɪn wa 'ka aɪn sɛɪ -mɔ -Lagɔbudunya zɔ. We 'dɛɛ 'gbɔ, a zɔ amiaa 'dɛ 'yɪyɔ. ¹⁸ Na 'gbɔ, wa yia aɪn dɔdɔɔ 'wlulapɪɪnya -yɔ nyimaa 'wlulapɪɪnya 'yu kwaa. Nu, -maa -yɔ -wa 'nɪa Zuɪfɔ, wa 'yu a yia na gbɔdayɪnya -zɛa. ¹⁹ Wa -ka aɪn gbɔwɔbhunya 'yu kwa, a 'na lɔlɔ dɪ -nɪ, -we a 'kaa gba, 'ɪn sa a 'kaa we gba mɔ nɪ: wɛɪ -we a 'kaa gba, we bɪla a yia we. ²⁰ Nu, wee wɛɪ mia, we'e 'bɔ amiaa 'dɛ dɪ zɔ, amiaa Dide -Lagɔ yia we wlaa ɔ Zuzuu gbɛgbɛɪn.

21 «Nu, bhelia yia wa bhelia wlaa wa 'ka wa 'bha, 'in 'sa -bhlokpade didea yia wa 'yua wlaa. Yua yia wa didea -yowwɔsɔlvɔ, 'in wa 'ka wa 'bha. 22 Amia, na 'gbu nyima weee yia aɪn 'wɔnyɛa. -ɔ ka dli -ka 'mɪ -gɔ -tɔ, 'in we 'ka we bhloluda nyni, 'in -mɔɔ bhɔa gbu 'wɔ. 23 Wa -ka aɪn 'klyie 'wɔpalɪda -mɪ 'gbe yabhlo 'wɔ, a mɪ 'gbe -putu 'wɔ -gwagwie nya. In nɛɛ aɪn -yla gbuzɔnɔ saɛ: a 'nɪ -slɔ *Izlaɛlu 'gbe weee 'wɔplɪɛ bhɪa, 'in Nyimɛɛ 'Yu 'kaa lɔyi.

24 «'Kpiakpianyɔ yabhlogbɔɔ 'nɪ ɔ -slolunyɔ 'wɔzi, 'in gaylo yabhlogbɔɔ 'nɪ ɔ -kanyɔ 'wɔzi. 25 Nu, 'kpiakpianyɔ -ka ɔ -slolunyɔ 'bhisa -mɪ, 'in gaylo 'ka ɔ -kanyɔ 'bhisa -mɪ, we -tɔ sa. Wa -ka -budunwɛɛ -kanyɔ vɛli, wa -ka ɔ 'ɛnɪ zɔ *Bɛlizebulɪ, ɔ -budunwɛɛ -nyima mia, -maa -nɔ yia -bha -zia!

*-ɔ a 'kaa sɔ, mɔ nɪ
(Lk 12.2-7)*

26 «A 'na sɔlv nyima -nɪ. Nu, -lu weee mia zizada, zli 'klɔ we yia 'tlaa, 'in -we ka 'ji nyima 'nia -yi, 'ji wa yia we yibhelia. 27 -We in gbaa aɪn -yla nikpise 'wɔ, a gba we zli. -We in gbaa aɪn -yla ɛwɔnwɛda, a wɪzɪ we nyima weee -yla. 28 -Wa mnenia wa 'ka nyimɛɛ ku 'bha, 'in wa 'nia mneni wa 'ka nyimɛɛ zuzu 'bha, a 'na sɔlv wa -nɪ. Nu, -Lagɔ mia, ɔ mneni ɔ 'ka nyimɛɛ ku -yɔ ɔ zuzu 'bha -kosu 'wɔ, we 'gbu a sɔ ɔ.

29 «Nyimaa 'yliya 'wɔ, bhuyua 'nɪ -valɛ -ka. Tama -bhloo 'gbu wa paa we 'sɔ pɛlv. 'In -mɔv bhla, amiaa Dide 'nɪ -slɔ we ɛwɔnu, we yabhlogbɔɔ'ɔ bhli dɔvɔ. 30-31 Nu amia, a 'yli -Lagɔɔ 'yliya 'wɔ, a 'ka bhuyuaa -zlo 'wɔzi, nu, -Lagɔ -yi amiaa 'wluo nyii ɛwɛ. We 'dɛɛ 'gbu a 'na nɔnɔ nyanɔ -nɪ.

Nyime -ɔ mia -Zezuu -nv nya mɔ ni
(Lk 12.8-9)

³² «Nu, nyime, -ɔ -ka gba ɔ mi na -nv nya -zejila 'wu, 'in na gbaa na Dide -ɔ mia yali 'yu nu, ɔ mi na 'binɔnyɔ nya. ³³ Nu, -ɔ yia na gbu kpelia -zejila 'wu, 'in -ami na kpelia ɔ gbu na Dide -ɔ mia yali 'yu.

-We -Zezu -laa dɔdɔ -gv mv ni
(Lk 12.51-53, 14.26-27)

³⁴ «Nu, in 'ni 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ -la dɔdɔ -gv. We 'ni -mɔɔ, in 'ni 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ -la, nu, tɔ in -laa dɔdɔ -gv.

³⁵ «Nu, 'yu -yɔ ɔ dide klaa,
'ɲwɔnyu -yɔ ɔ 'nyaa klaa,
we -yɔ 'ɲwɔ -yɔ ɔ 'lowlii 'nyaa,
'yli in yia wa pɔpalia.

³⁶ Nyime -buduɲweɛ -nyima yia ɔ tɔnyima -zɛa.»

³⁷ «Nyime -ɔ -ka ɔ dide -yɔ ɔ 'nyaa 'yibha we 'ka 'mi -zi, ɔ 'ni mnɛni ɔ 'ka na 'binɔnyɔ -zɛ. 'In -ɔ -ka ɔ nɔkpasuyu -yɔ ɔ 'ɲwɔnyu 'yibha we 'ka 'mi -zi, ɔ 'ni mnɛni ɔ 'ka na 'binɔnyɔ -zɛ. ³⁸ 'In nyime -ɔ 'ni ɔ siasee *su 'wɔbhu, ɔ 'ka 'mi 'bɪ yi, ɔ 'ni mnɛni ɔ 'ka na 'binɔnyɔ -zɛ. ³⁹ Nu, -ɔ -ka gba, ɔ 'ka ɔ 'dɛɛ 'yliyɔgagie 'yɪ ni, tlia ɔ yia. 'In -ɔ -ka ɔ 'dɛɛ 'yliyɔgagie wla na 'gbu, 'in -mɔɔ yia 'yliyɔgagie -we 'nia bhloluda -ka.

-We -Lagɔ 'kaa nyima 'nyɛ
(Mk 9.41)

⁴⁰ «Nyime -ɔ -ka aɪn kpa 'nanɔɔ, -ami ɔ kpaa 'nanɔɔ. 'In nyime -ɔ -ka 'mi kpa 'nanɔɔ, -ɔ tiea 'mi, 'mɔ ɔ kpaa 'nanɔɔ. ⁴¹ Nyime -ɔ -ka -Lagɔgbɔɔ -falɔpanyɔ kpa 'nanɔɔ, ɔ mi -Lagɔgbɔɔ -falɔpanyɔ nyaa 'gbu, -we -Lagɔ 'kaa ɔ gbɔɔ -falɔpanya 'nyɛ, 'yia ɔ yia we. 'In -ɔ -ka nyime mia tikli -Lagɔ 'yu

kpa 'nanuu, o mi tiklu -Lago 'yuu 'gbu, -we -Lago 'kaa nyima tiklu 'nye, 'yia o yia we. ⁴² In nee ain -yla gbuzonu sa nu, nyime -o -ka 'nyu -wotuu 'kopu yabhlogbo 'nyenyeyua nu 'yabhlo 'nye, o mi na 'binonyo nyaa 'gbu, -Lago yia we -tnuu -moo 'nyea.»

11

¹ Da -Zezu bhia wee gbu gbagbie, o 'binonya kugbua le 'so -yla, 'in o yia -bha 'bhu. O mnia wee dudu -gbu 'gbenya 'wu, o gbaa -mo -Lagobu, 'in o yia -mo nyima gbu -slolu.

*-Zezu gbaa 'Zan -Batisu gbu
(Lk 7.18-35)*

² 'Zan -Batisu mia, o mi -kasu 'wu, 'in o yia -Zezu Klisu lenugbuu 'di 'nu. -Bha o tiea o 'binonya toba, wa 'ka o layibhae: ³ «Nu, nyime -o 'kaa yi, -a mia woda, 'mo -in -mia yi, yaayu, -a wu nyime -putuu?»

⁴ -Zezu nee: «Nu, -we a 'nua, -we a 'yia -yo, a mni, a -sali we Zaan lodi nya. ⁵ 'Lolonya mi layida, 'tigitiginya mi noda 'nanuu, solibhanya ka 'pu. 'Sulonya mi 'noda, titlinya ka titlie lu 'woso. Wa mi -Lagobu gbada bobabhanya -yla. ⁶ Nyime -o 'ni 'mi dli -gu -sa, 'wututue -doo mi o -nu nya.»

⁷ Da Zaaan 'binonya 'bhitia lu, 'in -Zezu yia Zaaan gbu gbagbie bhli nyima duun -yla. O nee: «Lee -lu a mni ylaa da bebleea? Gblee -we -pipe mia zukluda, mu -wa yi? -Innya! ⁸ 'In lee -lu a mni -sleen -mo ylaa? Nyime -o kaa -bana 'nanuu 'wu, mo -wa yi? Nu, nyima -wa kaa -bana -zonu 'wu, nyimaa 'wlulapilinyoo -budunwee wa mia. ⁹ We -ka 'sa -mi, lee -lu a mni -mo ylaa tenyua? -Lagobu -falipanyo -wa yi? In, in nee ain -ylae: o 'yli, o -zi -Lagobu»

-falipanyɔɔ 'dɛgbolu. ¹⁰ Nu, -Lagɔ nɛɛ ɔ 'sɛbhɛ 'wɔ Zaaan daɛ:

«-Mɪ 'yu na paa na tietienyɔ yoo,
ɔ 'ka -na 'yoo -yɔmnazi.»

¹¹ In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ sɛɛ: nyɪma -wa 'ɲwɪ gwalia, wa glaa, nyɪmɛ ɔ 'kaa 'yli, ɔ 'ka 'Zan -Batisɪ -zi, -mɔɔ -kanyɔ 'nɪ -mɪ. We mɪ 'sa 'bhie, nyɪmɛ ɔ mɪa 'kienyi -lɛ -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapilɪgbe 'wɔ, -mɔɔ 'yli ɔ 'ka Zaan -zi. ¹² We 'ka 'Zan -Batisɪ -Lagɔgbɔ -gba bhla 'bhɔ we 'ka -zɛɛn yli, *-Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapilɪe mɪ 'yugbɛɪn mɪɪda 'tɪtɛ nya, 'ɪn nyɪma 'tɪtɛ bhua we 'wɔ. ¹³ We 'ka Zaaan bhla nyɪni, -Lagɔgbɔɔ -falipanya weee -yɔ Moizuɪ tite weee, -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapilɪe gbɔ wa gbaa. ¹⁴ A -ka na welɪ 'wɔɲwɪ, ɔɔ *Elii ɔ -Lagɔsɛbhɛ gbaa nu, yia ɔ yia, Zaan -wa. ¹⁵ -ɔ -ka 'nɔnɔ -yukwli 'wlu -ka, ɔ 'nɔ we.

¹⁶ «Nyɪma -mama ɪn 'ka dɛslɛɛn -nyɪma nɪ 'wɔpalɪa? Wa 'wɔ sa 'ylaasɪ -wa -dɪ -gblɔgbɔ 'wɔ la, -zugba tɔba kpɪ 'wɔ wa -lima -yla, ¹⁷ 'ɪn wa gbaɛ:

«-A ka aɪn -yla -lilɪ bhɪ,
a 'nɪ litɛ.

'ɪn -a ka aɪn -yla guzɔlɔɔ bhɪ,
'ɪn a 'nɪ -bhali!»

¹⁸ 'Sa Zaan yia, ɔ ka 'sun pla, ɔ 'nɪ nɔ 'ma, 'ɪn wa nɛɛ nu, ɔ ka zuzu 'nyuu 'bɪ! ¹⁹ Nyɪmɛɛ 'Yu yia, ɔ mɪ lida, ɔ mɪ 'mada, 'ɪn wa nɛɛ: «A -talɪ, nyɪmɛ mɪa dɛ, lilɪgbɔ -yɔ nɔmagbɔ ɔ kaa. Nu, *nisɔn -gwɛzisanya -yɔ gbɔnyuuu kwɛ -cian, wa 'tale ɔ -mɪa.» Nu, -Lagɔɔ gbɔyiloo lɛnɔgbɔnya -yɔ wa yibhelia we 'ji nu, we tiklu.»

*'Gbe -we 'nɪa -Zezuu gbɔ ɲwɛnu
(Lk 10.13-15)*

²⁰ 'Gbe -we 'wɔ ɔ nɔa gwɛdigbɔ lɛ, 'in wa 'nɪa wa dɪ 'bhiti, 'in ɔ yia wa -yla gbɔ lapalɛ bhli:
²¹ «Kolazɛn -nyɪma, gbɔnyuu mɪ amɪaa -nɔ nya! Bɛtɪsaida -nyɪma, gbɔnyuu mɪ amɪaa -nɔ nya! Nu, gwɛdigbɔ -Lagɔ nɔa da lɛ aɪn nyɪdɪ, we 'ka 'yaa 'mɔ ɔ nɔ lɛ Tɪlɪ -yɔ Sɪdɔɔn, -zugba wa ka wa dɪ 'bhiti pepe, 'in wa plaa -gbɛnaa 'wɔ, 'in wa slua 'tɔtɔ 'wluo, mɔ yia we slolua mɪa. ²² We 'dɛɛ 'gbɔ in nɛɛ, zɪ -Lagɔ yia nyɪmaa -yɔgbɔ 'wɔbhua, amɪaa -nɔ ɔ yia 'wɔbhua we 'ka Tɪlɪ -yɔ Sɪdɔɔn -nɔ 'wɔzi.* ²³ Amɪa, Kapɛnaumɔ -nyɪma, amɪaa dɪ 'wɔ nɪ, 'wɔ a yia -sɔa yalɪ yɪ? -Innya, we 'nɪ -mɔ, zɔ -Lagɔ yia aɪn bɛlɪa, tɪtɪlɪnyaa dɔdɔ -gɔ. We -ka nɪ, gwɛdigbɔ in nɔa da aɪn nyɪdɪ lɛ, mɔ nɔ Sodɔmɔ lɛ, wa 'na 'ka 'yaa labhɔ, -zugba wa mɪ -zɛɛn -bha. ²⁴ We 'dɛɛ gbɔ in nɛɛ zɪ -Lagɔ yia nyɪmaa -yɔgbɔ 'wɔbhua, amɪaa -nɔ ɔ yia 'wɔbhua we 'ka *Sodɔmɔ -nyɪmaa -nɔ 'wɔzi.»

*A mɪ -Zezuu -gbɛ ɔ 'ka aɪn 'gba 'wlu -sa
(Lk 10.21-22)*

²⁵ -Mɔ 'bɪgɔ, 'in -Zezu nɛɛ: «Dide, -na 'ɲɪ na mɪnɪa, yalɪ -yɔ dɔdɔ -Kanyɔ, in 'pa -mɪ fuo. - We ka gbɔ -wa, -lu -we -in zizea gbɔyilonya -yɔ 'ylimnanya kwɛɛ, 'mɔ -in -slolua 'nyɛnyɛyua 'klɔ.
²⁶ Gbɔzɔnɔ -wa, Dide, -na 'dɛ 'yɪbhaa we -mɪ 'sa.

²⁷ «Nɪ, na Dide ka 'mɪ -lu weee 'nyɛ. Ɔɔ Yu mɪa, we 'nɪ ɔ Dide 'dɛbhlogbɔɔ 'wɔbhɔ, nyɪmɛ yabhlogbɔɔ 'nɪ ɔ -yɪ. 'In ɔɔ Dide mɪa, we 'nɪ ɔ 'Yu

* **11:22** Kapɛnaumɔ kwesi -gbe -wa Kolazɛn -yɔ Bɛtɪsaida, 'in Sɪdɔɔn -yɔ Tɪlɪ mɪa, 'lakpa -gbe 'kadɪ -wa.

'wubhu, nyime yabhlogbɔɔ 'nɪ ɔ -yi. Nu, nyuma -wa
ɔɔ 'Yu -slolua ɔ Dide, ma -yia ɔ.

²⁸ «A 'dɛ weee kaa da 'gba 'kadɪ 'wlu, a yi na -gbɛ
in 'ka aɪn nyapɛda 'nyɛ. ²⁹ -We in 'bhua 'wɔ, amia
'bhu 'ya we 'wɔ, 'in in 'ka aɪn gbɔ -slolu. Nu, na dli
-dlɔɔ, 'in i 'in 'ylimanɪ na 'dɛ. -Bha a yia amiaa 'dɛɛ
'wɔtɔtɔve -dlɔɔ 'yia. ³⁰ Sa na yia aɪn 'yugalia, we 'nɪ
'tɛ, 'in 'gba na yia aɪn 'wlu dia we 'nɪ 'wɔwɔlv.»

12

*-Zezu -yɔ *Nyapɛyli*

(Mk 2.23-28; Lk 6.1-5)

¹ -Mɔv 'bɪgɔ, Zuifɔv *Nyapɛyli yabhlo nya, -Zezu
'plɪla blekpaa, 'in ŋwɔ yia ɔ 'bɪnɔnya 'bha, 'in wa
yia bleya 'kwa wa 'ka we li. ² -We wa mia lɛnɔda,
Falizɪnyɪma 'yia we -yɔ, 'in wa nɛɛ -Zezu -ylaɛ: «-
Talɪ, -we -amiaa tite gbaa wa 'na nɔv Nyapɛyli nya
lɛ -nɪ, 'mɔ -na 'bɪnɔnya nɔa lɛ!»

³ -Zezu nɛɛ wa -yla: «'Yɪ yabhlo nya, da ŋwɔ mia
*-Davidɪ -yɔ ɔ nɔnɔnya 'bhada, -we ɔ nɔa lɛ, a 'nɪ -slɔ
we zɛli? ⁴ 'In ɔ yia -Lagɔɔ bɔbɔbudu zɔ pla, 'in 'floo
-we wa 'nyɛa -Lagɔ, 'in ɔ -yɔ ɔ nɔnɔnya 'sɔ yia we
li. Nu, wee 'floo mia, -Lagɔɔ tite nɛɛ wa 'nɪ mnɛni
wa 'ka we li: *-Lagɔbɔbɔnyaa 'dɛkpɔa 'ka yaa we
li. ⁵ We mɪ cɛɪda Moizɪ tite 'wɔ nu, Nyapɛyli nya,
-Lagɔbɔbɔnya -ka lubho nɔ *-Lagɔbudu 'kadɔ zɔ, -
we wa 'na 'ka yaa lɛnɔ, a 'nɪ -slɔ we zɛli nu, -Lagɔ
'na 'ka wa -yɔgbɔ 'wubhuu? ⁶ Nu, -we mia -seli we
-zi -Lagɔbudu 'kadɔ! ⁷ Nu, we mɪ cɛɪda -Lagɔɛbhɛ
'wɔɛ:

«-We in 'yɪbhaa, mɔ -wa nu,
nyɪma 'ka nyazɪdlɪ -ka,
we 'nɪ 'slaka -sasɪɛ.»

«A -ka yaa we 'wolanu, a 'na 'ka yaa nyuma -wa 'nia gbonyuu lenu gbu -dili. ⁸ Nu, Nyimeε Yu mia, mo -wa Nyapeyli -Kanyo.»

*-Zezu jipea nyime Nyapeyli nya
(Mk 3.1-6; Lk 6.6-11)*

⁹ -Zezu 'bhua -bha, 'in o yia *-Lagobudu zo mni.
¹⁰ Nu, nyime yabhlo mia -bha, o so ka 'ku. -Wa mia -bha, wa 'yibha wa 'ka -Zezu gbu 'wlu di. We 'deε 'gbu wa yia o layibhaε: «-Amiaa tite nukple, 'lee, nyime mnenei o 'ka guzonyo jipe Nyapeyli nyaa?»

¹¹ -Zezu neε: «Ain glaa, nyime yabhlo -ka bhlabhle -bhlo -ka ni, 'in we -ka 'wutolo -bhoka 'wobho Nyapeyli nya ni, -mo o yia we -saa, we 'ni muu?»

¹² Nu, nyime mia, o 'ylilo -zi bhlabhle. We -ka 'sa -mi, nyime mnenei o 'ka gbuzonu lenu Nyapeyli nya amiaa tite 'wu.»

¹³ 'In -Zezu neε -o ka so 'kua -yla: «-Glo -na so 'wu.» O -gloa we 'wu, 'in we yia 'pu, 'in we yia 'wutu we -libheyi 'bhisa. ¹⁴ Falizinyuma mia wa glaa, wa 'tlaa, 'in wa yia gbu zua mni, sa wa 'kaa -Zezu lasa, we -gu.

¹⁵ -Zezu 'nua we, 'in o yia -bha 'bhu.

-Lagoo lubhononyo o -saa -bha

-Sleen -Zezu mnua, 'in nyuma duun yia o 'bi mni. O jipea guzonya weee, ¹⁶ 'in o neε wa -yla 'klu 'cici nya nu, -o o -mia, wa 'na gbalu we -ni. ¹⁷ 'Sa we 'plia sa, 'in -we -Lagobbu -falipanyo Ezaii gbaa, we 'ka gbuzonu -ze. O neε:

¹⁸ «Nu, -Lago neε:

«Na lubhononyo in -saa -bha, mo ni.

O ze in -kalia, 'mo in 'nyea na dli weee yoo.

'Mo na yia na Zuzu 'nyea.

Sa in 'kaa nyɪmaa -yɔgbu 'wɔbhu,
we gbu ɔ yia dɔdɔgbu -nyɪma weee -yla lapalia.

19 ɔ -yɔ nyɪmɛ 'na 'ka kpɛli.

'In ɔ 'na 'ka 'wɔkpi,

'in nyɪmɛ yabhlogbɔɔ 'na 'ka ɔ wɛli 'nu
'yloogblu.

20 Gblee -we mia 'wɔkwnada,

ɔ 'na 'ka we 'kate,

'napɛ -we ka miɔ 'niɪ layɪda -mi 'nanɔɔ,

ɔ 'na 'ka we nyumonɔ.

'Sa ɔ yia nɔa 'in nyɪma 'ka na gbɔzɔnɔ gbu 'wɔɲwɔnu.

21 Dɔdɔgbu -nyɪma weee yia ɔ dli 'wɔdɪa. »

Nyɪma vɛlia -Zezu

(Mk 3.22-30; Lk 11.14-23)

22 Niɪ, 'lɔlɔ -bhobho yabhlo -ɔ zuzu 'nyuu mia 'wɔ,
'mɔ wa -laa -Zezu. -Zezu jipea ɔ, 'in ɔ bhobho
yia gba, 'in ɔ yia layɪ. 23 We -sɔbhaliɪ nyɪma weee
ɲwɛgaga, 'in wa nɛɛ: «ɔɔ mia da ni, 'lee -Davidu 'yu
ɔ -mia yi?»

24 Niɪ, Falizɪnyɪma 'nɔa we, wa nɛɛ: «ɔɔ nyɪmɛ
mia da ni, we 'ni zuzu 'nyiii -kanyɔ Belizebulɪ 'nyɛ ɔ
'tɪtɛ ni, ɔ 'ni mnɛni ɔ 'ka zuzu 'nyii vu.»

25 -We wa pɔpalia 'wlukɔɔn la, -Zezu -yi we, we
'gbu ɔ nɛɛ: «Dɔdɔ -we ka -gu -nyɪma -ka tɔgɔda -
mi wa 'dɛkpɔa nyɪdi, la wee dɔdɔ bhɔa. -Budu -
bhlo ɲwɛɛ -nyɪma -yɔ 'gbe -bhlo 'wɔ -nyɪma -ka -
yɔwɔsɔsɔlɔda -mi, we 'na 'ka -gwɛ. 26 *-Saatan -
ka -Saatan vu, we 'dɛ -yɔ we -sɔlɔa 'wɔ, we -ka 'sa
-mi, we 'na 'ka -gwɛ. 27 Amɪa nɛɛ Belizebulɪ nyɛa
'mi see 'gbu, na vua zuzu 'nyii. We -ka 'sa -mi, nyɔɔ
'nyɛ amɪaa -lima se, 'in wa vu zuzu 'nyii? We
'gbu, amɪaa -limaa 'dɛbhieɛ lɛnɔgbu slɔlua ni, -we a

gbaa, yo -wa. ²⁸ -We -wa gbuzɔnu, mu ni: nu, -Lagɔ Zuzu 'tite nya na vua zuzu 'nyii, -muɔ 'ji -wa nu, -Lagɔ nyimaa 'wlulapɩe mi ain nyidi.

²⁹ «Nu, wa 'ni -sɔ lateɔnyɔ gbuan, wa 'ni mneni wa 'ka ɔ -budu zɔ pla, wa 'ka ɔ 'gba labhu. Wa -ka ɔ gbuan, 'bhie wa plaa ɔ -budu zɔ, 'in wa bhua ɔ zɔzɔnu la.

³⁰ «Nyime ɔ -yɔ 'mi 'ni -mi, na tonyɔ -wa. Nyime ɔ -yɔ -saa 'mi 'wɔ -a 'ka nyima -yɔbɩɩ, nyimaa lamumninyɔ ɔ -mia. ³¹ We 'dɛɛ 'gbɔ in nɛɛ ain -ylɛ: -Lagɔ yia gbonyuu weee -yɔ vɛlɩ weee 'wɔti. Nu, nyime ɔ -ka -Lagɔ Zuzu vɛlɩ, -Lagɔ 'na 'ka ɔ -yɔgbɔ 'wɔti. ³² Nyɔɔ -ka *Nyimeɛ 'Yu daa gbonyuu gbaa, -mɔɔ -yɔgbɔ -Lagɔ tia 'wɔ. Nu, nyime -ka Zuzu 'Pɔpa daa gbonyuu gbaa, we 'dɛ yi dɛslɛn -zɛɔɔ, we 'dɛ yi bhla -we mia yida nya -zɛɔɔ, -Lagɔ 'na 'ka ɔ -yɔgbɔ 'wɔti.

Su -yɔ we 'bhue

(Mt 2.16-17; Lk 6.44-45)

³³ «Su -zɔnu paa 'bhue -zɔnu, 'in su 'nyuu paa 'bhue 'nyuu. Suu 'bhue -yɔ wa yibhelia wee su.

³⁴ Amia mia dɛ, 'munime a -mia, a mneni a 'ka gbuzɔnu gbaa? -Innya. -Lu -we yea nyimeɛ dli -zɔ, mu tlaa ɔ nweɛ. ³⁵ Nyime -zɔnu mia, ɔ gbuzɔnu mia ɔ dibhe 'wɔ, 'mu ɔ wlelia. 'In nyime 'nyuu mia, ɔ gbɔ 'nyuu mia ɔ dibhe 'wɔ, 'mu ɔ wlelia. ³⁶ In nɛɛ ain -ylɛ: wɛlɩ weee -we nyima yia gbaa, zli -Lagɔ yia nyimaa -yɔgbɔ 'wɔbhua, we 'ji wa yia gbaa. ³⁷ Nu, -na gbaghawɛlɩ -gɔ, -Lagɔ yia -mi gbɔ dɩa. 'In we -gɔ -na yia gbɔ 'wɔtlaa.»

Nyima yibhalia -Zezu gwɛdigbɔ

(Mk 16.1-4; Mk 8.11-12; Lk 11.16,29-32)

³⁸ Tɔɔn -Lagɔɔ titee gwesanya -yɔ Falizinyima nɛɛ -Zezu -yla: «-Slolunyo, -in nɔ gwɛdigbu yabhlo lɛ, 'in -a 'ka we 'jiyibheli zɔzɔnɔ sa nɛ, -Lagɔ tiea -mɛ.»

³⁹ -Zezu nɛɛ: «Deslɛɛn -nyima mia, nyima 'nyii wa -mia, 'in wa'a zɔ -Lagɔ dli -gbɔ, 'in wa yibhalia 'mɛ gwɛdigbu. Gwɛdigbu yabhlogbɔɔ 'na 'ka wa -yla lɛnɔ, 'mɔ we 'nɛ *Zonasɛ gbɔ -zɛ. ⁴⁰ Nɛ, Zonasɛ ka zli ta sabɔ ta li, zibhi nɔkplɛ. 'Sa -bhlokpade Nyimɛɛ 'Yu yia gwlu zli ta sabɔ ta lia. ⁴¹ *Ninivɔ -nyima 'nɔa *Zonasɛ wɛli, 'in wa yia wa dli 'bhitɛ. Nɛ, nyimɛ -ɔ 'yia -ɔ -zia Zonasɛ, ɔ mɛ da. We 'dɛɛ 'gbɔ, zli -Lagɔ yia nyimaa -yɔgbɔ 'wɔbhua, 'in Ninivɔ -nyima sɔa 'wɔ deslɛɛn -nyima 'yu, 'in wa dɛlia -maa gbɔ. ⁴² Sebaa 'wlulapulɔwɔɔ 'bhɔa dɔdɔɔ bhloluda, 'in ɔ yia *Salomɔɔ gbɔyilo wɛli yukwli pulɔa yi. Nɛ, nyimɛ -ɔ -zia Salomɔɔ, ɔ mɛ da. We 'dɛɛ 'gbɔ, zli -Lagɔ yia nyimaa -yɔgbɔ 'wɔbhua, 'in ɔɔ 'ɛwɔɔ sɔa 'wɔ deslɛɛn -nyima 'yu, 'in ɔ dɛlia -maa gbɔ.

Zuzu 'nyuu yia lɔ (Lk 11.24-26)

⁴³ «Nɛ, zuzu 'nyuu 'tlaa nyimɛ yabhlo 'wɔ, we mɛli, we yi, -mɔ yɛyɛ da, ladɛdaa datale nya, we 'ka ladɛ. ⁴⁴ We 'nɛ da 'yu 'gbɔ, we nɛɛ we 'dɛ -ylɛ: «Na -budu we zɔ in 'bhɔa, -mɔ na bhitia lɔ.» We 'bhitia -mɔ lɔ, 'in we yia -bha wee -budu yli klo nya, -zugba we nɔkplɛ mɛ laylipeda, 'in -mɔ mɛ lamnazɛda. ⁴⁵ Tɔɔn, zuzu 'nyii gbesɔ ka nɔkplɛ -nyua 'yli bhabha, -we -zia wemɔ, 'in we yia -mɔɔ 'bɔmɛ. 'In we -yɔ we 'sɔ yia wee -budu zɔ lɔyi, dabɔdɔ. 'In we yia -mɔ ladɛ duaa. -Slɛɛn, 'in ɔɔ nyimɛɛ -kwikwi yia 'ylinyumanɛ, 'in we yia we

tianu 'wuzi. Desleen-nyuma-wa ka nukple 'nyua 'yli, we 'sasukpa -gbu yia wa ylia.»

*-Zezuu zwayli -nyuma -zɔnu
(Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)*

⁴⁶ Da -Zezu mia nyuma -yla gbu gbada ni, 'in ɔ 'nyaa -yɔ ɔ bhelia yia yi, 'in wa yia -budunwɛɛ 'yiligbe. Wa 'yibha wa 'ka ɔ -yla gbu gba. ⁴⁷ 'In nyume yabhlo nɛɛ ɔ -yla: «-Na 'nyaa -yɔ -na -bhelia mi 'pipee, wa 'yibha wa 'ka -mi -yla gbu gba.»

⁴⁸ -Zezu nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Nyɔɔ -wa na 'nyaa, nyɔɔ -wa na bhelia?»

⁴⁹ ɔ 'bhua sɔ 'wɔ, 'in ɔ yia ɔ 'binɔnya wa 'kluslolu. 'In ɔ nɛɛ: «-Wa mia da ni, ma -wa na 'nyaa -yɔ na bhelia. ⁵⁰ Nu, -ɔ nu na Dide -ɔ mia yalu dumagbu lɛ, mɔ -wa na bheli, mɔ -wa na bhɔlɔ, mɔ -wa na 'nyaa.»

13

*'Mnɔpanyɔɔ gbɔɔ nine
(Mk 4.1-9; Lk 8.4-8)*

¹ Wee 'yli -bhlokpade nya, -Zezu 'tlaa -budu zɔ, 'in ɔ yia 'nyuu -gɔgɔ -gu ladi mni. ² Nyumaa -zlo ka ɔ gbelii 'gbu, ɔ yia 'glɔ 'wɔbho, 'in ɔ yia -mɔ ladi, -zugba nyumaa -zlo mi 'nyuu -gɔgɔ -gu. ³ Gbɔɔ nine nya ɔ -slolua wa gbu duun, ɔ nɛɛ: «Nu, kpaapanyɔ yabhlo mni 'mnɔ 'paa. ⁴ ɔ mia wee 'mnɔ 'mnida, 'yaa -zakpa -bhlo yia 'yoo nwe -yɔ bhli, 'in 'zianya yia we li. ⁵ Tolva bhlilia tukpa -dɔdɔ -gu, da bla 'nia -zu. Bla 'ni -bha -zuu 'gbu, we yia mi sa slɔ. ⁶ Nu, 'yɔ -sɔa 'wɔ, we yia we -sie, 'in we yia ye, we somi 'ni -tlɔlɔ 'gbu. ⁷ We 'ya tolva sloa -kpɔga glaa, 'in -kpɔga yia we -gu palɔ, 'in we yia we 'tuntu. We 'ni

'ya yabhlogbɔɔ 'pa. ⁸ Tɔlɔa yia dɔdɔv -zɔnɔv -gɔ bhlili, 'in we yia zɔ. We lakpa tɔlɔa wla 'ya glɔ -bhlo 'ya kugbua, tɔlɔa wla 'ya glɔ ta, 'in tɔlɔa wla 'ya glɔ gbu. ⁹ -ɔ -ka 'nɔnɔv -yukwli 'wlu -ka, ɔ 'nɔv we.»

*-We ka 'gbɔ -Zezu paa gbɔv nine
(Mk 4.10-12; Lk 8.9-10)*

¹⁰ ɔ 'bɪnɔnya bɛa ɔ kwesi, 'in wa yia ɔ layɪbha: «Lɛɛ -lu ka 'gbɔ -na slolu wa gbɔv nine -papɛ nya?»

¹¹ ɔ nɛɛ wa -yla: «-Lagɔ ka ɔ nyɪmaa 'wlɪlapɪlɪgbɔv mɪa zizeda aɪn 'klɔslɔlu, nɪ, ɔ 'nɪ we wamɪa 'klɔslɔlu. ¹² Nɪ, -lukanyɔ mɪa, ɔ -nɔv wa yia -gɔpaliɪa, 'in we 'ka 'wɔzumanɪ. 'In nyɪmɛ -ɔ 'nɪa -lu duun -ka, we -sɛɛ mɪa ɔ kwɛɛ, kwɛɛ wa yia we ɔ -saa.

¹³ «We 'dɛɛ 'gbɔv na gbɪa wa -yla gbɔv nine -papɛ nya. Wa -ka ylada -mɪ, wa'a 'yɪ la. Wa -ka yukwli pɔda -mɪ, wa'a 'nɔv. Nɪ, wa'a 'nɔv gbɔv yabhlogbɔɔ 'wɔla. ¹⁴ 'Sa -we -Lagɔgbɔv -falɪpanyɔ Ezaii gbɪa, we -zɛa gbɔzɔnɔv wa gbɛgbɛɪn, ɔ nɛɛ:

Yukwli a yia pɔa 'nanɔv,
'in a 'na 'ka we 'wɔlanɔv.
Ylaa a yia 'nanɔv,
'in a 'na 'ka -lu -yɔyɪ.

¹⁵ Nɪ, waa nyɪma -manɪ 'wlukɔɔn ka 'wɔtɔ -dudluu.

Wa ka wa yukwli 'sumanɪ, wa ka wa 'yɪ 'mu,
wa yɪ layɪ, wa yɪ 'nɔv, wa yɪ gbɔv yibhelii 'gbɔv,
wa yɪ wa dɪ 'bhitii 'gbɔv, in yɪ wa gbɔv 'wɔsa.

'Sa -Lagɔ gbɪa.»

¹⁶ Amɪa, amɪaa 'yɪ yɪ la, 'in amɪaa yukwli nɔa, 'wɔtɔtɔvɛ -dlɔɔ mɪ amɪaa -nɔv nya. ¹⁷ In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔv sɛɛ: -Lagɔgbɔv -falɪpanya -yɔ -Lagɔnyuma tiklɪ -zlo 'yɪbha -we a yɪa -yɔ, wa 'ka we -yɔyɪ, 'in

wa 'nɪ we -yɔyɪ, -we a nɔa, wa 'ka we 'nɔ, 'ɪn wa 'nɪ we 'nɔ.

'Mnɔpanyɔɔ gbɔɔ ninee 'ji
(Mk 4.13-20; Lk 8.11-15)

¹⁸ «We 'dɛɛ 'gbɔ, amɪa, a 'nɔ mnɔpanyɔɔ gbɔɔ ninee ji nɪ 'wɔla. ¹⁹ -Wa 'nɔa *-Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪlee wɛɪ, 'ɪn wa'a 'nɔa we 'wɔla, wa 'wɔ 'yoo ŋwɛ -yɔ da 'mnɔ bhlia. *Gbɔnyuuu dide -ka yɪ, -we wa faa wa dɪ zɔ, 'ɪn we saa -mɔ we. ²⁰ 'Sa -bhlokpade tɔɔba mɪ -bha tɔkpa -dɔdɔ 'bhisa, da -Lagɔwɛɪ bhlia. 'ɪn wa -ka we 'nɔ nɪ, 'ɪn wa ŋwnua we gbɔ 'mɔna nya, 'ɪn wee 'mɔna'a -gwɛ. ²¹ Nɪ, wa 'nɪ ŋwnu we 'ka somi fa wa dɪ zɔ. Waa nyɪma mɪa, bhla -sɛɛ nya wa ŋwnua we -yɔ, 'ɪn wa -ka wa sɪalɪda -mɪ, wa -ka wa 'kɪyɛ 'wɔpalɪda -mɪ -Lagɔwɛɪ 'gbɔ, 'ɪn wa saa -Lagɔwɛɪ dɪ -gɔ. ²² Tɔɔba 'wɔ 'ya 'mnɔya -we -wa -Lagɔwɛɪ -mɔ -kpɔga glaa. Wa 'nɔa wee wɛɪ, 'ɪn dɔdɔ -gɔɔ dɪɔbe klaa, wa 'gwɛzi -we nania wa dɔdɔ, 'ɪn we nɔa wa -dawli 'wɔ klaa, mɔ palɪa we -gɔɔ 'gbɔ, we'e tɔa. ²³ 'ɪn nyɪma tɔɔba mɪa, -maa 'wɔba wee 'mnɔya -we -wa -Lagɔwɛɪ -mɔ dɔdɔ -zɔnɔ -gɔ. Wa 'nɔa we, 'ɪn wa yia we -yɔŋwnu. Tɔn, wee wɛɪ -we mɪa wa 'wɔ, 'ɪn we yia tɔ. We lakpa yabhlo wɪa 'ya glɔ -bhlo 'ya kugbua, we tɔɔba 'ya glɔ ta, 'ɪn we tɔɔba wɪa 'ya glɔ gbu.»

-Petu 'nyuuu gbɔɔ nine

²⁴ -Zezu 'pa 'yaa wa -yla gbɔɔ nine yabhlo, ɔ nɛɛ: «-We -yɔ -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪlee 'wɔwɔba, 'mɔ na yia da aɪn -yla gbaa. Nɪ, nyɪmɛ yabhlo 'paa ɔ kpaa 'mnɔ -zɔnɔ. ²⁵ -Mɔɔ 'bɪgɔ, sabɔ, da nyɪma weee mɪa 'ylaa 'wɔ, ɔ tɔnyɪmɛ yia, 'ɪn ɔ yia -petuu 'ya glɔ wee

'mnɔ-kpaa, 'in ɔ yia mni. ²⁶ Da wee 'mnɔ mia, 'in we mia zɔda, -zugba wee -petu mi 'ya -mɔ we nyidi.

²⁷ «Wee kpaa -kanyɔɔ lubhonɔnya yia yi, 'in wa nɛɛ ɔ -ylaɛ: <-Amiaa -kanyɔ, 'lee, -in 'nɪ zlimɛ da 'mnɔya -zɔnɔ 'paa? 'In da -petunya nɪ 'bhɔlɔa?»

²⁸ «ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: <Na tɔnyimɛ nua we lɛ.»

«'In ɔ lubhonɔnya nɛɛ ɔ -yla: <'Lee, -a mneni -a 'ka wee -petu 'tluu?»

²⁹ «ɔ nɛɛ: <-Innya, nɪ, a -ka wee -petu 'tlua yi, a mneni a 'ka 'mnɔ 'tlu -bha -bhlokpade. ³⁰ A 'tide we 'yi, we 'dɛ 'sɔ 'ka 'ylimanɪ. We -dɪdɪ bhla -ka bɛ, 'in in 'ka we -dɪdɪnya 'tɔlɔ nɪ, wa -dɪ -slɔ -petu, wa gbɔan we, 'in wa 'ka we sie. -Mɔɔ 'bɪgɔ, wa 'ka 'mnɔ -dɪ, 'in wa 'ka we na -gbagbɔ 'wɔkwa.» »

*-Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪlee gbɔɔ nine
(Mk 4.30-32; Lk 13.18-19)*

³¹ -Zezu 'pa 'yaa wa -yla gbɔɔ nine yabhlo, ɔ nɛɛ: «-Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪlee 'wɔ su -we wa laa *mutadi, we 'ya. 'Mɔ nyimɛ yabhlo 'bhua 'wɔ, 'in ɔ yia we glɔ ɔ kpaa. ³² We 'kienyi we -zi dɔdɔ -gbɔ su weee 'ya. Nɪ, we -ka mi, 'in we ylimanɪa 'kadɔɔ, 'in we zɛa su -we -zia su weee 'wɔ. Nɪ, 'zianya yia we lɔlɔ 'sɔbhaa we 'kliya -nyidi.»

(Lk 13.20-21)

³³ -Zezu 'pa 'yaa wa -yla gbɔɔ nine yabhlo, ɔ nɛɛ: «-Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪlee 'wɔ *gɔɔ 'ɲwɔnɔ yabhlo slua 'floo -bhɔbhɔ kilo glɔ -bhlo 'ya gbu lɔ, ɔ bhɪtia we, 'in we yia 'yli, mɔ.»

*-We ka 'gbɔ -Zezu paa gbɔɔ nine
(Mk 4.33-34)*

³⁴ Nɪ, gbɔ weee mia dɛ, gbɔɔ nine -papɛ nya ɔ -slolua we nyɪmaa -zlo. We 'nɪ gbɔɔ nine -papɛ

'wubhu, ɔ'ɔ -slolu nyuma gbu. ³⁵ 'Sa we 'plia sa, 'in -we -Lagɔgbu -falipanyɔ gbaa, we 'ka gbuzɔnu -zɛ, ɔ nɛɛ:

«Nu, gbu nine -papie nya na yia wa -yla gbu gbaa. We 'ka dɔdɔ gwedɔda 'bhu,

gbu -we -Lagɔ zizea, gbaa na yia we.»

³⁶ Tɔn, -Zezu 'bhɔa nyuma glaa, 'in ɔ yia -budunweɛ mni. ɔ plaa -budu zɔ, 'in ɔ 'bɔnɔnya yia ɔ kwesi bɛ, 'in wa nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Gba -aɪn -yla kpaa -petu 'nyuu nu gbu ninee 'ji.»

³⁷ ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «Nu, -ɔ 'paa 'mnɔya -zɔnu, Nyimeɛ Yu -wa. ³⁸ 'In kpaa mia, mu -wa dɔdɔ -gu, 'in 'mnɔya -zɔnu mia, mu -wa nyuma -wa -Lagɔ pɪla 'wlu la. -Petu mia, mu -wa nyuma -wa gbɔnyuu dide pɪla 'wlu la. ³⁹ ɔ tɔnyime -ɔ gla wee -petu, -Saatan -wa. We -dɪdɪ bhla mia, -mu -wa dɔdɔ bhla da. We -dɪdɪnya mia, -mu -wa 'anzɪnya.

⁴⁰ Sa wa tua -petu, 'in wa vitelia we -kosu 'wɔ, 'sa -bhlokpade we yia dɔdɔ -bhla bhla -mia. ⁴¹ ɔ Nyimeɛ Yu yia ɔnu 'anzɪnya yoo 'paa. Nu, -wa kwaa wa -lima gbɔnyuu lu we -yɔ -wa ka dɛ nɔa gbɔnyuu lɛ, we 'ka wa 'wɔgbɪzɪ, -wa -Lagɔ pɪla 'wlu la glaa. ⁴² 'In we 'ka wa -kosu 'kadɔ 'wɔ viteli. -Mɔ wa wia, -mɔ wa lia gla 'wɔ. ⁴³ -Wa nɔa -Lagɔ dɔmagbu lɛ, ma yia lia 'yɔ 'bhisa da wa Dide pɪla nyuma 'wlu la. -ɔ -ka 'nɔnu -yukwli 'wlu -ka, ɔ 'nɔ we.

'Nyimnu -we mia zizeda

⁴⁴ «-We -yɔ -Lagɔ nyumaa 'wlulapɪlɛ 'wɔwɔ mu -wa 'ɲimnu yabhlo -we mia zizeda kpaa. 'Mu nyime yabhlo 'yia, 'in ɔ yia we zize lu. ɔ plɛ mɛni, 'in ɔ mɪa, ɔ yia ɔ -lu weee pɛlu 'pa ɔ 'ka wee kpaa zɔ.

Tukpa -zɔnɔ -we ka -valɛ 'tɛa, we gbɔv nine

⁴⁵ «-We -yɔ -Lagɔɔ nyɔmaa 'wlulapilɛ 'wɔwɔlɔa, mɔ -wa 'ya, -valɛpanyɔ ɔ mia tukpa -zɔnɔ -we ka -valɛ 'tɛaa datalɔda. ⁴⁶ ɔ 'yia wee 'ylinanɔ -tukpa, -we ka -valɛ 'tɛa -we -zia we -lima nɪ, ɔ mɔnɪa, 'in ɔ yia ɔ -lu weee pɛɔ ɔ 'pa ɔ 'ka we zɔ.

Zibhi -bha -sowlɪ gbɔv nine

⁴⁷ «-We -yɔ -Lagɔɔ nyɔmaa 'wlulapilɛ 'wɔwɔlɔa, mɔ -wa 'ya, 'sowlɪ -we wa viteli 'nyu lɔ, 'in we yi zibhii 'yli -bhlo -bhlo kpa. ⁴⁸ We yea, 'in zibhibhanya yia we 'nyu lɔ gbize, 'in wa yia we 'nyu -gɔgɔ -gɔ ladi, wa 'ka zibhi 'wɔgbɔzi. We zɔzɔnɔ wa gbɔzia 'wɔ, -mɔɔ wa slua wa -cɪcɛ 'wɔ, 'in -we 'nɪa 'ylinanɪ, 'in wa yia we kwnɛɛ viteli. ⁴⁹ 'Sa -bhlokpade we yia -mia dɔdɔɔ bhia zɪ. Nyɔma -wa nɔa gbɔnyuu lɛ -yɔ -wa nɔa gbɔ -zɔnɔ lɛ, 'anzɔnya yia yia we 'ka wa -yɔsɪsali, ⁵⁰ 'in -wa nɔa gbɔnyuu lɛ, we 'ka -maa -kosu 'kadɔ 'wɔ viteli. -Mɔ wa yia wɪlia, -mɔ wa yia gla 'wɔ lia.»

Gbɔzɔnɔ sɔa -yɔ gbɔzɔnɔ lolu

⁵¹ -Zezu nɛɛ ɔ 'bɪnɔnya -yla: «A ka we 'dɛ weee 'wɔlanɔɔ?»

Wa nɛɛ: «lɪn, -a ka we 'wɔlanɔ.»

⁵² Tɔɔn, -Zezu nɛɛ wa -yla: «Nɪ, -Lagɔɔ titee gwesanyɔ ɔ yibhelɪa -Lagɔɔ nyɔmaa 'wlulapilɔgbɔ, ɔ 'wɔɔ nɪ, -budunwɛɛ -kanyɔ yabhlo ɔ wleli 'ɲɪmɪnɪlu sɔa -yɔ 'ɲɪmɪnɪlu lolu, ɔ -luu lazɔda.»

*-Zezuu -zɔɔ -nyɔma 'nɪ ɔ gbɔ -yɔɲwɔu
(Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)*

⁵³ -Zezu ka gbɔv nine -papɪɛ bhɪa 'bhie, ɔ yia -bhade 'bhɔ. ⁵⁴ 'Gbe -we 'wɔ ɔ 'ylimanɪa, ɔ mɔnɪa -mɔ, 'in ɔ yia nyɔma -slolu -mɔ -Lagɔbudu zɔ. -Wa

weee mia -bha, 'in we yia wa ηwegaga -subhali. 'In wa nεε: ⁵⁵ «ƆƆ nyime mia da ni, -budukonyɔƆ yu -wa, we 'ni muu? Ɔ 'nyaa mia ni, Malii -wa. *'Zake klaa, *-Zεzεfu klaa, 'SimɔƆ klaa, we -yɔ Zudi, wa 'ni ɔ bheliaa? ⁵⁶ Ɔ bhɔlɔa mi -aɪn glaa. Aya! Mɔ ɔ -sali gwɛdigbu lɛnu sea?»

⁵⁷ We 'dεε 'gbu, wa 'ni mneni wa 'ka ɔ dli -gu zu. Tɔun, -Zezu nεε wa -yla: «-Lagɔgbuu -falɔpanyɔ -ka -mi, da weee wa zua -bha ɔ. Wa'a zu -bha ɔ, ɔ -zɔƆ we -yɔ ɔ -budunwεε.»

⁵⁸ Nyima 'ni ɔ dli -gu zuu 'gbu, ɔ 'ni -bha gwɛdigbu duun lɛnu.

14

Sa 'Zan -Batisi titlia 'wu la
(Mk 6.14-29; Lk 9.7-9)

¹ We bhla, Galilee -dɔdɔu 'wlulapɪnyɔ Ewloɔɔ 'nuɔ -Zezuu 'di. ² Ɔ nεε ɔ zɔlubhonɔnya -yla: «'Zan -Batisi -wa! Nu, mɔ -sɔa titlɪnya glaa 'wu, we 'dεε 'gbu ɔ mnenia ɔ 'ka gwɛdigbu lɛnu.»

³⁻⁴ Nu, sa Zaaan titlɪgbu 'plia, mu mia da: Ewloɔɔ kwaa ɔ bheli Filipuu 'ηwnɔ Ewlodiadi, 'in Zaan nεε ɔ -yla: «Nu, we 'ni 'ylinani -LagɔƆ tite 'wu, nyime 'ka ɔ 'dεε bheli 'ηwnɔ glosa, 'in ɔ 'ka ɔ kwa.»

We 'dεε 'gbu Ewloɔɔ yia nyima tie, wa 'ka ɔ kpa, wa 'ka ɔ gbuan, 'in wa 'ka ɔ -kasu 'wɔpa.

⁵ Ewloɔɔ 'yɪbha ɔ 'ka Zaan 'bha. Nu, ɔ mi Zuifu sɔda, -maa nεε nu, Zaan mia, -Lagɔgbuu -falɔpanyɔ -wa.

⁶ Nu, Ewloɔɔ gwaliylu 'feti nynia, 'in Ewlodiadi 'ηwnɔyu yia -wa mia 'feti -guu 'yibadi lɛ. 'In ɔ yia Ewloɔɔ dɔdɔ namanɪ bhabha. ⁷ 'In ɔ yia bi, ɔ nεε: «-We a yia 'mi -zlalia, yoo na yia we aɪn 'nyεa.»

⁸ ǃ 'nyaaa welɪ -gʊ ɔ nɛɛ: «-In 'nyɛ 'mɪ 'Zan -Batisu 'wlu yoo -plaa -gʊ.»

⁹ We wlaa Ewloɔv 'kʊayli la, nu, ɔ ka bi ɔ -limaa 'yibadu 'gbʊ, ɔ nɛɛ: «-We ɔ -zlalɪa 'mɪ, a 'nyɛ we ɔ yoo.»

¹⁰ 'In ɔ yia 'slɔjayu yabhlo tie -mɔ -kaslɔ 'wʊ, ɔ 'ka Zaan 'wlu -gʊ -dɪ. ¹¹ 'In wa -yɔ ɔ 'wlu yia yi -plaa -gʊ. Wa 'nyɛa we ɔ ɲwɔɲyɔ yoo, 'in -mɔɔ yia we ɔ 'nyaa yoo 'nyɛ. ¹² Tɔɔn, Zaaan 'bɪnɔnya yia, 'in wa yia ɔ 'kwie 'bʊmɪ, 'in wa yia we 'bhʊka 'wʊfa, 'in wa yia we 'dɪ -Zezu -salɪa mɪ.

*-Zezu 'nyɛa nyɪmaa 'wlu glɔ -bhlo 'wlu gbu lililu
(Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Zn 6.1-14)*

¹³ -Zezu 'nʊa we 'dɪ, 'in ɔ yia 'glɔ 'wʊbhɔ, ɔ -dɪa 'nyu 'wʊ, 'in ɔ yia da beblɛɛ mɪ, da nyɪma 'nɪa -mɪ, ɔ 'ka 'wʊnya.

Nyɪmaa -zlo 'nʊa we, wa 'tlaa wa 'gbe nʊkplɛ, 'in wa yia ɔ 'bɪ mɪ bhʊ -gʊ, 'nyu -gɔgɔ -gʊ yilie nya. ¹⁴ -Zezu 'tlaa 'glɔ 'wʊ, ɔ 'yia nyɪmaa -zlo -yɔ, 'in wa yia ɔ nyazi 'wʊla, 'in ɔ yia wa guzɔnya jipe.

¹⁵ Jibhe zɔa, ɔ 'bɪnɔnya bea ɔ kwesi, 'in wa nɛɛ: «'Ylɔ ka -fla, 'in da tlɔlɔ la. We 'dɛɛ 'gbʊ, 'nyɛ wa 'yoo wa 'ka 'gbenya 'wʊ lililu zɔa mɪ.»

¹⁶ ǃ nɛɛ wa -yla: «Wa 'na 'ka mɪ. Amɪaa 'dɛ 'nyɛ wa lililu.»

¹⁷ 'In wa nɛɛ: «We 'nɪ 'floo gbu -yɔ zibhii 'ya 'sɔ 'wʊbhʊ, -a 'nɪ lililu kwɛɛ -ka.»

¹⁸ 'In ɔ nɛɛ: «A -yɔ we yi.»

¹⁹ -Mʊv 'bɪgʊ, ɔ nɛɛ nyɪmaa -zlo -yla nu, wa -dɪ -petu -gʊ la. Tɔɔn, ɔ bhua wee 'floo gbu -yɔ zibhii 'ya 'sɔ 'wʊ, ɔ ylaa yalɪ, 'in ɔ yia -Lagɔ fuo 'pa. 'Bhie, ɔ dlilɪa wee 'floo, ɔ 'nyɛa we ɔ 'bɪnɔnya yoo, 'in -maa yia we nyɪma 'wʊladlɪli. ²⁰ Wa 'dɛ weee lia, 'in wa

yia lɔ. We pɲu -tɔa 'wɔ, -we nɲɲia -cɪcɛ kugbua lɛ 'sɔ, 'ɪn ɔ 'bɪnɔɲɲa -yɔ we yia mɲi. ²¹ Nyɲma -wa lia, wa nɲɲi nɔkpasiaa 'wlu glɔ -bhlo 'wlu gbu (5.000). Wa 'nɪ 'ɲwɲɪ -yɔ 'nyɛnyɛyua zɛli.

-Zezu nɔa 'nyu -gɔ

(Mk 6.45-52; Zn 6.15-21)

²² Tɔɔn, 'ɪn -Zezu yia wa tie, wa -galɔ ɔ 'yu, wa 'ka 'nyuu kakpe -putu -gɔ mɲi, -zugba ɔ pa nyɲma wɛli.

²³ ɔ 'paa wa wɛli, 'ɪn ɔ yia -gɔgɔ 'wlu mɲi ɔ 'ka -Lagɔ bhubhoe. ɔ mɪ -bha ɔ 'dɛ -bhlo, 'ɪn sabɔ yia bɛ. ²⁴ Nɪ, 'glɔ ka -slɛɛn -gɔgɔ -yɔ la tɔmanɪ. -Pɪpɛ mɪ wa 'klɔ -yɔ -gbɛɪn bhulɔdaa 'gbɔ, 'nyuu -gbɔgbɔ sloa 'glɔ 'wɔ.

²⁵ Tɪatɪa -kɔkɔ gboa, 'ɪn -Zezu yia ɔ 'bɪnɔɲɲa 'bɪ mɲi 'nyu -gɔ -nɔnɔɛ nya. ²⁶ Wa 'yɪa da ɔ -yɔ -nɔda -mɔ 'nyu -gɔ, 'ɪn wa yia nyano nɔ, wa nɛɛ: «'Kuzu -wa!»

Wa mɪ nyano nɔdaa 'gbɔ, wa yia 'wɔkpɪ. ²⁷ Tɔɔn, 'ɪn ɔ nɛɛ wa -yla: «A 'na nɔnɔ nyano -nɪ, -amɪ -wa, a palɪ dli la.»

²⁸ 'ɪn Pielɪ nɛɛ: «Na -Kanyɔ, we -ka -mɪ 'piɛɪn, 'nyɛ 'mɪ 'yoo, ɪn 'ka 'nyu -gɔ nɔ, ɪn 'ka -mɪ -yɔbɛ.»

²⁹ ɔ nɛɛ ɔ -yla: «Yil!»

Pielɪ 'tlaa 'glɔ 'wɔ, 'ɪn ɔ yia -Zezuu -gbɛ mɲi 'nyu -gɔ -nɔnɔɛ nya. ³⁰ Nɪ, ɔ 'yɪa -pɪpɛ mɪ 'plɪda, 'ɪn ɔ yia nyano nɔ, 'ɪn ɔ yia 'nyu glu -plapɛ bhli. ɔ 'kpɪa 'wɔ, ɔ nɛɛ: «Na -Kanyɔ, kpa 'mɪ!»

³¹ -Bha -bhlokpade, -Zezu -gloa sɔ 'wɔ, 'ɪn ɔ yia ɔ kpa, 'ɪn ɔ nɛɛ: «Dli 'kienyi -zɔnyɔ, lɛɛ -lu ka 'gbɔ -na lɔ dli?»

³² Wa 'dɛ 'sɔ -bhoa 'glɔ 'wɔ, 'ɪn -pɪpɛ yia zɔbɛ.

³³ Tɔɔn, ɔ 'bɪnɔɲɲa -wa mɪa 'glɔ 'wɔ, 'ɪn wa yia ɔ 'yu

'kukolu 'sibhli, wa 'ka ɔ 'ylimani, wa nɛɛ: «-Mɪ, -in mɪ -Lagɔɔ 'Yuu 'dɛbhie -gbolu nya!»

-Zezu jipea Zenezaleti guzunya
(Mk 6.53-56)

³⁴ Wa -dia 'nyu 'wɔ, 'in wa yia Zenezaleti -dɔdɔ -gɔ nyni. ³⁵ -Bha nyima weee yia -Zezu yibheli, 'in ɔ 'di yia wee dɔdɔ weee -gɔ lamneni. Wa yia ɔ guzunya weee -la. ³⁶ 'In wa palia -Zezu zukpa nɪ, ɔ 'ka wa guzunya 'yoo 'nyɛ wa 'ka ɔ -banaa ŋwɛ kwɛzɪ. 'In -wa weee zɪa we kwɛ, -maa yia 'pɔ.

15

-Zezu -yɔ Zuifv tite
(Mk 7.1-13)

¹ Falizinyuma -yɔ -Lagɔɔ titee gwesanya 'bhɔa -Zeluzalemu, 'in wa yia -Zezuu -gbɛ yi, 'in wa nɛɛ ɔ -ylaɛ: ² «-Na 'bɪnɔnya mɪa, wa'a budo kwɛ -amɪaa titee sɔɔ, 'in wa lia. Nɪ, -we -amɪaa dɔkpasɪ gbaa -a 'na nɔnɔ lɛ -nɪ, 'mɔ wa nɔa lɛ. Lɛɛ -lu ka 'gbɔa?»

³ -Zezu nɛɛ wa -yla: «Amɪa mɪa da, amɪaa bh-lasabhla gbɔɔ 'gbɔ, a'a zɔa -Lagɔɔ tite 'nɔŋwɛ. Lɛɛ -lu ka 'gbɔa? ⁴ Nɪ, -Lagɔ nɛɛ:

«Zɔ -na dide -yɔ -na 'nyaa 'nɔŋwɛ.»

ɔ nɛɛ 'yae:

«-ɔ -ka ɔ dide -yɔ ɔ 'nyaa vɛɪ,

'bha wa 'bhaa ɔ.»

⁵ 'In amɪa, a nɛɛ: nyɪmɛ -ɔ -ka ɔ dide -yɔ ɔ 'nyaa -yla gba nɪ, -we ɔ 'ka yaa wa 'nyɛ, wa 'wɔsasɛ saa, ɔ ka we -Lagɔ 'nyɛ, ⁶ ɔɔ nyɪmɛ'ɛ -sa ɔ dide 'wɔ. 'Sa a nɔa, 'in a saa -Lagɔwɛɪ la, amɪaa bh-lasabhla gbɔɔ 'gbɔ. ⁷ Wɛɪ 'sɔ -nyuma a -mɪa! -We Ezaii gbaa -benyi amɪaa daa, gbɔzɔnɔ -wa. ɔ nɛɛ:

8 <-Lago nɛɛ: waa nyuma mia,
 ɲwɛɛ la wa nnania 'mɪ,
 nu, wa dli 'nɪ 'mɪ -gv -mɪ.

9 Bhebhe wa ylimania 'mɪ.

Nu, tite wa slolua,
 -we wa laa -Lagɔɔ tite,
 nyɪmaa -gbɛ we bhɔa. »

-We plalia nyuma pɔɪn, mv nɪ

(Mk 7.14-23)

10 -Mɔv 'bigv, -Zezu nɛɛ nyɪmaa -zlo -yla: «A bɛ -
 seli, -we na yia gbaa, a 'ka we 'nɔ. 11 Nu, -we plaa
 nyɪmɛ ɲwɛɛ, we'e -plali ɔ pɔɪn. Nu, -we plalia nyɪmɛ
 pɔɪn nɪ, mv -wa we bhɔa ɲwɛɛ.»

12 Tɔɔn, ɔ 'bunɔnya bɛa ɔ -yɔ, 'in wa nɛɛ ɔ -yla: «-In -
 yi we 'ji nu, wɛli -in gbaa dɛ -bha, we ka Falizinyɪma
 'wɔ 'fnɔ?»

13 ɔ nɛɛ: «Su, -we na Dide, ɔ mia -yali, 'nɪa fa nɪ,
 tlua wa yia we. 14 A 'tide wa 'yi nu, 'lɔlɔnya wa -mia,
 'in wa mia 'lɔlɔnya 'yoo da -sloluda. Nu, 'lɔlɔnyɔ -ka
 'lɔlɔnyɔɔ su lakpa ɔ 'ka ɔ 'yoo da -slolu, 'in wa 'dɛ 'sɔ
 bhlilia 'bhuka 'wɔ.»

15 Pielɪ 'bhua wɛli 'wɔ, ɔ nɛɛ: «Wee gbɔv nine mia
 da nɪ, sa we 'ji mia?»

16 -Zezu nɛɛ: «Amia, a 'nɪ 'ya -slɔ -mɔv 'wɔlanɔv?»

17 Nu, -lu weee -we plalia nyɪmɛɛ ɲwɛɛ, ɔ nɔkplɛ we
 plɪlia. -Mɔv 'bigv, 'in ɔ plaa 'kwla -yɔ. A'a 'nɔ 'ya -
 mɔv 'wɔlaa? 18 Nu, -we tlaa nyɪmɛ ɲwɛɛ, mv bhɔa
 ɔ dli zɔ, 'in -we plalia nyɪmɛ pɔɪn, mv -wa. 19 Nu,
 'wlukɔvɔv lapɔpale 'nyuu bhɔa nyɪmɛɛ dli zɔ. Tɔɔn,
 'in nyɪma bhɔa wa -lima, 'ɲwnɪ -yɔ nyɪma -putu dia
 -budu 'wɔ,* wa kaa mɔtnɪ kwɛ, wa ylia 'wie, wa

* 15:19 Gɛkɪwɛli 'wɔ, we ji -wa nu, -wa kɔkwalia, wa -yɔ nyɪma
 -putu dia -budu 'wɔ.

tubhva yo, 'in wa saa wa -lima 'ηni. ²⁰ Nu, -we plalia nyime pvin mu mia de. Nu, nyime 'ni kwe budo tiklu o 'ka li, -muv'u -plali nyime pvin.»

*'Lakpanwno ηwnua -Zezuu gbv
(Mk 7.24-30)*

²¹ -Muv 'bıgv, -Zezu 'bhva -bha, 'in o yia Tili -yo Sidoon -dudv -gv mni. ²² Kanaa -ηwno yabhlo -dula -mola, 'in o yia o -gbε mni, -zugba o wili o -yo: «-Davidi 'yuoo, -in 'yılı 'mı nyazıoo! Na -Kanyo, zuzu 'nyuu ka na 'ηwnoyu kpa, o 'ni 'kwayli -ka.»

²³ -Zezu 'ni o -gv -sa. O 'binanya bea o -yo, 'in wa neε o -yla: «Vu o, we 'ni -muv, o mı -ain 'bı wiwie nya.»

²⁴ 'In -Zezu neε: «Izlaelinyima -wa 'wlva bhlabhle -we mno, wa 'dekpvaa 'gbv in yia yi.»

²⁵ Nu, o 'ηwno 'sibhlia o 'yu 'kukolu, o neε: «Na -Kanyo, be 'mı -yo.»

²⁶ 'In o neε: «'Ylaashı -ka lida -mı, we 'ni tiklu -mı wa 'ka 'ylaashı lililu zo -sa, wa 'ka we gwı zo viteli, we 'ni muv?»

²⁷ O 'ηwno neε: «Na -Kanyo, gbuzonu -wa. Nu, 'ylaashı -ka lida -mı, 'in gwı -ka 'tabhle zo -mı, wee lililu -we bhlia, gwı lia we, we 'ni muv?»

²⁸ O neε: «Amaa dııvıvıe 'yli 'le! -We a 'yıbhaa, mu yia ain -yla lenva.»

-Bha -bhlokpade o 'yu 'pva.

-Zezu jipea guzunya -zlo

²⁹ -Muv 'bıgv, -Zezu 'bhva -bha, o 'plıia Galilenyu kwesi, o -gblaa -gogo 'wlu, 'in o yia -mo ladi. ³⁰ Toun, nyımaa -zlo -yo wa guzunya yia o -gbε yi. Tolva tıgia, tolva'a 'yı la, tolva 'kua, tolva'a 'nu, 'in wa'a gba, we -yo guzunya duun -putu. 'In wa yia wa -Zezu -yo laslu, 'in o yia wa jipe. ³¹ Nyımaa -zlo 'yia nu, -wa

mia bhobhonya, wa ka gba, -wa 'kua, wa ka 'pu, -wa tigia, wa ka nɔ 'nanuu, -wa 'loa, wa ka layi, we 'ni wa nwegaga -subhali -se. 'In wa yia *Izlaeli -Lagoo 'nɪ -mnɪ.

*-Zezu 'nyɛa nyɪma 'wlu glɔ -bhlo lililu
(Mk 8.1-10)*

³² -Zezu laa ɔ 'bɪnɔnya, 'in ɔ nɛɛ: «Nɪ, nyazɪ nyɪma nɪ laa 'mɪ 'wɔ. Wa 'yɪ ta nɪ, -zugba wa mɪ 'mɪ 'bɪ, 'in lililu ka bhɪa. Nɪ, wa 'nɪ -sɔ li, in -ka gba wa mnɪ lɔ nɪ, wa mnɛni wa 'ka 'yloogblɔ bhli sɪasɪe kwɛɛ.»

³³ -Bha ɔ 'bɪnɔnya 'yɪbhɪa ɔ laɛ: «-A mia -flii 'pɪpɪ, da -a ka 'floo 'yɪlɪ, 'in -a 'ka nyɪmaa -zlo nɪ 'nyɛ, 'in wa 'ka li, 'in wa 'ka lɔa?»

³⁴ -Zezu nɛɛ wa -yla: «'Floo zuma mɪ aɪn kwɛɛa?»

Wa nɛɛ: «'Floo gbesɔ, we -yɔ zibhi yua -sɛɛ.»

³⁵ Tɔɔn, ɔ nɛɛ nyɪmaa -zlo -yla nɪ, wa -dɪ dɔdɔ la.

³⁶ 'Bhie, ɔ 'bhua 'floo gbesɔ -yɔ zibhi 'wɔ, ɔ 'paa -Lagɔ fuo, 'in ɔ yia we ladɪdɪ, 'in ɔ yia we ɔ 'bɪnɔnya yoo 'nyɛ, 'in -maa yia we nyɪmaa -zlo 'wɔladɪli.

³⁷ Wa 'dɛ weee lia, 'in wa yia lɔ. -We wa sɪalɪa, we nɪnɪ -cɪɛ gbesɔ, 'mɔ ɔ 'bɪnɔnya -yɔ we mnɪa. ³⁸ Nɪ, -wa lia wa nɪnɪ nɔkpasɪaa 'wlu glɔ -bhlo (4.000). Wa 'nɪ 'ɲwɪ -yɔ 'nyɛnyɛyua zɛli. ³⁹ Da -Zezu 'nyɛa wa 'yoo, 'in ɔ yia 'glɔ 'wɔbho ɔ 'ka Magadan -dɔdɔ -gɔ mnɪ.

16

**Sadusenyɪma -yɔ Falizɪnyɪma 'yɪbhɪa -Zezu gwɛdigbɔ*

(Mk 8.11-13; Lk 12.53-56)

¹ *Sadusenyɪma -yɔ Falizɪnyɪma bɛa -Zezu -yɔ, wa 'ka ɔ layla. Wa nɛɛ ɔ -yla: «-In nɔ gwɛdigbɔ

yabhlo le, 'in -a 'ka we 'jiyibheli nu, -Lago 'nyea -mi 'tite.»

² -Zezu nee wa -yla: «'Ylo -ka bhli, yali -ka laza-manu a nee da nanu 'yli. ³ 'In zlokpɛ 'ylo -ka 'wɔsɔ, yali -ka lazamanu, a nee 'nyu yia -zeen lɔa. A -ka yali yla, we -ka nu, 'nyu yi lɔa, 'in a yibhelia we 'ji. 'In -we mia -zeen 'plida, a 'nu mneni a 'ka we yla, 'in -we mia yida a 'ka we yibheli. ⁴ Desleen -nyima ka 'nyii, 'in wa'a zu -Lago dli -gu. Wa 'yibha in nu wa -yla gwɛdigbo le, we 'ni *Zonasu gwɛdigbo 'wɔbhu, wa 'na 'ka gwɛdigbo yabhlogboɔ 'yi.»

Tɔn, ɔ tia -bha wa, 'in ɔ yia mnu.

Falizinyima -yɔ Sadusenyimaa gɔɔ gbu
(Mk 8.13-21)

⁵ ɔ 'binɔnya mia 'nyu 'wɔdida, wa ka 'floo 'wɔdlɔ. ⁶ Tɔn, -Zezu nee wa -ylaɛ: «A zu amiaa 'de 'yliyɔ, a 'na 'tideli amiaa 'de 'yi Falizinyima -yɔ Sadusenyimaa 'flooɔ *gɔɔ -yla -nu.»

⁷ -Bha ɔ 'binɔnya gbɔgbalia -ylaɛ: «Nu, 'floo 'ni -aɪn kwɛɛ -mi, we 'gbu ɔ yi 'saa gba.»

⁸ -We mia wa dli zɔ, -Zezu yibhelia we 'ji, ɔ nee wa -ylaɛ: «Dli 'kienyi -zɔnya, 'lee, lee -lu ka 'gbu a gbɔgbali -yla nu, a 'ni 'floo kwɛɛ -kaa? ⁹ A 'ni -sɔ we 'wɔlanu nu, 'floo gbu in dlilia nyimaa 'wlu gb -bhlo 'wlu gbu (5.000) 'wɔ laa? 'In -cice a 'bhua 'wɔ, a ka we 'wɔdlɔ? ¹⁰ 'In 'floo gbesɔ in dlilia nyimaa 'wlu gb -bhlo (4.000) 'wɔ la, 'in -cice a 'bhua 'wɔ, a ka we 'wɔdlɔ? ¹¹ 'In -ka aɪn -yla gba nu, a zu amiaa 'de 'yliyɔ Sadusenyima -yɔ Falizinyimaa gɔɔ kwɛɛ, in 'ni 'floo gbu gba, sa a 'nu we 'wɔ laa?»

¹² -Slɛɛn, ɔ 'bɪnɔnya yibhelia we 'ji nu, -Zezu 'nɪ 'flooɔ *gɔɔ gbɔ gba. Gbɔ -we Falizɪnyɪma -yɔ Sadusenyɪma slolua, 'mɔ ɔ saa 'ɛnɪ.

*Pielɪ nɛɛ nu, -Zezu -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ
(Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)*

¹³ -Zezu mɪa Sezalee Filipɔ -dɔdɔ -gɔ, ɔ nɪnia -mɔ, 'ɪn ɔ nɛɛ ɔ 'bɪnɔnya -ylɛ: «'Lee, nyɪma nɛɛ *Nyɪmɛɛ 'Yuu daa nyɔɔ ɔ -mɪa?»

¹⁴ Wa nɛɛ: «Nyɪma tɔlɔa nɛɛ, 'Zan -Batisɪ -ɪn -mɪa, 'ɪn tɔlɔa nɛɛ, Elii -ɪn -mɪa. 'ɪn tɔlɔa nɛɛ 'ya nu, Zelemi -ɪn -mɪa, -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyɔ -putu -ɪn -mɪa.»

¹⁵ 'ɪn ɔ nɛɛ: «'ɪn amɪa, a nɛɛ, nyɔɔ ɪn -mɪa?»

¹⁶ Simɔ Pielɪ nɛɛ: «-Lagɔɔ -Bhasanyɔ -ɪn -mɪa, -ɪn mɪ 'yliyɔga -Lagɔɔ 'Yu nya.»

¹⁷ Tɔɔn, -Zezu nɛɛ ɔ -ylɛ: «'Simɔɔ, Zonasu 'yu, -ɪn -tɔ 'wɔ -dlɔɔ, nu, wee gbɔ mɪa, nyɪmɛ 'nɪ -mɪ we -slolu. Na Dide -ɔ mɪa yalɪ, mɔ -slolua -mɪ we.

¹⁸ Nu, -mɪ wa laa Pielɪ, we ji -wa tɔkpa. Wee tɔkpa -gɔ na yia na *Leglizɪ 'sɔbhaa. 'ɪn tɪtɪlee 'dɛbhie -gboluu 'tɪtɛ 'na 'ka we -wɔ. ¹⁹ *-Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪlɪgbee -lakɪ na yia -mɪ yoo 'nyɛa. -We -na yia gbɔaan dɔdɔ -gɔ, gbɔaan wa yia we yalɪ. 'ɪn -we -na yia -bloa dɔdɔ -gɔ, -bloa wa yia we yalɪ.»

²⁰ 'ɪn ɔ nɛɛ wa -yla 'klɔ 'cɪcɪ nya: «A 'na gbali nyɪmɛ yabhlogbɔɔ -yla, ɪn mɪ -Lagɔɔ -Bhasanyɔ nya -nɪ.»

*-Zezu nɛɛ tɪa ɔ yia, 'ɪn ɔ 'ka tɪtɪlnya glaa 'wɔsɔ
(Mk 8.31-9.1; Lk 9.22-27)*

²¹ Nu, we 'ka -bha 'bhɔ, -Zezu gbɔa -slɛɛn ɔ 'bɪnɔnya -yla sa tɪklɪ, ɔɔ zize 'maslɛɛn gbɔ, ɔ nɛɛ: «We mɪ nu, ɪn mɪnɪ -Zeluzalɛmɔ, -mɔ Zuifɔɔ nyɪma kpasɪ klaa, *-Lagɔbɔbɔnyaa -cɪan klaa, we -yɔ -Lagɔɔ titee gwesanya, ma kwɛɛ na yia sɪa bhabha.

Ma yia 'mɪ wlaa wa 'ka 'mɪ 'bha. 'In 'yɪ 'sɔ we tanu nya, tɪtɪnya glaa na yia 'wɔsɔa.»

²² Tɔɔn, 'in Piɛɪ yia ɔ -glima lali, 'in ɔ yia ɔ -yla gbu gba, ɔ nɛɛ: «Na -Kanyɔ, -Lagɔ 'na ŋwnunu we -nɪ. -Mɔɔ 'na nɔnɔ lɛ -nɪ.»

²³ -Zezu 'bhitia la, ɔ nɛɛ Piɛɪ -yla: «*-Saatan, bɛ lɔ! 'Bhu 'mɪ kwesi. -In mɪ 'mɪ 'yoo -kɔɔda. Nu, -i'in pɔpali 'wlukɔɔn la -Lagɔ 'bhisa, nyuma 'bhisa -na pɔpali 'wlukɔɔn la.»

²⁴ Tɔɔn, ɔ nɛɛ ɔ 'bɪnɔnya -yla: «Nyɔɔo nyɔɔ -ka gba ɔ 'ka 'mɪ 'bɪ nɔ, ɔ -sa ɔ 'dɛ dɪ, ɔ 'bhu ɔ siasiee *su 'wɔ, 'in ɔ 'ka 'mɪ 'bɪ yi. ²⁵ Nu, nyɔɔo nyɔɔ -ka ɔ 'dɛɛ 'yɪyɔgagie 'wɔgɔ nɪ, 'wɔ ɔ yia we bɔa. 'In -ɔ -ka ɔ 'dɛɛ 'yɪyɔgagie 'wɔbɔ na 'gbu, 'yɪyɔgagie -we 'nɪa bhloluda -ka, 'mɔ -mɔɔ yia 'yia. ²⁶ Nu, nyɪmɛ -ka dɔdɔ -gɔɔ zɔzɔnɔ weɛ 'yɪ, 'in ɔ -ka ɔ 'yɪyɔgagie 'wɔbɔ nɪ, lɛɛ -lu ɔ 'yɪ we 'wɔa? Nu, -lu yabhlogbɔɔ 'nɪ mnɛni we 'ka nyɪmɛɛ 'yɪyɔgagie zɔ. ²⁷ Nu, Nyɪmɛɛ Yu yia yia ɔ Dideɛ 'ŋɪnmɪɛɛ san 'wɔ, ɔ -yɔ ɔ 'anzɪnya 'sɔ. 'In -we nyuma nɔa lɛ, we ŋwɛɛ ɔ yia wa 'pɛnɪa. ²⁸ In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ sɛ: amɪa -wa mɪa da -seli, aɪn glaa, nyuma tɔɔa ka Nyɪmɛɛ 'Yu 'yɪ yida, ɔ 'ka nyɪma 'wlulapɪ, 'bhie wa 'kaa tɪ.»

17

*-Zezuu 'bɪnɔnya ta 'yia ɔ 'tɪtɛ
(Mk 9.2-13; Lk 9.28-36)*

¹ 'Yɪ gbu, we gbɛlibhlɔnɔ nya, -Zezu 'bhua Piɛɪ klaa, *Zake klaa, we -yɔ 'Zakeɛ bhɛli *Zaan 'wɔ, 'in wa yia -gɔgɔ 'kadɔ 'wɪ mɪ. -Mɔ wa -nyaa 'wɔ. ² -Mɔ, 'in ɔ 'klɔ yia 'bhiti wa 'yɪya 'wɔ, 'in we yia lɪ 'yɪbɔ 'bhisa, 'in ɔ -bana yia pɔmanɪ 'pɔnpɔn zɪ 'bhisa.

³ Tɔɔn, 'in wa yia Moizɪ -yɔ *Elii 'sɔ -yɔyɪ, -zugba wa

-yɔ -Zezu sa 'dɪ. ⁴ -Bha Piɛɪ gbaa -Zezu -ylaɛ: «Na -Kanyɔ, -amɪaa -seli -mumɛ nanɪ 'yli! We -ka -mɪ dɔdɔ nanɪ, palɔ yua ta na yia -seli 'sɔbhaa. -Na -nɔ -bhlo, Moizɪ -nɔ -bhlo, Elii -nɔ -bhlo.»

⁵ ɔ mɪ gbada, tɔn yalɔpa -we lia, 'in we yia wa 'wɔwɛɪ. 'In wɛɪ yabhlo yia wee yalɔpa nyɪɪ 'tla, we nɛɛ: «-ɔ mia dɛ, na Yu -wa, in -kalɪ ɔ zɛ. 'Mɔ in 'nyɛa na dli weee yoo, a pulɔ ɔ yukwli.»

⁶ ɔ 'bɪnɔnya 'nɔa wee wɛɪ, nyanɔ sloa wa 'wɔ, 'in wa yia 'klɔ lagbli. ⁷ -Zezu bɛa wa -yɔ, ɔ zia wa kwɛ, ɔ nɛɛ: «A -sɔ 'wɔ, a 'na nɔnɔ nyanɔ -nɪ.» ⁸ Wa 'bhua 'klɔ 'wɔ, we 'nɪ -Zezu -bhlogbɔɔ 'wɔbhɔ, wa 'nɪ nyumɛ -putu -yɔyɪ.

⁹ Da wa mɪa wee -gɔgɔ kwlida, -Zezu zua wa 'dɪ, ɔ nɛɛ: «-We a 'yia da -yɔ nɪ, ɔ Nyumɛɛ 'Yu 'nɪ -slɔ tɪtɪnya glaa 'wɔsɔ, a 'na gbalɪ we nyumɛ yabhlogbɔɔ -yla -nɪ.»

¹⁰ Tɔn, -Zezuu 'bɪnɔnya yia ɔ layɪbha: «'Lee, lɛɛ -lu ka 'gbɔ -Lagɔɔ titee gwesanya gba nɪ, Elii 'kaa yi tɪaa?»

¹¹ ɔ nɛɛ: «Gbɔzɔnɔ -wa: Elii yia yia tɪa ɔ 'ka -lu weee we 'bɪ 'wɔla. ¹² Nɪ, in nɛɛ aɪn -yla: Elii ka yi pepe, 'in wa 'nɪ ɔ yibheli. Sa wa 'yɪbhaa, 'in wa yi 'saa ɔ nɔ. 'Sa -bhlokpade wa yia Nyumɛɛ 'Yu sɪalɪa.»

¹³ -Bha ɔ 'bɪnɔnya yibhelia we 'jɪ nɪ, 'Zan -Batisɪ gbɔ ɔ mia gbada.

-Zezu vua zuzu 'nyuuu 'tɪɛ

(Mk 9.14-29; Lk 9.37-43)

¹⁴ -Bha -Zezu -yɔ ɔ 'bɪnɔnya nynia nyumaa -zlo kwesi, nyumɛ yabhlo 'tlaa -mɔ, ɔ 'sibhlia 'kukolu -Zezu 'yu, ɔ nɛɛ: ¹⁵ «Na -Kanyɔ, na yu mia, -in 'yɪɪ ɔ nyazi. Nɪ, ɔ 'wlukɔn ka -nyumɔ. 'Yɪ tɔba nya,

o bhlilia -kosu 'wɔ, o bhlilia 'nyu lɔ. ¹⁶ In ka o -na 'bɪnɔnya -la, wa 'nɪ mnɛni wa 'ka o jipe.»

¹⁷ -Zezu nɛɛ: «Dɛslɛɛn -nyɪma -wa'a zɔ dli, nyɪma 'nyii, 'ylɪ zuma in -yɔ aɪn 'sɔ 'ka lia? 'Ylɪ zuma in 'ka amɪaa 'gba zɔ 'ylɪgbɛda -tɔa? A -yɔ o 'sɔ yi -seli.»

¹⁸ -Zezu 'kpɪlɪa weɛ zuzu 'nyuu 'wluo, 'in we yia o 'yu 'yitide, 'in o yia 'pɔ. ¹⁹ 'Bhie, -Zezu -yɔ o 'bɪnɔnya -nyaa 'wɔ, wa bɛa o kwesi, 'in wa nɛɛ: «Lɛɛ -lu ka 'gbɔ -amɪa 'nɪ mnɛni -a 'ka weɛ zuzu 'nyuu nɪ vɔa?»

²⁰ -Zezu nɛɛ: «-We ka gbɔ -wa, amɪaa dliɔzɔvɛ 'kienyi. Nu, in nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ sɛɛ: *mutadu 'ya -sɛ, amɪaa dli 'ka yaa we 'bhisa -mɪ, a -ka gba -gɔgɔ -yla, <'Bhɔ da, mɪnɪ mɔ, 'in we bhɔa -bha.> A mnɛni 'ya a 'ka -lu weɛ lɛnɔ. [²¹ 'Sasɔkpa -zuzu 'nyii mɪa dɛ, we 'nɪ -Lagɔbhubhoe -yɔ 'sun -plaplie 'wɔbhɔ, wa 'nɪ mnɛni wa 'ka we vɔ.]»

*-Zezu gba 'yaa o tɪtɪlgɔ
(Mk 9.30-32; Lk 9.43-45)*

²²⁻²³ 'Ylɪ yabhlo nya, -Zezu -yɔ o 'bɪnɔnya gbɛlia 'wlu -mɔ Galilee, 'in o nɛɛ wa -yla: «Oo Nyɪmɛɛ 'Yu wa yia nyɪma yoo 'nyɛa, wa 'ka o 'bha. Nu, 'ylɪ 'sɔ, we tanɔ nya, o yia tɪtɪlnya glaa 'wɔsɔa.» 'In weɛ gbɔ yia wa -gɔ 'wɔtɪ yuoo.

-Zezu plɔlɔa -Lagɔbudu 'kadɔ 'gwɛzi

²⁴ -Zezu -yɔ o 'bɪnɔnya nynia Kapɛnaumɔ, *-Lagɔbudu 'kadɔ nɪsɔn -gwɛzisanya bɛa Piɛli -yɔ, 'in wa yia o layɪbhɛɛ: «-Na -Kanyɔ mɪa, o'o plɔlɔ -Lagɔbuduu 'gwɛzi -wa yɪ?»

²⁵ Piɛli nɛɛ: «Plɔlɔ o plɔlɔ we.»

Da Piɛli plaa -budu zɔ, -Zezu gbaa tɪa, o nɛɛ: «'Simɔ, -mɪ nɛɛ lɛa? Da nyɪmaa 'yugalɪnya mɪa

'gwεzi -sada nι, nyɔɔ plɔlɔ wea? Wa yua -wa yaayu, 'lakpanya -wa yi?»

²⁶ Piεlι nεε: «'Lakpanya -wa.»

-Zezu nεε: «We -ka 'sa -mι, wa 'yua'a plɔlɔ we.

²⁷ Nι, -a 'nι 'yibha -a 'ka wa nyeni. We 'dεε 'gbɔ, mni 'nyu -yɔ. -In -ka -mɔ nyni nι, -in 'pa -kɔ. Zibhii tianɔ -ka we 'wɔbhua yi nι, gbize we 'wɔ. -In -ka we kpa, 'bha we ηwεε. -Mɔ -na yia tama yabhlo 'yia, -we 'kaa in -yɔ -mι 'sɔɔ nɔ -Lagɔbuduu 'gwεzi plɔlɔ. 'Bhu we 'wɔ, 'in -in 'ka -amɪaa -nɔ plɔlɔ.»

18

Nyɔɔ 'yli -Lagɔɔ 'yliya 'wɔa?

(Mk 9.33-37; Lk 9.46-48)

¹ We bhla, -Zezuu 'binɔnya bεa ɔ kwesi, 'in wa yia ɔ layibha: «Nyima -wa -Lagɔ pɪlɪa 'wlu la, nyɔɔ 'yli wa glaaa?»

² -Zezu laa 'yu yabhlo, 'in ɔ yia wa 'yu ɔ 'yɪgbeli,

³ 'in ɔ nεε wa -yla: «In nεε aun -yla gbɔzɔnɔ saε: a 'bhiti amɪaa 'dε, 'in a 'ka 'ylaasli 'bhisa -mι. We 'nι -mɔɔ, nyima -wa -Lagɔ pɪlɪa 'wlu la, a 'na 'ka wa glaa -mι.

⁴ «Nyime -ɔ tia ɔ 'dε 'wɔ 'nyenyeyu 'bhisa, nι, nyima -wa -Lagɔ pɪlɪa 'wlu la, mɔ -wa wa kpasa.

⁵ 'Yu -ɔ mia yu nι 'bhisa, nyime -ɔ -ka ɔ kpa 'nanɔɔ na 'ηnι nya, na 'dε ɔ kpaa 'nanɔɔ.

Gbɔnyuu -lɛnɔnyaa -tnɔɔ

(Mk 9.42-44; Lk 17.1-2)

⁶ «Nι, 'ylaasli -wa mia sa yu nι 'bhisa, 'in wa zɔa 'mι dli -gɔ, -ɔ -ka wa 'yabhlogbɔɔ gbɔnyuu lɔkwa, we nanι 'yli -mɔɔ -nɔ nya wa 'ka -mɔɔ tɔkpa 'kadɔ -bli -yɔ gbuanι, 'in wa 'ka ɔ 'nyu lɔ viteli.

⁷ Gbonyuu mi duduḡu -nyɪmaa -nu nya, gbɔ -we kwaa nyɪma gbonyuu lu 'gbɔ. Nu, gbɔ -we kwaa nyɪma gbonyuu lu, we mi la 'kɔmɔɔ. Nu, nyɪmɛ -ɔ ka -gbɛ wee gbonyuu -ka 'bhɔ, gbonyuu mi ɔ -nu nya. ⁸ We -ka -na bhɔ -yɔ -na sɔ 'ka -mi gbonyuu lu kwa ni, -di -bha we, 'pa we kwnɛɛ. We nani 'yli -in 'ka 'yliyɔgagɛ -we 'niɔ bhloluda -ka 'yi sɔ -bhlo -yɔ bhɔ -bhlo nya, we -zi -in 'ka -kosu -we'e nyumoa 'wɔ mni sɔ 'sɔ -yɔ bhɔ 'sɔ nya. ⁹ We -ka -na yli 'ka -mi gbonyuu lu kwa, -sa -mɔ we, 'pa we kwnɛɛ. We nani 'yli -in 'ka 'yliyɔgagɛ -we 'niɔ bhloluda -ka 'yi 'yliya -bhlo nya, we -zi wa 'ka -mi -kosu -we'e nyumoa 'wɔ viteli 'yli 'sɔ nya.

Bhlabhlɛ -we mnɔaa gbɔv nine

(Lk 15.3-7)

¹⁰ «A zɔ amɪaa 'dɛ 'yliyɔ 'ylaasli nu gbɛgbɛin, a 'na gbaɪ -ni nu, 'ylaasli glaa, 'yu -bhlo 'ni -lu yabhlogbɔɔ nya -mi. Nu, 'yli weee nya, wa 'anzɪnya mi -bha yaɪ. 'In na Dide -ɔ mɪa yaɪ, mu 'yiligbea ɔ 'yu wa 'gbɔ. [¹¹ Nu, ɔɔ Nyɪmɛɛ Yu mɪa, -wa mnɔa, 'ma ɔ yia gbɔ 'wɔsaa.]

¹² «Nu, a nɛɛ lɛa? Nyɪmɛ yabhlo -ka bhlabhlɛ glɔ gbɔ -ka, 'in we 'yabhlo 'ka mnɔ, we glɔ -mnɔa 'ya kugbua lɛ gbomnɔa ɔ tiɔ -gɔgɔ 'wlu, 'in ɔ mɪa we 'yabhloo dataɪa. We 'ni mɔɔ? ¹³ In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnu sac: ɔ -ka we 'yi, 'in we laa ɔ 'mɔna 'wɔ, we -zi bhlabhlɛ glɔ -mnɔa 'ya kugbua lɛ gbomnɔa -we -tɔa -bha. ¹⁴ 'Sa -bhlokpade amɪaa Dide -ɔ mɪa yaɪ, ɔɔ ŋwɪ waa 'ylaasli nu 'yabhlogbɔɔ 'ka mnɔ.

-Na bheli -ka -mi gbɔ -yɔkpali

¹⁵ «-Na bheli -ka -mi gbɔ -yɔkpali, mni ɔ 'yɪa, 'in gbɔ ɔ nɔa lɛ, -in -yɔ ɔ 'sɔ 'ka 'wɔ -nya, -in 'ka we ɔ -yla

lapali. Ɔ -ka we ɲwnu nɪ, -zugba ɔ ka 'ya na bheli -zɛ. ¹⁶ Ɔ 'nɪ we ɲwnu nɪ, -in 'bhu nyɪmɛ -bhlo, nyɪma 'sɔ 'wɔ, 'in sa -Lagɔɛbhɛ gbaa nɪ, wa 'bhu gbɔ 'wɔ nyɪma 'sɔ, nyɪma ta 'yu, -in nɔ 'sa. ¹⁷ Ɔ 'nɪ wa wɛli 'wɔɲwnu nɪ, gba we -Lagɔnyɪma weee 'yu. 'In ɔ 'nɪ -maa 'wɔɲwnu nɪ, -in 'bhu ɔ 'wɔ *nisɔn -gwezisanya -yɔ nyɪma -putu -wa 'nɪa -Lagɔ -yi 'bhisa.

A bhubhoe -Lagɔ dabɔɔ

¹⁸ «In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ sa nɪ, -we a yia gbɔan dɔɔ -gɔ, gbɔan wa yia we -mɔ yali -Lagɔɔ -gbɛ. 'In -we a yia -bhloa yia dɔɔ -gɔ, -bhloa wa yia we -mɔ yali -Lagɔɔ -gbɛ.

¹⁹ «In nɛɛ 'ya nɪ, amɪa mɪa dɔɔ -gɔ, aɪn glaa, nyɪma 'sɔ -ka wɛli bhli, wa -ka -lu -mɔmɔ -zla, na Dide ɔ mɪa yali, 'nyɛa ɔ yia we aɪn. ²⁰ Nɪ, da nyɪma 'sɔ, nyɪma ta -ka 'wlugbeli na 'ɲɪ nya, in mɪ wa glaa.»

Lubhonɔnyɔ ɔ 'nɪa ɔ -libheyii -yɔgbɔ 'wɔti, ɔ gbɔɔ nine

²¹ Tɔɔn Piɛli bɛa -Zezu -yɔ, 'in ɔ yia ɔ layɪbhɛ: «Na -Kanyɔ, na bheli -ka 'mɪ gbɔ -yɔkpali, -zakpa zuma in 'ka ɔ -yɔgbɔ 'wɔti? We nyni -zakpa gbesɔ -wa yi?»

²² -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «-Innya, in 'nɪ gba -zakpa gbesɔ. In nɛɛ: glɔ ta 'ya kugbua -zakpa gbesɔ (70 x 7).* ²³ We 'dɛɛ 'gbɔ, -we -yɔ -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapilɛ 'wɔwɔɔ mɔ nɪ. ²⁴ Dɔɔɔ 'wlulapilɔnyɔ yabhlo 'yɪbha ɔ -yɔ ɔ lubhonɔnyɔ 'ka wa kpagbɔ zɛli. Ɔ bhliɛ we zɛliɛ, ɔ lubhonɔnyɔ yabhlo yia, -mɔɔ 'ka minɔn kpagbɔ 'wlu. ²⁵ Ɔɔ nyɪmɛ 'nɪ -lu

* **18:22** We 'ji yabhlo -wa nɪ, -zakpa glɔ ta 'ya kugbua lɛ gbesɔ (77).

yabhlogbɔɔ kwɛɛ -ka, ɔ 'ka wee kpagbu -sa. We 'dɛɛ 'gbu ɔ -kanyɔ nɛɛ ɔ 'ka ɔ pɛlu 'pa, ɔ 'ka gaylo -zɛ, ɔ 'ɲwnɔ -yɔ ɔ 'yua klaa, we -yɔ ɔ -kakalu weee, 'in ɔ 'ka ɔ kpagbu -sa. ²⁶ 'In ɔɔ lubhonɔnyɔ yia ɔ -kanyɔ 'yu 'kukolu -kulu, 'in ɔ nɛɛ ɔ -yla: <Na zukpa -wa, -in nu dltie lɛ na gbɛgbɛin, 'in in 'ka we 'dɛ weee 'pɛnɪ.> ²⁷ 'In ɔ -kanyɔ yia ɔ nyazi 'yɪli, 'in ɔ yia we 'bɪ 'bhɪ.

²⁸ «ɔɔ lubhonɔnyɔ 'tlaa, 'in ɔ -yɔ ɔ -libheyi yabhlo yia gbeli. -Mɔɔ ka ɔnɔɔ kpagbu 'kienyi -lɛ 'wlu. ɔ yia -mɔɔ -bli 'wɔbhli, 'in ɔ yia ɔ 'tuntnu, ɔ nɛɛ: <Sa na kpagbu.>

²⁹ «ɔ -libheyi bhlia ɔ gbu -yɔ, ɔ nɛɛ: <Na zukpa -wa, -in nu dltie lɛ na gbɛgbɛin, 'in in 'ka we 'dɛ weee 'pɛnɪ.>

³⁰ «ɔ 'nɪ we ɲwnu, 'in ɔ yia ɔ -kaslu 'wɔpa. Nu, -mɔɔ 'nɪ -slɔ ɔ 'gwɛzi wla, -mɔɔ 'na 'ka -mɔ 'tla. ³¹ Da ɔ -lima -manɪ 'nɔa we, we 'nɪ wa -yɔkpa -sɛ. 'In -maa yia wa -kanyɔ we 'dɪ -salɪ. ³² Tɔɔn, 'in wa -kanyɔ yia ɔɔ lubhonɔnyɔ la, 'in ɔ nɛɛ ɔ -yla: <Nyiikanyɔ, -in ka 'mɪ zukpa 'palɪ we 'dɛɛ 'gbu in yia na kpagbu 'bɪ 'bhɪ. ³³ Sa in 'yɪli -mɪ nyazi, we mɪ nu, -in 'yɪli yaa 'sa -na -libheyi nyazi.> ³⁴ ɔ -kanyɔ 'paa 'cɛ bhabha, 'in ɔ yia ɔɔ lubhonɔnyɔ -kaslu 'wɔkwa, wa 'ka ɔ sialɪ. ɔ 'nɪ -slɔ ɔ kpagbu -sa, ɔ 'na 'ka -mɔ 'tla.

³⁵ «Nu, 'sa we 'plia -sa. 'Sa -bhlokpade, na Dide -ɔ mia yali yia aɪn -yla nɔa, we -ka nu, aɪn glaa nyɪmɛ yabhlo 'nɪ ɔ -libheyii -yɔgbu 'wɔtɪ dlɪ weee nya.»

19

*-Zezu gbaa 'ɲwnɔ kwnɛɛ -sa gbu
(Mk 10.1-12)*

¹ -Zezu bhua gbu ni gbagbie, o 'bhua Galilee, Zudee-dudu -we mia Zudeen nyu luv, 'in o yia -mo mni. ² Nyumaa -zlo mnia o 'bi, 'in o yia wa guzunya jipe.

³ Falizinyima tolva bea o -yo wa 'ka o layla, 'in wa yia o layibhae: «-Amiaa tite nukple, nukpasu mneni o 'ka o 'hwno kwnne -sa gbu -kpuaa 'gbu?»

⁴ O nee: «-We wa celia -Lagoweli 'wu, a 'ni -slo we zeli? Nu, -lu weee gwedida, 'in -Lago yia nukpasu -yo 'hwno lala. ⁵ 'In o nee:

«We 'dee 'gbu -nukpasu yia o dide -yo o 'nyaa kwesi 'bhua,

'in o -yo o 'hwno 'ka 'wosuslolu,

'in wa 'ka ku -bhlo -ze.»

⁶ -Sleen, wa 'ni 'masleen nyima so, nu, nyume -bhlo wa -mia. We 'dee 'gbu, -we -Lago -ka 'ylijili, nyume 'na sisali we 'yli -ni.»

⁷ Falizinyima nee: «Nu, we -ka 'sa -mi, lee -lu ka 'gbu Moizi gba nu, -o -ka o 'hwno kwnne -sa, o 'nye -mo kwnne -sa 'sebhē yooa? 'In o 'tide o 'yia?»

⁸ O nee: «Amiaa yukwli -yo suloo 'gbu, Moizi yia ain 'yoo 'nye a 'ka amiaa 'hwni kwnne -sa. Nu, we gwedida we 'ni 'sa -mi. ⁹ In nee ain -yla: nu, nyume -ka o 'hwno kwnne -sa, -zugba -mo 'ni nukpasu -putu nya -budu 'wudi, 'in o -ka 'hwno -putu kwa, gbonyuu o nva -mo -yla le.»

¹⁰ O 'binanya nee o -yla: «Nukpasu -yo 'hwno gbu -ka 'sa -mi, we nani 'yli, nyume 'na kwali 'hwno -ni.»

¹¹ O nee wa -yla: «Nyuma weee 'ni we kweyomneni. Nu, -wa -Lago 'nye a we 'tite, wa mneni we kweyo. ¹² Nu, nyuma -tolva mia, wa'a kwa 'hwni. -We ka gbu -wa, we 'ka wa gwalu bhla 'bhu, wa 'ni we kweyomneni. 'In tolva mia, wa'a

kwa 'ηwni, wa ka wa lɛlu 'gbu. Nu, tɔba'a kwa 'ηwni, -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪlee 'gbu. Nu, nyɪmɛ -ɔ -ka we 'wulanu, ɔ 'nu we 'wu la.»

-Zezu ηwnaa 'ylaashi 'nyu la

(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)

¹³ -Bha nyɪma kwaa -Zezu 'ylaashi ɔ 'ka wa kwɛ 'wluo lapali, 'in ɔ 'ka -Lagɔ bhubhoe wa 'ηni nya. 'In ɔ 'bɪnɔnya yia wa vuvue bhli wa 'wluo kpɪle nya. ¹⁴ -Zezu nɛɛ: «A 'tide wa 'yi wa 'ka na -gbɛ yi, a 'na -kɔb wa 'yoo -ni. Nu, nyɪma -wa 'wlu -Lagɔ yia lapɪla, waa 'ylaashu -sɔkpa -nyɪma -wa.» ¹⁵ ɔ palia wa sɔ 'wluo la, -mɔb 'bɪgɔ, 'in ɔ yia -bha 'bhɔ.

Nyɪmɛ -ɔ 'kaa -Zezu 'bɪ mni, ɔ 'bhɔ ɔ -lu weee 'bɪ

(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30)

¹⁶ -Bha nyɪmɛ yabhlo bɛa -Zezu kwesi, 'in ɔ yia ɔ layɪbha: «-Slolunyo, lɛɛ -lu -zɔnu in 'ka lɛnu, 'in in 'ka 'yliyɔgagɛ -we 'ni bhloluda -ka 'yia?»

¹⁷ -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «-Lu -zɔnɔnya mɪa, lɛɛ -lu ka 'gbu -na yɪbha 'mɪ we gbu laa? -Lagɔ -bhlogbɔɔ mɪa nyɪmɛ -zɔnu nya. Nu, -in 'ka 'yliyɔgagɛ 'yɪ, -in zɔ ɔ *tite 'nuηwɛ.»

¹⁸ ɔ nɛɛ: «Tite -mɔmɔ we -maa?»

-Zezu nɛɛ: «-In 'na 'bhalɪ nyɪmɛ -ni. -In -yɔ 'ηwnɔ -putu 'na -dɪlɪ -budu 'wu -ni.* -In 'na ylɪlɪ 'wie -ni. -In 'na zɔbɔ nyɪmɛ yo -yɔ -ni. ¹⁹ -In zɔ -bha -na dide -yɔ -na 'nyaa, 'in -in -kalɪ -na -libheyɪ zɛ -na 'dɛ 'bhisa.»

²⁰ ɔ nyɪmeslɔyu nɛɛ ɔ -yla: «In ka wee titenya weee 'nuηwɛ zɔ, 'in -mɔmɔ -tu 'wɔa?»

²¹ -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «-In -ka gba -in 'ka tɪklu -mɪ ni, -in 'pa -na zɔzɔnu weee pɛbɔ, -in 'nyɛ we -yɔ -gwɛzi

* **19:18** Glɛkɪwɛlɪ 'wu, we ji -wa nu, -wa kɔkwalia, wa -yɔ nyɪma -putu 'na -dɪlɪ -budu 'wu -ni.

bobabhanya, 'in -in 'ka 'ḡnumnie 'yī -Lagoo -gbē. -In -ka we lenve bhia, -in yi 'mī 'bī.»

²² Ɔ nyimesloyu 'nua we, 'in ɔ yia lbbhiti, 'klv -susue nya, nu, 'ḡnumninyo -wa.

²³ Toun, -Zezu nēē ɔ 'binonya -yla: «In nēē aīn -yla gbuzonu saē: 'ḡnumninyo 'ka -Lagoo nyūmaa 'wlulapilīgbe 'wv mni, 'tē we 'tēa. ²⁴ In nēē 'ya aīn -ylaē: 'ḡnumninyo 'ka -Lagoo nyūmaa 'wlulapilīgbe 'wvpla, we -kalī -yɔ we -zi *-nyomēē seenu 'bhvka 'wvplīlē.»

²⁵ Ɔ 'binonya 'nua we, 'in we yia wa -lvēlī. 'In wa nēē: «Aya! We -ka 'sa -mī, nyoo -momo 'ka gbv 'wvbhva?»

²⁶ -Zezu ylaa wa tenyii, ɔ nēē: «Nyūmē 'nī we mneni. Nu, -Lagoo mia, ɔ mneni ɔ 'ka -lu weee lenv.»

²⁷ Pīēlī yia we 'bīgvpālē: «-Talī, -a ka -amīaa -lu weee -bha tī, 'in -a yia -mī 'bī yi. Lēē -lu -a 'ka we 'wv 'yīa?»

²⁸ Ɔ nēē wa -yla: «In nēē aīn -yla gbuzonu saē: dūdū lolu yia yia, 'in *Nyūmēē 'Yū 'ka ɔ 'ḡnumnikpe -zonv -gv ladi, ɔ 'ka nyūma 'wlulapilī. We bhla, amīa nyūma kugbua lē sɔ nɔa 'mī 'bī, 'ḡnumnikpe -gv a yia ladi, a 'ka *Izlaēlū *zva kugbua lē 'sɔɔ -yɔgbv 'wvbhv. ²⁹ -Wa weee tia -bha wa -budu klaa, wa bhelia klaa, wa bhōlōa klaa, wa dide klaa, wa 'nyaa klaa, wa 'yua klaa, we -yɔ wa kpaa, na 'gbv, 'yia wa yia we -zakpa gv gbv, we -yɔ 'yliyogagīē -we 'nīa bhloluda -ka. ³⁰ Nyūmaa dumadu -wa -gaa 'yū, lv -maa yia -gaa. 'In -wa -gaa lv, 'yū -maa yia -gaa.»

20

'Ylīwv -lubhononyaa gbvv nine

¹ «-We -yɔ -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪɪe 'wɔwɪɪa, mɔ nɪ: nɪ, kpaapanyɔ yabhlo -wa, zɪgɔ ɔ mɪɪa 'yɪɪwɔ -lubhonɔnyaa dataɪa, wa 'ka ɔ *-dlɔkpaaa lubho nɔ.

² ɔ -yɔ wa 'sɔ, 'ɪn wa yia wɛɪɪ bɦɪɪ, ɔ 'ka wa tama -bɦlo 'nyɛ 'yɪɪ -bɦlo, 'ɪn ɔ yia wee kpaa wa kwa.

³ Zlɔkpa -yɪɪ 'tɪtɛ nya, ɔ 'tɪaa lɔ, 'ɪn ɔ yia nyɪma tɔɪa 'yɪ, -zugba wa slu lɔkɔ 'wɔ la sa bɦe. ⁴ ɔ nɛɛ wa -yɪa: «Amia mia da nɪ, a mɪɪ na kpaa lubho nɔa, 'ɪn -we mia tɪkɪɪ, 'ɪn ɪn 'ka we aɪn 'nyɛ.» ⁵ 'ɪn wa yia mɪɪ.

«ɔɔ kpaapanyɔ 'tɪaa 'yɪɪ -gbagbɔ, we -yɔ jibɦeza yɪɪ nya, 'ɪn ɔ yɪ 'yaa we -bɦlokpadeɛ lɛnɔ. ⁶ Jibɦeza ɔ 'tɪaa, ɔ 'yia nyɪma, -zugba -maa mɪ 'ya lɔkɔ 'wɔ, ɔ nɛɛ wa -yɪa: «Lɛɛ -lu ka 'gbɔ a -dɪ -seli la bɦe, 'ɪn a 'nɪ -lu yabhlogbɔɔ lɛnɔda -mia?»

⁷ «Wa nɛɛ ɔ -yɪa: «Nyɪmɛ yabhlogbɔɔ 'nɪ -aɪn 'wɔbɦu.»

«ɔ nɛɛ wa -yɪa: «A mɪɪ na kpaa.»

⁸ «Sabɔ bɛa, 'ɪn ɔ nɛɛ ɔ lubhonɔnyaa 'yugalɪnyɔ -yɪaɛ: «La -na 'yɪɪwɔ -lubhonɔnyaa. -Wa ɪn laa lɔgada, -ɪn 'pɛnɪ -maa tɪa, 'ɪn -wa ɪn laa tɪa, -ɪn 'ka -maa 'pɛnɪ lɔgada.» ⁹ -Wa ɔ 'bɦua 'wɔ jibɦeza, -maa yia, 'ɪn wa yia tama -bɦlo 'yɪ. ¹⁰ -Wa ɔ 'bɦua 'wɔ tɪa, -maa nɛɛ -maa 'dɛ dɪɪ zɔ nɪ, -maa -nɔ yia tama -bɦlo 'wɔzia. Nɪ, tama -bɦlo -maa 'yɪ 'yaa. ¹¹ Wa 'yia we, 'ɪn wa yia ɔ -yɔ 'ɪɲwɔɲweni. ¹² Wa nɛɛ: «Nɪ, 'wɔbɦlolɔ -nyɪma -wa nɔa lubho 'lɛɪɪ -bɦlo nya klaa, -amɪa -mama nɔa lubho 'yɪɪ -bɦlo 'yɪɪ 'klɔ klaa, -a 'dɛ weee 'pɛnɪgwezi mia -bɦlo yɪ? We 'nɪ 'yɪɪnɪ.»

¹³ «ɔɔ kpaapanyɔ nɛɛ wa yabhlo -yɪa: «'Tale, ɪn 'nɪ -mɪ -dawli 'wɔnɔ. -A 'dɛ 'sɔ ka yaa wɛɪɪ bɦɪɪ, -ɪn 'ka lubho nɔ tama -bɦloo -nɔ nya, we 'nɪ mɔɔ?»

¹⁴ Nɪ, -ɪn 'bɦu -na 'gwezi 'wɔ, -ɪn -yɔ we mɪɪ. We nanɪ 'mɪ dɔdɔ, ɪn 'ka -we ɪn 'nyɛa -mɪ, ɪn 'ka we -ɔ yia

'wubhloluda 'nyε. ¹⁵ Na 'gwεzi -wa. -We in 'yibhaa, in 'nɪ mneni in 'ka we nya we lɛnɔɔ? Yaayɪ na 'nanɪ 'gbɔ -na nɔa zenyi yɪ?»

¹⁶ «'Sa we mia sa, -wa -gaa lɔ, ma yia 'yu -gaa. 'In -wa -gaa 'yu, lɔ wa yia -gaa yia.»

*-Zezu gbaa ɔ 'dεε tɪtɪgbɔ -zakpa ta
(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)*

¹⁷ -Zezu mɪ -Zeluzalɛmɔ mnɪda, ɔ nɛɛ ɔ 'bɪnɔnya kugbua lɛ 'sɔ -yla: «A bɛ -seli!» 'In da wa mia nɔda ɔ nɛɛ wa -yla: ¹⁸ «A -talɪ, -Zeluzalɛmɔ -a mia da mnɪda, -mɔ wa yia ɔ Nyɪmɛɛ 'Yu wlaa -Lagɔbɔbɔnyaa -cɪan -yɔ -Lagɔ titee gwesanyaa kwɛɛ. Ma yia ɔ -yɔgbɔ 'wubhua, 'in wa 'ka gba wa 'bha ɔ. ¹⁹ 'In wa 'ka ɔ 'lakpanya, -wa 'nɪa -Lagɔ -yi, yoo 'nyε, -maa 'ka ɔ gla palɪ, -maa 'ka ɔ selɪ, 'in wa 'ka ɔ *su -gɔ lakɔlɔ. 'In 'ylɪ 'sɔ we tanɔ nya, ɔ 'ka tɪtɪlɪnya glaa 'wɔsɔ.»

*-ɔ -ka gba ɔ 'ka nyɪmɛ 'kadɔ -zɛ, ɔ -zɛ ɔ -limaa
zɔlubhonɔnyɔ
(Mk 10.35-45)*

²⁰ Tɔɔn, Zebedeee 'ɲwɔɔ -yɔ ɔ nɔkpasuyua 'sɔ yia -Zezu -yɔbɛ. 'In ɔ yia ɔ 'yu 'wɔkwli, ɔ 'ka ɔ bhubhoe. -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «-A 'nɔ -mɔ yɪ?»

²¹ ɔ nɛɛ: «Nɪ, na 'yua sɔ nɪ, zɪ -in -ka nyɪma 'wlu-lapɪlɪda -mɪ, -na zukpa -wa, -in 'nyε wa 'yoo, yabhlo 'ka -na lilisɔlɔ ladɪ, 'in yabhlo 'ka -na kɔpɛsɔlɔ ladɪ.»

²² -Zezu nɛɛ wa -yla: «-We a zɪlɪa da 'mɪ, a 'nɪ we -yi. 'Lee, sɪasɛ -we zɔ na yia 'yɪligbea, a mneni a 'ka we zɔ 'yɪligbee?»

Wa nɛɛ: «lɪn, -a mneni we!»

²³ ɔ nɛɛ: «Cɪn, gbɔzɔnɔ -wa. Sia a yia 'mɪ 'bhisa. Nɪ, na lilisɔɔ ladɪdie mɪa, we 'nɪ -amɪ 'ka -bha we -sa. Wee 'bɪnya mɪa, -wa -yla na dide mnazia we la, wa -nɔ -wa.»

²⁴ Wa -lima kugbua 'nɔa we, 'ɪn wa yia wa bhelia 'sɔ -yɔ 'cɛ 'palɪ. ²⁵ Tɔɔn, -Zezu yia wa 'dɛ weee la, ɔ nɛɛ: «A -yi we 'ji nɪ, dɔdɔgbɔ -nyɪmaa 'yugalɪnya mɪa, -cɪan 'bhisa wa pɪɪa nyɪma 'wlu la. 'ɪn wa nyɪma 'kadɪsɪalia wa zɔlubhonɔnya wa 'tɪtɛ nya. ²⁶ Nɪ, aɪn glaa, we 'na 'ka 'sa -mɪ. Nɪ, -ɔ -ka gba ɔ 'ka nyɪmɛ 'kadɔ -zɛ, ɔ -zɛ ɔ -limaa zɔlubhonɔnyɔ. ²⁷ 'ɪn aɪn glaa, -ɔ -ka gba ɔ 'ka ɔ -lima 'yugalɪ, ɔ -zɛ ɔ -limaa gaylo. ²⁸ 'Sa -bhlokpade, ɔɔ Nyɪmɛɛ 'Yu 'nɪ yi wa 'ka ɔ 'wɔsa. Nɪ, yi ɔ yia ɔ 'ka nyɪma 'wɔsa, 'ɪn ɔ 'ka tɪ, nyɪma duun 'wɔzɪtee 'gbɔ.»

*-Zezu -bloa nyɪma 'sɔɔ 'yli
(Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)*

²⁹ Da wa 'bhɔa Zelikoo, 'ɪn nyɪmaa -zlo yia -Zezu 'bɪ mɪ. ³⁰ 'Lɔlɔnya sɔ -dɪa 'yoo ŋwɛ -yɔ la, wa 'nɔa nɪ, -Zezu mɪ 'plɪda, 'ɪn wa yia 'wɔkpɪ: «-Amɪaa -Kanyɔ, -Davidɪ 'yuɔɔ, -ɪn 'yɪɪ -aɪn nyazɪɔɔ!»

³¹ 'ɪn nyɪma duun yia wa 'wluo 'kpɪɪ, wa nɛɛ wa -yla: «A 'mu ŋwɛ -nya!» Tɔɔn, -bha -maa 'kpɪa 'wɔ 'tɪtɛɛ: «-Amɪaa -Kanyɔ, -Davidɪ 'yu, -ɪn 'yɪɪ -aɪn nyazɪɔɔ!»

³² -Zezu yia 'yɪgbe, ɔ laa wa, 'ɪn ɔ nɛɛ: «-A 'nɔ -mɔ, lɛɛ -lu a 'yɪbha ɪn nɔ lɛ aɪn -ylaa?»

³³ Wa nɛɛ: «-Amɪaa -Kanyɔ, -blo -amɪaa 'yli!»

³⁴ Wa -laa ɔ nyazɪ 'wɔ, 'ɪn ɔ yia wa 'yli kwɛ zɪ. -Bha -bhlokpade wa 'dɛsɔbhie 'yɪa la, 'ɪn wa yia ɔ 'bɪ mɪ.

21

-Zezu mnia -Zeluzalemv

(Mk 11.1-12; Lk 10.28-40; Zn 12.12-19)

¹ -Zezu -yɔ ɔ 'bɪnɔnya 'sɔ, wa bɛa -Zeluzalemv, wa nynia 'gbe -we wa laa Bɛtɪfaze, -we mia *Olivɔsunyaa -gɔgɔ kwesi, -bha -Zezu tiea ɔ 'bɪnɔnya 'sɔ. ² Ɔ nɛɛ wa -yla: «'Gbe -we mia -mɛmɛ aɪn 'yu, a mɪnɪ -mɔ. A -ka -mɔ nyɪnɪ, tɔɔn, -sokofalɪŋwɔnɔ a yia -mɔ 'yia, we mɪ lubhu -jɪda, we 'yu mɪ we kwesi. A -sa we lubhu, a -yɔ we 'dɛsɔbhie yi. ³ Wa -ka aɪn -yla gbɔ gba, a 'palɪ we 'bɪgɔɛ: «-Amiaa -Kanyɔ 'yɪbha we.» -Bha -bhlokpade wa yia we aɪn yoo 'nyɛa, a -yɔ we 'ka yi.»

⁴ 'Sa we 'plia sa, 'ɪn -we -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyɔ gbaa we 'ka gbɔzɔnɔ -zɛ.

⁵ «Nɪ, a gba *Siɔngbe 'wɔ -nyɪma -ylaɛ:

«A -talɪ, amiaa 'wlulapɪlɪnyɔ mɪ amiaa -gbɛ yida.

Ɔɔ 'ylimanɪ ɔ 'dɛ.

Ɔ -dɪ -sokofalɪŋwɔnɔ -gɔ la, nɪ,

-sokofalɪŋwɔnɔ -dɔgbɔ -wa.» »

⁶ Tɔɔn, ɔ 'bɪnɔnya 'sɔ mnia, -we -Zezu gbaa, 'mɔ wa nɔa lɛ. ⁷ Wa -laa wee -sokofalɪ -yɔ we 'yu -Zezuu -gbɛ, 'ɪn wa yia wa 'naa we -gɔ slɔ, 'ɪn ɔ yia we -gɔ ladi. ⁸ Nyɪmaa -zlo slɔa wa 'naa 'yloogblɔ, talɔa -dɪa saɔn, 'ɪn wa yia we 'yloogblɔ lapalɪ. ⁹ Nyɪma -wa nɔa ɔ 'yu we -yɔ wa nɔa ɔ lɔɔ, wa 'dɛ weee 'kpɪa 'wɔ, wa nɛɛ:

«-A -mnɪnɪ -Davidɪ 'yuu 'ɪnɪ.

-Ɔ mia Jejitapɛɛ 'ɪnɪ nya yida,

-Lagɔ ŋwɔnɔ ɔ 'nyu la.

-Wa mia yalɪ, wa -mnɪnɪ -Lagɔɔ 'ɪnɪ!»

¹⁰ -Zezu plaa -Zeluzalemv, 'ɪn 'gbe 'wɔ -nyɪma weee yia gbugblolu. Wa nɛɛ: «Mɔɔ -nyɪmɛ ɔ -mia?»

11 Tɔlɔa nɛɛ: «Galilee -dɔdɔ -gɔ, Nazaretɪyɔ -Zezu -wa. Nɪ, -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyɔ ɔ -mɪa.»

*-Zezu vɔa -valɛpanya -Lagɔbudu 'kadɔ ɲwɛɛ
(Mk 11.15-18; Lk 19.45-48; Zn 2.13-22)*

12 Nɪ, -Zezu mɪa -Lagɔbudu 'kadɔ ɲwɛɛ, 'ɪn ɔ yia -valɛpanya -yɔ -valɛzɔnya -bha vu. ɔ yia 'gwɛzi -bhɪtinyaa 'tabhle labhli, we -yɔ -kpakɔn pɛlɔpanya kpenya. 13 'ɪn ɔ nɛɛ wa -yla:

«We mɪ cɛlɪda -Lagɔɛbhɛ 'wɔɛ:

«Na -budu mɪa, 'mɔ wa yia laa -Lagɔbhubhoe -budu.»

'ɪn 'mɔ amɪa nɔa 'wienyaa zizeda 'wɔ.»

14 'Lɔlɔnya -yɔ 'tɪgɪtɪgɪnya bɛa -Zezu -yɔ -mɔ -Lagɔbudu 'kadɔ ɲwɛɛ, 'ɪn ɔ yia wa jipe. 15 -Lagɔbɔbɔnyaa -cɪan -yɔ -Lagɔ titee gwesanya 'yia -Zezuu ɲwɛgaga -sɔbhalɪ gbɔ -yɔ, 'ɪn wa 'nɔa 'ylaasli 'wɔkpɪwɛli -Lagɔbudu 'kadɔ ɲwɛɛ: «-A -mnɪnɪ -Davidu 'yuu 'ɲɪ,» 'ɪn wa yia 'cɛ 'pa.

16 Wa nɛɛ -Zezu -yla: «-We wa mɪa gbada, -ɪ'ɪn 'nɔ wee?»

'ɪn -Zezu nɛɛ: «ɪn, 'nɔ na nɔ we wa. Nɪ, -we mɪa cɛlɪda -Lagɔɛbhɛ 'wɔ, a 'nɪ -slɔ we zɛli? We nɛɛ:

«-Mɪ nɔa we lɛ,

'ɪn 'ylaasli -yɔ 'nyɛnyɛyua mɪa -na 'ɲɪ -mnɪnɪda.» »

17 Tɔɔn -Zezu 'bhɔa wa -yɔ, ɔ 'tlaa wee 'gbe 'wɔ, ɔ mɪa Betani, 'ɪn ɔ yia -mɔ -gɔ.

*-Zezu tɪa *figɪsu mɛ -yɔ la
(Mk 11.12-14,20-24)*

18 Zli zli, -Zezu mɪ -Zeluzalɛmɔ lɔmnɪda, 'ɪn ɲwɔ yia ɔ 'bha. 19 ɔ mɪ nɔda, 'ɪn ɔ yia *figɪsu -yɔyɪ 'yoo ɲwɛ -yɔ. ɔ bɛa we kwesi, we kpɪ 'dɛkpɔa mɪa we

'wlu, 'in ɔ nɛɛ figisu -yla: «-Mɪ 'na 'palɪ 'maslɛɛn 'bhue -nɪ!»

-Bha -bhlokpade wee figisu yɛa. ²⁰ɔ 'bɪnɔnya 'yia we -yɔ, 'in we yia wa ɲwɛgaga -sɔbhali, 'in wa yia ɔ layibhaɛ: «Sa -mɔmɔ wee su yɛ 'sa sa slɔia?»

²¹-Zezu nɛɛ: «In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ saɛ: a -ka dli zɔ, 'in a 'nɪ dli lɔ, -we in nɔa da figisu nɪ -yla lɛ, a mneni a 'ka we lɛnɔ. A mneni a 'ka -gɔgɔ 'kadɔ -yla gba: -in 'bhɔ da, viteli -na 'dɛ 'nyu lɔ, 'in we nɔa we lɛ. ²²-We a zɪalia -Lagɔ dli weee nya, 'yia a yia we.»

Nyɔɔ 'nyɛ -Zezu sea?

(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)

²³-Zezu mɪa -Lagɔbudu 'kadɔ ɲwɛɛ lɔ, 'in ɔ yia nyɪma gbɔ -slɔlu. -Lagɔbɔbɔnyaa -ɕian -yɔ Zuifɔɔ nyɪma kpasɪ bɛa -Zezu -yɔ, 'in wa yia ɔ layibhaɛ: «Se -mɔmɔ nya -na nɔ gbɔnya nɪ lɛa? 'In nyɔɔ 'nyɛ -mɪ we lɛnɔ sea?»

²⁴-Zezu nɛɛ wa -yla: «Gbɔɔ gɔ -bhlo na yi 'yaa aɪn layibhaa, a -ka we 'bɪgɔpalɪ 'bhie, 'in -ɔ 'nyɛa 'mɪ se, 'in na gbɛa ɔ 'ɲɪ. ²⁵Nyɔɔ tie Zaan ɔ batizee nyɪma, -Lagɔ -wa yaayɪ, nyɪma -wa yi?»

'In wa yia we -gɔ kpɛɛ bhli, 'in wa nɛɛ: ²⁶«-A -ka gba, «-Lagɔ tiea ɔ, 'in ɔ yibhaa -aɪn lɛa: «Lɛɛ ka 'gbɔ a 'nɪ ɔ wɛɪ 'wɔɲwnua?» -A -ka gba nɪ, nyɪmɛ tiea ɔ, 'in nyɪma sɔlɔa -aɪn -yɔ 'wɔ. Nɪ, wamɪa nɛɛ -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyɔ -wa.»

²⁷Tɔɔn wa nɛɛ -Zezu -yla: «-ɔ tiea *Zaan, -a 'nɪ ɔ -yi.»

'In -mɔɔ nɛɛ: «We -ka 'sa -mɪ, -ɔ 'nyɛa 'mɪ wee gbɔnya -mɪnɪ lɛnɔ se, -amɪ 'na 'ka 'ya -mɔɔ -kanyɔɔ 'ɲɪ aɪn -yla gba.»

Nɔkpasuyua 'sɔɔ gbɔɔ nine

28 -Zezu nɛɛ: «Gbɔɔ nine -mɔnɪ, sa a gba we daa? Nu, nyɪmɛ yabhlo mia, ɔ ka nɔkpasuyua 'sɔ. ɔ nɛɛ 'yabhlo -yla: «Na 'yu, -in mni -zɛɛn -dlɔkpaa lubho nua.»

29 «-Mɔɔ nɛɛ: «In 'nɪ mniɔda -mɪ.» -Bha bɛa, ɔɔ 'yu yia dli 'bhiti, 'in ɔ yia wee kpaa mni.

30 «Tɔɔn, 'in ɔ dide yia wee wɛɪ -bhlokpade gba ɔ 'yu -putu -yla. 'In -mɔɔ nɛɛ: «-Ao, mnia na yia.» 'In -mɔɔ 'nɪ mni.

31 «Nu, waa 'yua 'sɔ nyidi, nyɔɔ nu ɔ didee dɔmagbu lɛa?»

Wa nɛɛ: «ɔ tianu -wa.»

Tɔɔn, -Zezu nɛɛ wa -yla: «In nɛɛ aɪn -yla gbɔɔɔnɔ saɛ: da -Lagɔ yia nyɪma 'wlulapɪɪa, nisɔn -gwezisanya -yɔ 'naabizɪɪwnɪ yia aɪn 'yugalɪa. 32 Nu, 'Zan -Batisɪ yia amɪaa -gbɛ, 'in ɔ yia aɪn 'yoo tiklu da -slolu, 'in a 'nɪ we -yɔɪwnu. Nu, nisɔn -gwezisanya -yɔ 'naabizɪɪwnɪ mia, -maa yia ɔ 'wɔɪwnu. 'In a 'yia we -yɔ, -mɔɔ 'bɪgɔ a 'nɪ -slɔ dli 'bhiti, 'in a 'ka ɔ 'wɔɪwnu.»

(Mk 12.1-12; Lk 20.9-19)

33 -Zezu nɛɛ: «A pulɔ gbɔɔ nine yabhlo nɪ yuk-wli. Nu, nyɪmɛ yabhlo 'paa -dlɔkpaa. Wee kpaa ɔ bibelia 'suo, 'in ɔ yia -dlɔyaa 'wɔnyazɔlu lɛnɔ. 'In da wa 'kaa 'yɪgbe, 'in wa 'kaa kpaa -gɔtali, ɔ yia -mɔɔ 'sɔbha. 'In ɔ yia we -gɔ -busalubhonɔnya lapali, 'in ɔ yia 'lakpa 'wɔ mni. 34 -Dlɔya -sasa bhla bɛa, 'in ɔ yia ɔ zɔlubhonɔnya tie ɔ -busalubhonɔnya 'bɪ, ɔ 'ka ɔnɔɔ kpaa -lu 'yɪ. 35 Waa -busalubhonɔnya kpaa ɔ tietienya, 'in wa yia 'yabhlo bhiti, 'yabhlo wa 'bhaa, 'in wa yia wa tanɔ gbɔku 'wɔbhali. 36 -Mɔɔ 'bɪgɔ, ɔ yi 'yaa ɔ zɔlubhonɔnya tɔlɔa tie. -Maa

-zu 'wv, -maa -zi wa tianv. Mv -bhlokpade waa -busalubhonvnya nv 'yaa wa -yla le. ³⁷ -Mvv 'bıgv, v yia v 'de 'yu tie, v nee v 'de dli zv: «Na yu mia, 'mo wa yia 'nvwe zva.»

³⁸ «Nu, waa -busalubhonvnya 'yia v 'yu -yv, wa nee wa 'de nyidi: «-J 'kaa cı v kpaaa -kanyv 'bı li, mo nu. -A mni v 'bhaa, 'in -a 'ka v 'bı li.» ³⁹ Wa kpaa v, 'in wa yia v kpaa lv viteli, 'in wa yia v 'bha.

⁴⁰ «Nu, v kpaaa -kanyv -ka yi, lee -lu v 'ka waa -busalubhonvnya nvva?»

⁴¹ Wa nee v -yla: «Waa 'nyii -cian mia, 'nyii -sa v yia wa 'bhaa. -Mvv 'bıgv, 'in v palia -busalubhonvnya -putu v -dlkpaa -gv la, 'in we -didi bhla -ka be, 'in v yia v kpaa -luu 'ya.»

⁴² Tv -Zezu nee wa -yla: «-We mia -Lagvsebhe 'wv celida, a 'ni -slv we zeli? We nee:

«Tvkpa -we -budusvbhanya -saa kwnee, mv -zea -buduu gwıgwıyli -tvkpa -zv.

-J nva gbv ni le, Jejitape -wa.

'In wee gbv mia, -a -ka we 'yi,
'in we namanıa -amıaa dli.»

⁴³ «We 'de 'gbv in nee ain -yla, -Lagv 'na 'ka 'masleen ain 'wlulapılı, v nyazıdı nya. -Wa nva v dumagbv le, 'ma v yia 'wlulapılı. ⁴⁴ Wee tvkpa mia, nyv -ka we -gv bhlili, la v wvwlalıa. 'In -mvmv -gv we -ka bhlili, v tvv we saa.»

⁴⁵ -Lagvbbvnyaa -cian -yv Falizınyıma 'nva wee gbvv ninenya ni, 'in wa yia we 'jiyibheli nu, 'ma v saa 'ıni. ⁴⁶ Wa ka 'klı 'yi wa 'ka v kpa, 'in wa yia nyımaa -zlo sv. -We ka gbv -wa, -maa nee nu, -Lagvbbv -falıpanyv v -mia.

22

'Nwnǝkwafeti
(Lk 14.15-24)

¹ -Zezu gbaa nyumaa -zlo -yla gbɔɔ nine -papie nya, ɔ nɛɛ: ² «-We -yɔ *-Lagɔɔ nyumaa 'wlulapilɛ 'wɔwɔɔ mɔ nɪ: dɔdɔɔ 'wlulapilɛnyɔ yabhlo mia, ɔ yu kwaa 'ɲwnɔ. 'In ɔ 'yɪbha ɔ 'ka we 'feti -sa. ³ ɔ laa nyuma, ɔ tiea ɔ zɔlubhonɔnya wa 'wɔ wa 'ka yi, wa nɛɛ nɪ, wa 'nɪ yida -mɪ. ⁴ ɔ yi 'yaa tɔɔɔ tie, ɔ nɛɛ: «-Wa in laa a gba wa -yla nɪ, in ka wa -yla pi. In ka na 'bhlɪnya -yɔ na 'kpɪ -ka -nɪma 'bha wa -yla. We 'dɛ weee mɪ -bha. Wa yi 'ɲwnǝkwafeti 'wɔ.»

⁵ «Nɪ, -wa ɔ laa, wa 'nɪ we -yɔɲwnu. 'In wa yia wa dɔmagbɔ lɛnɔa mɪ. Tɔɔɔ mɪa kpaa, tɔɔɔ mɪa -valɛ 'paa. ⁶ 'In tɔɔɔ yia ɔ zɔlubhonɔnya kpa, wa siala wa, 'in wa yia wa 'bha.

⁷ «Nɪ, ɔɔ dɔdɔɔ 'wlulapilɛnyɔ yia 'cɛ 'pa, 'in ɔ yia ɔ 'sloja tie, -wa 'bhaa da nyɪmɛ, wa 'ka wa 'bha, 'in wa 'ka wa 'gbe 'yɪ fa. ⁸ Tɔɔn, ɔ nɛɛ ɔ zɔlubhonɔnya -yla: «'Nwnǝkwafeti -gɔ -lɪlɪlu mɪ -bha. -Wa in laa, wa 'nɪ we 'klɔ -ka wa 'ka we li. ⁹ We 'dɛɛ 'gbɔ, a 'plɪlɪ 'gbee 'yoo weee -gɔ, -wa a -ka 'yɪ, a la wa, wa 'ka yi.»

¹⁰ «Tɔɔn, ɔ zɔlubhonɔnya yia 'yoo weee 'wɔplɪlɪ, 'in wa yia wa 'dɛ weee 'wɔlɔgɔwɔlɪ. 'Sa wa laa nyuma duun, 'in feti -budu yia ye. ¹¹ Tɔɔn, ɔɔ dɔdɔɔ 'wlulapilɛnyɔ plaa -mɔ ɔ 'ka -wa ɔ laa -gɔtalɪ, 'in ɔ yia nyɪmɛ yabhlo 'yɪ -mɔɔ 'nɪ 'feti -gɔ -bana 'wɔpla. ¹² 'In ɔ nɛɛ ɔ -yla: «'Tale, -in 'nɪ 'feti -gɔ -bana 'wɔpla. Sa -in pɔplɪlɪ -seli 'wɔlaa?» ɔ 'nɪ gbɔ -gɔ -sa.

¹³ «Tɔɔn, ɔɔ 'wlulapilɛnyɔ nɛɛ ɔ zɔlubhonɔnya -yla: «A gbɔan ɔ bhɔ -yɔ ɔ sɔ. A viteli ɔ 'pipee -mɔ nikpise 'wɔ. Da wa wia, 'in wa lia gla 'wɔ.»

14 «Nu, -Lagɔ laa nyima duun, 'in -wa ɔ -saa -bha, -maa -sele.»

*'Gwɛzi plɔbe *Sezaa kwɛɛ
(Mk 12.13-17; Lk 20.20-26)*

15 Falizinyima gbelia 'wlu, wa 'ka 'klɪ 'yɪ, 'in wa 'ka -Zezu -dawli 'wɔnɔ, 'in ɔ 'dɛɛ gbagbawɛli 'ka ɔ gbuan. 16 Falizinyima tiea wa 'bɪnɔnya tɔlɔa -yɔ Ewlodɔɔ nyima tɔlɔa -Zezuu -gbɛ. -Maa nɛɛ ɔ -yla: «-Slolunyo, -a -yɪ we 'ji nu, gbuzɔnɔ -na gbaa. 'In sa -Lagɔ 'yibhaa nyimɛ nɔ, 'mɔ -na slolua tɪklɪ. Nyimɛ -ka 'yɪli, -nanɔɔ -gbɛ, we bhe, we 'dɛɛ 'gbɔ, -i'in sɔ nyimɛ. 17 We -ka 'sa -mɪ, -in nɛɛ lɛa? 'Lee, we mɪ tɪklɪ -amɪaa tite nɔkplɛ, -a plɔlɔ *Sezaa kwɛɛ *nisɔn -gwɛzii?»

18 Nu, -Zezu yibhelia wa 'wlukɔɔn lapɔpalɪ -gbɔ 'nyuu, 'in ɔ nɛɛ wa -yla: «Wɛli 'sɔ -nyima, lɛɛ -lu ka 'gbɔ a yla 'mɪ laa? 19 'Gwɛzi -we a plɔlɔa Sezaa kwɛɛ, a -slolu 'mɪ we 'klɔ.» 'In wa yia ɔ tama yabhlo yoo 'nyɛ. 20 'In ɔ nɛɛ: «'Lee, nyɔɔ ka 'wlu -yɔ ɔ ŋɪ mɪ da we -gɔa?»

21 Wa nɛɛ: «Sezaa -wa.»

-Bha ɔ gbaɛ: «-We -ka Sezaaa -nɔ, a 'nyɛ we Sezaa yoo. 'In -we -ka -Lagɔɔ -nɔ, a 'nyɛ we -Lagɔ yoo.»

22 Wa 'nɔa wee wɛli, 'in we yia wa ŋwɛgaga -sɔbhalɪ, 'in wa yia ɔ -yɔbhɔ, 'in wa yia mɪ.

**Sadusenyima kpɛlia -Zezuu tɪtlɛ -yɔ ɔ 'wɔsɔsvee
gbɔ -gɔ*

(Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)

23 *Sadusenyima mɪa, wa nɛɛ nu, tɪtlɪnya 'nɪ mneni wa 'ka tɪtlɛ lɔ 'wɔsɔ.

Wee 'yɪli -bhlokpade nya, waa Sadusenyima tɔlɔa bɛa -Zezu kwesi. 24 Wa nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-Slolunyo, Moizi

nɛɛ: «Nu, nyumɛ -ka tɪ, ɔ -yɔ ɔ 'ɲwnɔ 'nɪ 'yu gwali, ɔ bheli kwa ɔ -dugbanɲwnɔ, 'in ɔ -yɔ ɔɔ 'ɲwnɔ 'sɔ 'ka ɔ bhelii zɔa lala 'in -mɔɔ 'ɲnɪ 'ka dɔdɔ -gu -tu.»

²⁵ «Nu, zɪmɛ -amɪaa -gbɛ nyumɛ yabhlo ka nɔkpasuyua gbesɔ. Wa kpasa kwaa 'ɲwnɔ, ɔ -yɔ ɔ 'nɪ gwali, 'in ɔ yia tɪ. 'Sa ɔɔ 'ɲwnɔ -tɔa ɔ bheli -yɔ. ²⁶ 'Sa -bhlokpade we nɔa ɔ bhelii 'sɔnɔ nya, ɔ bhelii tanɔ nya, 'sa -bhlokpade we nɔa waa bhelia gbesɔɔ -nɔ nya. ²⁷ Wa 'dɛ weee 'bɪgu, 'in ɔɔ 'ɲwnɔ yi 'yaa tɪ.

²⁸ «'Yɪ -we nya waa tɪtɪnya yia 'wɔsɔa, waa bhelia gbesɔ glaa, nyɔɔ ka 'ɲwnɔ ɔ -mɪa? Nu, wa 'dɛ gbesɔ kwaa ɔ -bhlo -bhlo.»

²⁹ ɔ nɛɛ wa -yla: «Amɪaa 'dɛ a nɔa -dawli 'wɔ. - We ka gbu -wa, a 'nɪ -Lagɔɛbhɛ -yɔ -Lagɔɔ 'tɪtɛ -yi. ³⁰ Nu, tɪtɪnya -ka 'wɔsɔ, nɔkpasia -yɔ 'ɲwnɪ 'na 'ka kɔkwali. Nu, 'anzɪnya -we mɪa yali, we 'bhisa wa yia -tɔa. ³¹ 'Lee, -we -Lagɔ gbaa aɪn -yla tɪtɪnyaa 'wɔsɔgbɔɔ daa, a 'nɪ -sɔ we zɛɪu? ɔ nɛɛ:

³² «-Amɪ -wa *Ablaamɔɔ -Lagɔ,

*Izaku -Lagɔ, *Zakɔbɔɔ -Lagɔ.» »

'In -Zezu yia we -gɔdɪɛ: «-Lagɔ mɪa, 'yɪɪyɔganyaa -Lagɔ -wa. ɔ 'nɪ tɪtɪnyaa -Lagɔ.»

³³ Nyɪmaa -zɔ 'nɔa we nɪ, 'in -we ɔ -slɔlua wa, 'in we yia wa ɲwɛgaga -sɔbhali.

Tite weee 'kadɔ

(Mk 12.28-34; Lk 10.25-28)

³⁴ Da Falizɪnyɪma 'nɔa nɪ, -Zezu ka Sadusenyɪma lu, -bha wa gbelia 'wɪu. ³⁵ Wa 'yabhlo mɪa, -Lagɔɔ titee gwesanyɔ mɔ. ɔ 'yɪbha ɔ 'ka -Zezu layla, 'in ɔ yia ɔ layɪbhaɛ: ³⁶ «-Slɔlunyɔ, -amɪaa tite weee glaa, -mɔmɔ -wa we 'kadɔa?»

³⁷ -Zezu nεε ɔ -yla: « ‹Jejitape, ɔ -wa -na -Lago, -in -kalɪ ɔ zε -na dlɪ weee nya, -na zuzu weee nya, -na 'wlukʊʊn lapɔpalɪ weee nya.› ³⁸ Mv -wa wee titee tianv. 'In we 'kadɔ we -mɪa. ³⁹ 'In wee titee 'sɔnɔ -we mɪa we 'kadɔ -mɪnɪ 'bhisa, mɔ nɪ: ‹-In -kalɪ -na -libheyii zε -na 'dε 'bhisa.› ⁴⁰ Nɪ, Moizu *tite weee -yɔ -we weee -Lagɔgbʊʊ -falɪpanya -slolua, mɔ -gbʊ wa -saa we.»

-Lagɔɔ -Bhasanyɔ, nyɔɔ ɔ -maa?

(Mk 12.35-37; Lk 20.41-44)

⁴¹ Falizinyɪma mɪ 'wlugbelida -bhlokpade, 'in -Zezu yia wa layɪbhaε: ⁴² «A nεε lεa? -Lagɔɔ -Bhasanyɔ mɪa, nyɔɔ ka 'yu ɔ -mɪa?»

Wa nεε: «-Davidɪ yu -wa.»

⁴³ ɔ nεε wa -yla: «-Lagɔɔ Zuzu 'sua -Davidɪ, 'in ɔ yia ɔ la ‹Na -Kanyɔ, lεε -lu ka 'gbʊa? ⁴⁴ Nɪ, -Davidɪ nεε:

‹Jejitape nεε na -Kanyɔ -yla:

«-In -dɪ da la na lilisɔɔ.

'In in 'ka -na tɔnyɪma -na bhʊ zɔ lapalɪ.» »

⁴⁵ We -ka nɪ, -Davidɪ la ɔɔ -Lagɔɔ -Bhasanyɔ, ‹na -Kanyɔ, ɔ 'nɪ mneni ɔ 'ka -Davidɪ 'yu -zε, we 'nɪ mʊʊ?»

⁴⁶ -ɔ mnenia ɔ 'ka ɔ wɛlɪ 'bɪgbʊpalɪ, ɔ 'nɪ -mɪ. We 'bhʊ wee 'ylɪ 'wʊ, nyɪmε yabhlogbɔɔ'ɔ 'yɪbha -slεɛn ɔ la.

23

A 'na nʊnʊ -Lagɔɔ titee gwesanya -yɔ Falizinyɪma 'bhisa-nɪ

(Mk 12.38-39; Lk 11.43-46, 20.45-46)

¹ -Mʊʊ 'bɪgbʊ, -Zezu gbaa nyɪmaa -zlo -yɔ ɔ 'bɪnɔnya -yla, ɔ nεε: ² «-Lagɔɔ titee gwesanya -yɔ Falizinyɪma mɪa Moizu 'bɪgbʊ, wa 'ka ɔ titee 'ji gba. ³ We 'dεε 'gbʊ

a zo wa 'nuŋwe. 'In -we weee wa yia gbaa, a 'ka we leŋu. Nu, -we wa nua le, a 'na nuŋu we le -ni. Nu, -we wa slolua, wa 'de'e nu we -guŋbu le. ⁴ 'Gba 'kadu wa nua le, 'in wa dia we nyima 'wlu, 'in -zugba wa -kwitaya -bhlogboɔɔ 'tlii we. ⁵ -We weee wa nua le, -zejila 'wu wa nua we le, nyima 'ka wa -yoyu 'gbu. -Lagoweli -kibhe wa gbuan wa 'kloo, wa so -yo, -tukpu 'kadu 'wu wa zua we. Wa -banaa ŋwe wa lba, 'in we tlumana. ⁶ -Lagobudu zo -yo 'fetinya -gu, 'yugbein ladidie wa 'yubhaa kpe -zonunya -gu. ⁷ Nyima -ka wa fusa -zejila 'wu, wa 'nuŋwezuvu nya, wa -ka wa la <*Wlabi>, 'in we namana wa dudu.

⁸ «Nu, amia, a 'na ŋwnunu wa 'ka aɪn <Wlabi> la -ni. -We ka gbu -wa, bheia a 'dekpua -mia, amiaa -Slolunyo -bhlogboɔɔ. ⁹ A 'na lali duduŋu -nyime yabhlogboɔɔ <Dide> -ni. Nu, amiaa Dide -bhlogboɔɔ, ɔ mi yali. ¹⁰ Amiaa 'dekpua nyidi, a 'na lali nyime <-Kanyo> -ni. Amiaa -Kanyo -bhlogboɔɔ, mo -wa -Lagoo -Bhasanyo. ¹¹ -O 'kaa aɪn 'yugali, ɔ -mi amiaa zolubhononyo nya.

¹² «Nu, nyime ɔ ylimania ɔ 'de, zo -Lago yia ɔ belia, 'in nyime ɔ belia ɔ 'de zo, 'ylimania -Lago yia ɔ.»

(*Mk 12.40; Lk 11.39-42,44,52, 20.47*)

¹³ O nee 'ya: «-Lagoo titee gwesanya -yo Falizinyima, gbonyuu mi amiaa -nu nya! Weli 'so -nyima a -mia. -We ka gbu -wa, -Lagoo nyimaa 'wlulapligbee 'yoo a kɪlalia. Amiaa 'de'e pla -mo, 'in -wa 'yubhaa wa 'ka -mo pla, 'in a kulba wa 'yoo.

[¹⁴ «-Lagoo titee gwesanya -yo Falizinyima, gbonyuu mi amiaa -nu nya! Weli 'so -nyima a -mia. -We ka gbu -wa, -dugbanwɪ a saa -maa -lu weee kwɛɛ. 'In a bhubhoea -Lago nyimaa 'yliya 'wu kpokpo, nyima tiklu 'bhisa. We 'gbu, -Lago yia

amíaa -yǝgbu 'wǝbhua, 'in amíaa -kaslu 'ka nyuma talɔaa -nu 'wuzi.]

¹⁵ «-Lagǝ titee gwesanya -yǝ Falizinyíma, gbonyuu mɪ amíaa -nu nya! Weli 'sǝ -nyíma a -míaa! -We ka gbɔ -wa, dudu weee -yǝ 'nyu weee -gɔ a plíia, a 'ka nyímɛ yabhlogbǝ 'yɪ, ɔ 'ka amíaa gbɔ -yǝŋwuu. A -ka -mǝɔ 'yɪ, 'in amíaa lɛnɔgbɔ zɛlíia -mǝɔ nyímɛ 'nyuu. 'In -Lagǝ paa ɔ -kaslu 'wɔ, we 'ka amíaa -nu -zi -zakpa 'sǝ.

¹⁶ «Amíaa, nyímaa 'yoo daslolunya, a ka 'lǝ, gbonyuu mɪ amíaa -nu nya! A nɛɛ: «Nyímɛ -ka -Lagǝbudu 'kadɔ bi, we mɪ bhe. 'In ɔ -ka -Lagǝbudu 'kadɔɔ -can bi, we mɪ nu, ɔ nu we lɛ tɛɪn.» ¹⁷ -Sabhe 'wlukɔɔn, 'lǝlɔnya! Nu, -Lagǝbudu 'yɪli we -zi -can, mu nua lɛ, 'in -can yia -lu tɪklɪ -zɛ. A 'nɪ we 'jɪ -yii?

¹⁸ A nɛɛ 'yaaɛ: «Nyímɛ -ka 'slakagɔsalɪlu bi, we bhe. Nu, nyímɛ -ka wlawlalu -we míaa 'slakagɔsalɪlu -gɔ bi, we mɪ nu, ɔ nu we lɛ tɛɪn.» ¹⁹ 'Lǝlɔnya, nu, 'slakagɔsalɪlu 'yɪli we -zi wlawlalu. Mu nua lɛ, 'in wlawlalu yia -lu tɪklɪ -zɛ, a 'nɪ we 'jɪ -yii? ²⁰ Nu, nyímɛ -ka 'slakagɔsalɪlu bi, 'slakagɔsalɪlu -yǝ -lu weee wa palia we -gɔ la, 'mu ɔ bia. ²¹ Nyímɛ -ka -Lagǝbudu 'kadɔ bi, -Lagǝbudu -yǝ -Lagǝ, -ɔ -dia -mǝ la, 'ma ɔ bia. ²² Nyímɛ -ka yalɪ bi, -Lagǝ 'ŋnumɪkpe -yǝ ɔ -dia we -gɔ la, 'ma ɔ bia.

²³ «-Lagǝ titee gwesanya -yǝ Falizinyíma, gbonyuu mɪ amíaa -nu nya! Weli 'sǝ -nyíma a -míaa! -We ka gbɔ -wa, -titikpɪ -we menia: 'matɪ klaa, fɛnuwɪ klaa, we -yǝ kumɛ 'bhisa, we kugbuaa -gɔ -bhlo -nu a bhua 'wɔ, 'mu a nyɛa -Lagǝ. -Zugba a tide -Lagǝ titee gbɔ 'kadɪ 'yɪ, -we -wa: «A -mɪ tɪklɪ, a -ka nyazɪdlɪ, 'in a zɔ -Lagǝ dlɪ -gɔ.» -We míaa dɛ, 'mu a 'ka yaa lɛnɔ tɪa, 'in a 'na dlɔlɔ -luu kugbua

-gu -bhlo -nuu wlawlie 'wu -ni. ²⁴ Amia, nyumaa 'yoo daslolunya, a ka 'lo! Amiaa 'mama nyu a lloa 'wu, a 'ka -mo -knuknu -saa 'gbu. Toun, 'in a mnaa *-nyomεε, -glu!

²⁵ «-Lagoo titee gwesanya -yo Falizinyima, gbonyuu mi amiaa -nu nya! Welu 'so -nyima a -mia! -We ka gbu -wa, 'kopu -yo 'setu ku -yo a wolva, 'in -zugba 'wie -yliylie -yo 'nyii ye we. ²⁶ Falizinyime, -in ka 'lo. Tiada, -wolu -slo wee 'kopuu nukple we 'ka tiklu -mi.

²⁷ «-Lagoo titee gwesanya -yo Falizinyima, gbonyuu mi amiaa -nu nya! Welu 'so -nyima a -mia! -We ka gbu -wa ni, -we -yo ain 'wowlva, mu -wa gbawla -we -yo wa 'paa pentlu 'pupa. We ku -yo mia, 'yli we nania. We nukple mia, we mi yeda 'kua klaa, 'kwie klaa, we -yo zenzen -lu weee nya. ²⁸ Sa 'bhisa, nyima -ka ain 'yi ni, a mi tiklu wa 'yliya 'wu, 'in amiaa nukple mia, yo mi -mo, 'in a 'ni tiklu -mi.

(Lk 11.47-51)

²⁹ «-Lagoo titee gwesanya -yo Falizinyima, gbonyuu mi amiaa -nu nya! Welu 'so -nyima a -mia! -We ka gbu -wa, -Lagobuu -falipanya -yo nyuma tiklu gbawla a subhaa, 'in a namania we 'yli. ³⁰ 'In a neε: «-A -ka yaa -amiaa dukpasu bhla 'wlu, -a 'na 'ka yaa wa glaa -mi, -a 'ka -Lagobuu -falipanya lasa.» ³¹ 'Sa a bhua amiaa 'dεε -yogbu 'wu. -Wa 'bhaa -Lagobuu -falipanya ni, wa 'yuaa 'debhie -gbolu a -mia. ³² We -ka 'sa -mi, -we amiaa dukpasu dia gwe, a bhia we. ³³ Tibhenya, 'munimeε -gnu! Amiaa dli 'wu nu, a mnenei a 'ka -Lago amiaa -Kosu 'wupapie kwεε 'tlaa? -Innya, a 'ni we mnenei. ³⁴ We 'dεε 'gbu, a pu yukwli. Nu, -Lagobuu -falipanya

klaa, gbuyilonya klaa, we -yɔ nyɪma -wa 'kaa aɪn gbɔ -slolu, 'ma na yia amɪaa -gbɛ tiea. Tɔlva a yia 'bhaa, tɔlva a yia *su -gɔ lakɔlva, tɔlva a yia sɛlia -Lagɔbudunya zɔ, 'in a 'ka wa 'bɪ vu 'gbe -bhlo -bhlo 'wɔ. ³⁵ Gbɔ -we ka 'gbɔ in yia wa tie, mɔ -wa nɪ, -Lagɔ yia aɪn -kasɔ 'wɔpaa nyɪma tɪklɪ weee wa 'bhaa, wa 'gbɔ. Tɪada, wa 'bhaa *Abɛli, nyɪmɛ tɪklɪ. We bhɪalɪda -wa, Balasii 'yu Zakalii 'bhabhie. 'Mɔ wa 'bhaa -Lagɔɔ -mɔwɔlɔda -yɔ 'slakagɔsalɪlu nyɪdɪ. ³⁶ In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ sɛɛ: -we weee mɪa daa 'gbɔ, -Lagɔ yia dɛslɛɛn -nyɪma -kasɔ 'wɔpaa.

*-Zezu palɪa -Zeluzalɛmɔ -nyɪma -yla gbɔ la
(Lk 23.34-35)*

³⁷ «-Zeluzalɛmɔ -nyɪma, -Zeluzalɛmɔ -nyɪma, amɪa -wa bhaa -Lagɔgbɔɔ -falɪpanya, 'in nyɪma -Lagɔ paa aɪn yoo, -wa bhaa wa gbɔkɔ 'wɔ. Sa nynu gɔgwɪlɪa we 'yua 'wɪlɪ we -kapue zɔ, 'in we gbɪlia we -gɔ la, in 'yɪbha in 'ka 'sa aɪn 'wɪlugɔgwɪlɪ bhla weee nya, 'in a 'nɪ we -yɔŋwɪnɪ. ³⁸ We 'gbɔ, -Lagɔ yia amɪaa -budu 'kadɔ sɔlɔ lapalɪlɪa. ³⁹ In nɛɛ aɪn -ylaɛ: a 'na 'ka 'maslɛɛn 'mɪ 'yɪ, 'in bhla -we nya a 'kaa gba nɪ, «Nyɪmɛ -ɔ yia Nyɪmaa -Kanyɔɔ 'ŋnɪ nya, -Lagɔ ŋwɪna ɔ 'nyu la», 'in we bhla 'kaa nɪnɪ.»

24

*-Zeluzalɛmɔgbɛe -wɔwɔlɔe -yɔ Nyɪmɛɛ 'Yuuyiyigbɔ
(Mk 13.1-2; Lk 21.5-6)*

¹ -Zezu 'tɪlaa -Lagɔbudu 'kadɔ zɔ, ɔ mɪa mɪnɪda, 'in ɔ 'bɪnɔnya nɛɛ ɔ -yla: «Yla 'saa wee -budu nɪ wa!» ² -Zezu nɛɛ wa -yla: «A yɪ we -yɔ, we 'nɪ mɔɔ? In nɛɛ

aun -yla gbuzɔnu saɛ: tukpanya -mɪnɪ 'yabhlogbɔɔ
'na 'ka we -libheyi -gɔ -tɔ. Jitea we 'dɛ weee yia.»

(Mk 13.3-13; Lk 21.7-19)

³ ɔ -dɪa Olivɔsunyaa -gɔgɔ 'wlu la, da wa -nyaa
'wɔ, 'ɪn ɔ 'bɪnɔnya yia ɔ kwesi bɛ, 'ɪn wa yia ɔ
layɪbha: «Lɛbhla -mɔɔ 'ka lɛnɔa? Lɛɛ -lu 'ka we -
slolu nɪ, -na yiyibhla -yɔ dɔdɔ labhɔ bhla ka cɪpaa?
Gba we -aɪn -yla.»

⁴ ɔ nɛɛ wa -yla: «A zɔ amɪaa 'dɛ 'yliyɔ, -mɔɔ yi 'wlu
nɪ, wa nɔ aɪn -dawli 'wɔ. ⁵ Nɪ, nyɪma -duun yia
na 'ɲɪ -gɔ yia, 'ɪn wa 'ka gbɛ: «-Amɪ -wa -Lagɔɔ -
Bhasanyɔ!» 'ɪn wa 'ka nyɪma duun -dawli 'wɔnɔ.

⁶ «A -ka 'nɔ nɪ, wa mɪ tɔgɔda da -kwɛɪn, 'ɪn a -ka
'nɔ nɪ, wa mɪ tɔgɔda da 'pɪpɪ, a 'na nɔnɔ nyanɔ -nɪ.
We mɪ nɪ, we nɔ lɛ, -mɔɔ 'nɪ -slɔ dɔdɔɔ bhlaɪda. ⁷ Tɔ
yia laga dɔdɔ 'sɔ nyɪdɪ 'wɔsɔa. 'Gbe yabhlo yia we -
libheyi -yɔwɔsɔlɔa. Nwɔ yia yia da tɔlɔa, 'ɪn dɔdɔ 'ka
zuklu. ⁸ Sa 'ɲwɔɔ -ka gwala yi ɔ sia, 'sa wee dɔdɔ
bhɪabhɛe gwedɪda yia -mɪa.

⁹ «We bhla kpaa wa yia aɪn, 'ɪn wa 'ka aɪn 'kɪyɪɛ
'wɔpali, 'ɪn wa 'ka aɪn 'bha. Na 'gbɔ, dɔdɔgɔ -nyɪma
weee yia aɪn 'wɔnyɛa. ¹⁰ -Mɔɔ bhla tɔlɔa yia 'mɪ
dlɪ -gɔ -saa, 'ɪn wa 'ka wa -lima wla, wa 'ka wa
kpa, 'ɪn wa 'ka wa -lima 'wɔnyɛ. ¹¹ Nɪ, nyɪma
duun yia yia, 'ɪn wa 'ka gba nɪ, ma -wa -Lagɔgbɔɔ -
falɪpanya. Yo -wa yo. 'ɪn nyɪma duun wa yia -dawli
'wɔnɔa. ¹² 'Ylɪnyunogbɔ yia zumanɪa. We 'dɛɛ 'gbɔ,
nyɪmaa zɛkalɪdlɪ yia -gɔdɔa bhabha nyɪma duun
dlɪ zɔ. ¹³ Nɪ, nyɪmɛ -ɔ 'nɪ 'mɪ dlɪ -gɔ -sa, 'ɪn ɔ 'ka we
bhloɪluda nynɪ, -Lagɔ yia ɔ gbɔ 'wɔsaa. ¹⁴ Nɪ, wɛɪ
-zɔnɔ -we gbaa -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪɪɛ gbɔ, 'mɔ

wa yia gbaa dɔdɔ weee -gɔ, 'in nyɪma weee 'ka we
'nɔ. Tɔɔn, 'in dɔdɔɔ bɛɛ bɛɛ nɪnɪa.

(Mk 13.14-23; Lk 21.20-24)

¹⁵ «Nu, -lu -we -Lago 'nia 'yibha, 'in we saa -lu weela, 'mu a yia 'yia -ma -Lago -mawbuda. (Nyime -o -ka 'sebhε nı zeli, o 'nu we 'wula.) Nu, -Lagobbu -falıpanyo Danieli gbaa wee gbı. ¹⁶ Nu, nyima -wa -ka Zudee -dudu -gu -mı, wa -yo -gwagwie mni zizea -gogonya 'wlu. ¹⁷ Nyime -o -ka nyapεda -mı 'pipee, o 'na mni o -lu 'wubhua -budu zo -nı. ¹⁸ 'In -mamo -ka kpa -mı, -mo'o 'na yili -mo'o -bana 'bu -zo -nı.

¹⁹ «LEE gbɔnyuu yi 'sa nɔkplabhue ŋwɔnɩ -yɔ 'ŋwɔnɩ -wa miɑ 'yua 'nyɛnɩda ylia, wee 'ylinya -minɩ nya!

20 Nu, -a bhuhhoe -Lago, we yi leno ṇwotloyibhla, we -yɔ *Nyapeyli nya. 21 Nu, we bhla mia, siasie 'kadu wa yia 'yia. 'Lee, -a -ka bhaa 'wlu, we 'sasukpa -gbu ka -slo lenu, 'in le we yia nua yi? -Innya, we 'na 'ka lenu. 22 -Lago 'ni yaa wee 'yli -gusa, -zugba nyume yabhhlogbo 'ni mneni ɔ 'ka 'pu. Nu, ɔ nyuma ɔ -saa -bha, wa 'gbu ɔ yia wee 'yli -gusa. 23 Nu, nyume -ka gba -Lagoɔ -Bhasanyɔ mi -seli, 'in wa -ka gba nu, ɔ mi mo, a 'na zulu we dli -gu -ni. 24 Yocian yia yia, 'in wa 'ka gba nu, ma -wa -Lagoɔ -Bhasanya, 'in tolwa 'ka gba nu, -Lagogbu -falipanya wa -mia. Gwedigbu -yɔ gbu 'kadu wa yia lenua. 'In -wa -Lago -saa -bha, 'in wa 'ka wa -dawli 'wonu, 'in wa 'ni we mneni.

²⁵ «A pu yukwli in 'ka a:n 'di:zɔ. ²⁶ Nu, nyime -ka gba: <ɔ mɪ da bɛblɛɛ>, a 'na mnɪnɪ -mɔ -nɪ, 'in wa -ka gba: <ɔ mɪ zizɛda da -putu>, a 'na lali we gbɔzɔnɔ -nɪ. ²⁷ Sa 'nyu -ka 'yika 'pa, 'in we -nyumali yali 'wɔdɪdɪɛ bhɔa 'yɪɪɪ 'wɔsɔɪɔda, 'in we nɪnɪa 'yɪɪɪ

bhlilida, 'sa *Nyumεε 'Yu yia yia. ²⁸ Da 'kwie -ka -mɪ,
-bha -ɲwaaa -zlo mɪa.

(*Mk 13.24-27; Lk 21.25-28*)

²⁹ «Tɔɔn, wee sɪasɪee 'ylɪnya nɪ 'bɪɣv,
◊Nikpise yia kpaa,
'ylɔ 'na 'ka 'pɔ.
Nikpise yia kpaa,
'cɔ 'na 'ka lɪ.
Nikpise yia kpaa,
-zɛlɪ yia yalɪ 'bhɔa we 'ka bhli.
-Lu weee mɪa yalɪ,
zuklua we yia.»

³⁰ «Tɔɔn, -we slolua nɪ, ɔɔ Nyumεε 'Yu mɪ yida,
'in nyɪma yia we -yɔ yalɪ. Tɔɔn, 'in dɔdɔɣv -nyɪma
weee wazɛa, 'in wa kpɪa 'wɔ. -Slɛɛn, Nyumεε 'Yu wa
yia -yɔyɪa yida yalɪpɔpa 'wɔ, 'tɪtɛ -yɔ zɪ weee nya.
³¹ Nɪ, lɛɣlɛ 'kadɔ -ka gba, 'in ɔ paa ɔ 'anzɪnya yoo
dɔdɔ weee -gɔ, -wa -Lagɔ -saa -bha 'gbe weee 'wɔ,
we 'ka wa la.

(*Mk 13.28-31; Lk 21.29-33*)

³² «-We figɪsu slolua, a 'nɔ we 'wɔla. We 'klɪya -ka
tlɔmanɪda -mɪ, 'in we -ka tɔpɔda -mɪ, a yibheli we
'jɪ nɪ, 'nyu -lɔa bhla ka cɪpa. ³³ 'Sa -bhlokpade, a -
ka 'sasɔkpa -gbɔ -mɪnɪ lɛnɔda 'ylɪ, a yibheli we 'jɪ nɪ,
ɔɔ Nyumεε 'Yuu yiyibhla ka cɪpa. ɔ 'nɪ -slɛɛn latɔlɔ.
³⁴ In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ saɛ: dɛslɛɛn -nyɪmaa 'dɛ
weee 'na 'ka tlɪ, 'in wee gbɔnya -mɪnɪ 'kaa lɛnɔ.
³⁵ Nɪ, la yalɪ -yɔ dɔdɔ yia 'bhɔa, na wɛlɪ 'na 'ka labhɔ
'mnumnu.

(*Mk 13.32-37; Lk 17.26-30,34-36*)

³⁶ «Nɪ, nyɪmɛ yabhlogbɔɔ 'nɪ wee sɪasɪee bhla -yɔ
we 'ylɪ -yi. Yalɪ 'anzɪnya -yɔ -Lagɔɔ 'Yuu 'dɛbhie, wa
'nɪ wee 'ylɪ -yi. Nɪ, na Dide -bhlogbɔɔ -yia wee 'ylɪ.

³⁷ -We 'plia *Noweee bhla, zli do Nyumee 'Yu yia yia, mu yia lenua. ³⁸ Da 'nyu 'kadu 'nia -slo nyima lasa, -zugba wa mi lida, wa mi 'mada, wa mi kukwalida, wa mi wa 'hwniyua yli zuda. Toun, 'in Nowee yia batoo 'kadu 'wogbla. ³⁹ Zezeguda 'kaa wa lasaa yi, waa nyima 'ni gbu yabhlogbodo 'wolanu. 'Sa -bhlokpade we yia -mia do Nyumee 'Yuu yiyizli.

⁴⁰ «Nyima 'so -ka kpaa -mi, 'yabhlo wa yia 'wobhua, 'in wa 'ka -bha o -libheyi ti. ⁴¹ 'Nwmi 'so -ka bhuda -mi, 'yabhlo wa yia 'wobhua, 'in wa 'ka -bha o -libheyi ti. ⁴² We 'dee 'gbu, a -tu 'yliyogada. 'Yli -we nya amiaa -Kanyo 'kaa yi, a 'ni we -yi.

⁴³ «A yibheli we 'ji nu, bhla -we nya 'wienyo 'kaa -buduu -kanyoo -gbe yi sabo, o -ka we -yi, o 'na 'ka 'ylaa hwo, 'in o kulba o 'yoo, -moo yi -budu zo pla. ⁴⁴ We 'dee 'gbu, a mnazi amiaa 'de la. Nu, bhla -we a 'nia -tobo, we nya Nyumee 'Yu yia yia.

*Zolubhononyo -zonu -yo zolubhononyo 'nyuuu gbvu
nine
(Lk 12.41-48)*

⁴⁵ «Zolubhononyo, o zua o -kanyo 'nuhwe, 'in o -yia gbu, sa o mia? Mo -wa, o, o -kanyo tia o -lima -yo, 'in lilibhla -ka be, o 'ka wa lililu 'nye. ⁴⁶ O -kanyo -ka luyi, o -ka 'yi nu, -moo mi o lubho nuda, 'wututue -dlao mi o -nu nya. ⁴⁷ In nee ain -yla gbuzonu sae: o -kanyo yia -moo zuzonu weee o yoo 'nyea o 'ka we 'yliyozo. ⁴⁸ We -ka nu, do zolubhononyo nukple -nyu 'yli, 'in o gbaa o 'dee dli zoe: «Na -kanyo yia -mo -gwlea.» ⁴⁹ 'In o bhla o -lima bhutie, o -yo numanya 'so lia, 'in wa maa. ⁵⁰ 'Yli -we nya o 'nia o -kanyo woda -mi, 'in bhla o 'kaa yi, o 'nia we -yi, we nya o yia. ⁵¹ O -kanyo yia o vua, 'in sa -Lago paa weli 'so -nyima -kasu 'wu, 'sa

ᵔ yia -mᵔᵔ -kaslo 'wᵔpaa, mᵔ wa wilia, 'in wa lia gla
'wᵔ.»

25

'Yiesia kugbuaa gbᵔᵔ nine

¹ «Nu, -we -yᵔ -Lagᵔᵔ nyumaa 'wlulapile
'kaa 'wᵔwlu, mᵔ nᵔ: mᵔ -wa 'yiesia kugbua.
'ᵔwnᵔkwafetu zli, ma 'tlaa, wa 'ka 'ᵔwnᵔᵔ 'lowli
yoo mni. ²⁻⁴ Wa gbu 'nᵔa 'ylimna, wa -yᵔ wa 'napε
mni, wa 'nᵔ wa 'napεε 'nyu 'wᵔbhu. Wa gbu -
mama -yia gbᵔ, -maa 'bhua -maa 'napε -yᵔ -maa
'napεε 'nyuu -tukpu 'sᵔ 'wᵔ. ⁵ ᵔᵔ 'ᵔwnᵔᵔ 'lowli 'nᵔ
yida -mᵔ -pa. 'In 'kua yia wa 'yli lawla. 'In wa yia
'ylaa ᵔwᵔ.

⁶ «Sabᵔ -nyidi, 'in nyumε yabhlo yia 'wᵔkpu:
'Lowli ka yiᵔᵔ! A mni ᵔ yooᵔᵔ!» ⁷ Tᵔᵔn, waa 'yiesia
ganᵔa, 'in wa yia wa 'napε lamnazi.

⁸ «-Wa 'nᵔa 'ylimna, wa nεε -wa -yia gbᵔ -yla: «-
Amᵔaa 'napε mᵔ nyumoda, a 'nyε -aᵔn 'napεε 'nyu.»

⁹ «-Wa -yia gbᵔ, -maa nεε wa -yla: «-Innya, 'napεε
'nyu 'nᵔ 'wᵔzu amᵔaa -nᵔ -yᵔ -amᵔaa -nᵔ -yla. A mni
we pelᵔpanyaa -gbε, a 'ka amᵔaa -nᵔ zᵔ -bhlo.»

¹⁰ «Wa mni 'napεε 'nyu zᵔa, wa -manᵔ -mᵔ, 'in
'ᵔwnᵔᵔ 'lowli yia yi. -Wa mnazi wa -nᵔ la, 'in wa
-yᵔ ᵔᵔ 'lowli yia 'fetu -budu zᵔ pla. 'In wa yia -bha
kla.

¹¹ «-Mᵔᵔ 'bᵔgu, wa tᵔlva -manᵔ yia yi, 'in wa nεε: «-
Amᵔaa -kanyᵔ, -amᵔaa -kanyᵔ, -kalᵔ -bha, -a 'ka pla.»

¹² «ᵔᵔ 'lowli nεε: «In nεε aᵔn -yla gbᵔzᵔnᵔ sa: in 'nᵔ
aᵔn -yi.» »

¹³ -Bha -Zezu bhliᵔa we -gᵔᵔ: «A -tᵔ 'yliyᵔgada, -we
ka gbᵔ -wa, a 'nᵔ we 'yli -yi -bhloo, 'in a 'nᵔ we bhla
-yi.»

Zolubhonunya taa gbɔɔ nine
(Lk 19.11-27)

¹⁴ «-We -yɔ *-Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪlie 'wɔwɪba, mɔ -wa nyɪmɛ yabhlo. Mɔ mɪa 'lakpa 'wɔ mɪda, 'ɪn ɔ yia ɔ zolubhonunya la, ɔ 'ka wa ɔ 'ɲnumɪlu yoo 'nyɛ, wa 'ka we 'yliyɔɔɔ. ¹⁵ -We nyɪmɛ yabhlo mɪenia ɔ 'ka 'yliyɔɔɔ, 'mɔ ɔ 'nyɛa ɔ. ɔ 'nyɛa yabhlo -can bi gbu, wa 'sɔnɔ -can bi 'sɔ, 'ɪn ɔ yia tanɔ -can bi -bhlo 'nyɛ. Tɔɔn, 'ɪn ɔ yia mɪɪ.

¹⁶ «-ɔ 'yia -can bi gbu, ɔ titalia we -gɔla -valɛpapɪɛ nya, 'ɪn ɔ yi 'yaa -can bi gbu we -gɔpali. ¹⁷ 'Sa -bhlokpade, -ɔ 'yia -can bi 'sɔ, 'ɪn -mɔɔ yi 'yaa -can bi 'sɔ we -gɔpali. ¹⁸ -ɔ 'yia -can bi -bhlo, ɔ mɪa, ɔ yia 'bhɔka 'bhlu, 'ɪn ɔ yia -mɔ ɔ -kanyɔɔ -can zize.

¹⁹ «We 'bɪ -gwɪɛa 'wɔ, 'ɪn wa -kanyɔ yia yi ɔ 'ka ɔ -lu zɛɪ wa nya. ²⁰ -ɔ 'yia -can bi gbu, ɔ bɛa ɔ kwesi, 'ɪn ɔ yi 'yaa -mɔ -can bi gbu wɛɪɪ. ɔ nɛɛ: «Na -kanyɔ, -ɪn ka 'mɪ -yɔ -can bi gbu tɪ, ɪn 'ka we 'yliyɔɔɔ. ɪn ka -can bi gbu 'yɪ 'ya, mɔ mɪa da.»

²¹ «ɔ -kanyɔ nɛɛ ɔ -yla: «We nanɪ 'yli, -ɪn mɪ zolubhononyɔ -zɔnɔ nya, 'ɪn -na zɔa 'mɪ 'nɔɲwɛ. -ɪn ka -lu -sɛɛ 'yɪ, 'ɪn -ɪn yia we 'yliyɔɔɔ tɪkɪɪ, we 'dɛɛ 'gbɔ na nyɛa -mɪ -lu duun, -ɪn 'ka we 'yliyɔɔɔ. -ɪn yi, ɪn -yɔ -mɪ 'sɔ 'ka 'mɔna li.»

²² «-ɔ 'yia -can bi 'sɔ, ɔ bɛa ɔ -kanyɔ -yɔ, 'ɪn ɔ nɛɛ: «Na -kanyɔ, -ɪn ka 'mɪ -yɔ -can bi 'sɔ tɪ, ɪn 'ka we 'yliyɔɔɔ. Nu, ɪn ka -can bi 'sɔ 'yɪ 'ya, nu, mɔ mɪa da.»

²³ «ɔ -kanyɔ nɛɛ ɔ -yla: «We nanɪ 'yli, -ɪn mɪ zolubhononyɔ -zɔnɔ nya, 'ɪn -na zɔa 'mɪ 'nɔɲwɛ. -ɪn ka -lu -sɛɛ 'yɪ, 'ɪn -ɪn yia we 'yliyɔɔɔ tɪkɪɪ, we 'dɛɛ 'gbɔ, na nyɛa -mɪ -lu duun, -ɪn 'ka we 'yliyɔɔɔ. -ɪn yi, ɪn -yɔ -mɪ 'sɔ 'ka 'mɔna li.»

24 «-ጋ 'yia -can bi -bhlo, ሓ ይላ ሓ -kanyo -yo, ሓ ነደ፡
 «Na -kanyo, in -yi we 'ji nu, -in 'te, da -in 'nia -lu gwlo,
 -mo -na kwaa we. 'In da -in 'nia 'mno 'pa, -mo -na
 dia we. 25 In mi -mi soda 'gbu, in mnia, 'in in yia
 -na -can zize 'bhoka 'wu. Nu, wee -na -can nu.»

26 «ጋ -kanyo ነደ፡ «Na zolubhonnyo, -na nukple -
 nyu 'yli, 'ya -in 'yaa, -in -yi we 'ji nu, da in 'nia -lu
 gwlo, -mo na kwaa we, da in 'nia 'mno 'pa, -mo na
 dia we. 27 We -ka yaa 'sa -mi, -momo ka 'gbu -in 'ni
 na 'gwezi banki 'wokwaa? 'In da in -ka yi, 'in in 'ka
 -mo we -sa, -zugba we ka -gu -bhoa?»

28 «ፒህን, ሓ ነደ ሓ lubhonnya -yla: «A -sa wee -can
 bi -bhlo ሓ kwεε, 'in -ጋ kaa -can bi kugbua, a 'ka we ሓ
 yoo 'nye. 29 -Wa weee kaa -lu duun, wa -nu wa yia
 -gupalia, 'in wa -nu 'ka 'wuzumani. Nu, nyime -ጋ 'nia
 -lu duun -ka, we -sele mia ሓ kwεε, kwεε wa yia we ሓ
 -saa. 30 ጋ zolubhonnyo -ጋ ka nukple -nyua 'yli, -ጋ
 mia da ni, a viteli ሓ 'pipee, nikpise 'wu, mo wa wilia,
 'in wa lia gla 'wu.»

31 «ጋ Nyumε Yu yia yia, dudu 'wlulapilnyo 'tite
 nya, ሓ -yo ሓ 'anzi weee 'so. -Bha ሓ yia ሓ 'ηnumnikpe
 -gu ladia, 'in ሓ 'ka nyima 'wlulapili. 32 Laga weee
 yia ሓ 'yu 'wugbelia, 'in mo yia nyima -yosisalia. Sa
 nimeε 'yliyozonyo sisalia bhlabhlenya -yo wlinya -
 yo, 33 'sa ሓ Nyumε 'Yu yia bhlabhlenya lilikwesolo
 zua, 'in ሓ 'ka wlinya kopesolo zu. 34 -Sleen, ሓ nyumaa
 'wlulapilnyo yia gbaa -wa mia ሓ lilisolo -yla: «Amia,
 -mama na Dide palia so -zonu -gu la, a yi. A yi,
 dudu -lolu na Dide mnazia la ain -yla, we 'ka dudu
 gwedida 'bhu, a yi a 'ka we -goladi. 35 Nu, ηwo ka
 'mi 'bha, 'in a yia 'mi lililu 'nye. 'In 'nyumatu yia 'mi
 'bha, 'in a yia 'mi 'nyu 'nye. In mi zlme 'lakpayu

nya, 'in a yia mɪ kpa sɔ 'sɔ nya. ³⁶ In mɪ zɪmɛ kpanɔ
nya, 'in a yia 'mɪ 'naa ku 'wɔgbalɪ. In ka zɪmɛ gu
-yɔ, 'in a yia 'mɪ 'yuo 'paa yi. In mɪ zɪmɛ -kasɔ 'wɔ,
'in a yia 'mɪ -yɔbɛ.›

³⁷ «'In -wa mia tiklu yia we 'bigupalı ɔ -ylaε: <-Amıaa -Kanyɔ, nu, -in nεε, ηwɔ mı -mı 'bhada, 'in -a yia -mı lililu 'nyε, 'nyumatv mı -mı 'bhada, 'in -a yia -mı 'nyu 'nyε. ³⁸ Da -a 'yılı -mı 'lakpayu nya, 'in -a yi -mı kpa sɔ 'sɔ nya? -In mı kpanv nya, 'in -a yi -mı 'naa ku 'wvgbalıa? ³⁹ -In ka gu -yɔ, -in mı -kaslv 'wu, 'in -a yi -mı -yɔbεa? Labhla -a 'yi -mı, 'in -a yi we lεnvα?»

⁴⁰ «Nyumaa 'wlulapilinyo yia gbaae: «In nee aɪn - yla gbuzɔnu sa, -we a nua lɛ na 'bɪsua bhelia -yla, na 'dɛ -yla a nua we lɛ.»

⁴¹ «Tɔɔn, ɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪlɪnyɔ yia -wa miɔ ɔ
kɔpɛsɔɔ -yla gbæ: «Amiɔ -Lagɔ tia mɛ -yɔ la, a bɛ
lɔ! Nɪ, -kosu -we'e nyumoa, -we -Lagɔ mnazia la
*'Kuzu -yɔ we 'anzɪnya -yla, a mnɪ -mɔ. ⁴² Nwɔ ka
'mɪ 'bha, 'ɪn a 'nɪ 'mɪ lililu 'nyɛ. 'Nyumatɔ mɪ 'mɪ
'bhada, a 'nɪ 'mɪ 'nyu 'nyɛ. ⁴³ In miɔ 'lakpayu nya,
a 'nɪ 'mɪ kpa sɔ 'sɔ nya. In miɔ kpanɔ nya, a 'nɪ 'mɪ
'naa ku 'wɔgbali.»

⁴⁴ «'In we 'bɨgʷ wa yia 'palia yiaɛ: «-Amiaa-Kanyo, nu, -in nɛɛ, ŋwɔ mɪ -mɪ 'bhada, 'nyumatʊ mɪ -mɪ 'bhada, -in mɪ 'lakpayu nya, -in mɪ kpanʊ nya, -in ka gu -yɔ, -in mɪ -kasɪ 'wʊ, 'in -a 'nɪ -mɪ -yɔbɛ. Labhla -a 'yɪ -mia? Labhla -a 'nɪ we lɛnuʋa?»

⁴⁵ «ᵛ nyımaa 'wlulapılınyᵛ yia we 'bıᵛpaliae:
 ᵛln nεε aın -yla gbᵛzᵛny sae: -we a 'nia lεny -wa mıa
 -sεsε -yla, -amı -yla a 'nia we lεny.»

⁴⁶ «Nu, wamia, da wa paa wa -kaslo 'wv, 'in we'e bhia, -mwa wa mnia. 'In -wa mia tiklu, 'yliyogagie -we 'nia bhloluda -ka, 'mv wa yia 'yia.»

26

*Zuifv 'yugalnya zva -Zezuu -yagbv
(Mk 14.1-2; Lk 22.1-2; Zn 11.45-53)*

¹ -Zezu bhia gbu weee ni gbagbie, 'in o nee o 'binonya -ylae:

² «A -yi we 'ji nu, *'Wvzitiylu 'fetu ka cipa, we -tu 'wv 'yli 'so. Nu, o Nymee 'Yu, 'mwa wa yia wlaa, wa 'ka o *su -gv lakulo.»

³ Nu, -Lagobubonyaa -cian -yo Zuifv nyima kpasu gbelia 'wlu *'Lagobubonyaa -kanyo 'kadu Kaifv -budunwee, ⁴ 'in wa yia welu -bhlo bhl, wa 'ka -Zezu kpa 'wiemi, 'in wa 'ka o 'bha. ⁵ Wa nee: «-A 'na kpali o 'fetu 'yli nya -ni, we 'ni -muv, 'in nyuma gbugblolua.»

*'Nwno yabhlo slua -Zezuu 'wluo *-lasiklo
(Mk 14.3-9; Lk 7.36-50; Zn 12.1-8)*

⁶ Da -Zezu mia Betani *solibhanyo 'Simoo -budunwee, ⁷ 'in 'nwno yabhlo yia o -yobe. O ka -bhonyida kwee, *-lasiklo -zonu, -we 'ka -vale 'tea, we mi we 'wv. -Zezu mia lida, 'in o yia wee -lasiklo o 'wluo slu. ⁸ O 'binonya 'yia we -yo, 'in wa yia 'ce 'pa, wa nee: «Lee -lu ka 'gbu o nyumo 'sa sa wea? ⁹ A mneni yaa a 'ka wee -lasiklo -zonu pelu 'pa, 'in a 'ka we 'gwezi bobabhanya yoo 'nye.»

¹⁰ -Zezu yibheliala we 'ji nu, wa ka 'ce 'pa, 'in o nee: «Lee -lu ka 'gbu a siali o nwno nia? -We o nua 'mi -yla le, gbuzonu -wa. ¹¹ Nu, bobabhanya -yo ain 'so mi 'yli weee nya. Nu, -ami mia, we 'ni 'yli weee nya

in mɪ aɪn glaa. ¹² Na gbawlaa 'gbu ɔ yia wee -lasiklɔ na 'wluo slu. ¹³ In nɛɛ aɪn -yla gbuzɔnɔ saɛ: da wa yia -Lagɔgbu gba dɔdɔ weee -gu, -we ŋwɔnɔ nɪ nua da lɛ, gbaa wa yia we, 'in ɔ lɛnɔgbu 'ka nyɪmaa dli 'wu -tɔ.»

*Zudasɪ 'yɪbha ɔ 'ka -Zezu wla
(Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)*

¹⁴ Tɔɔn, -Zezuu 'bɪnɔnya kugbua lɛ 'sɔ glaa nyɪmɛ yabhlo wa laa Zudasɪ Isikaliɔtɔ, mɔ mɪnɪa -Lagɔbubɔnyaa -cɪan -gbɛ, ¹⁵ 'in ɔ nɛɛ: «'Lee, in -ka -Zezu wla nɪ, lɛɛ -lu a 'ka 'mɪ 'nyɛa?» 'In -maa yia ɔ tama glɔ -bhlo 'ya kugbua 'nyɛ. ¹⁶ We 'bhɔ wee 'yɪlɔ 'wu, sa ɔ 'kaa nɔ ɔ 'ka -Zezu wla, -bha ɔ bhliɪ we 'yooo dataliɛ.

*-Zezu -yɔ ɔ wlawlanyɔ lia
(Mk 14.12-21; Lk 22.7-14, 21-23; Zn 13.21-30)*

¹⁷ Nu, Zuifɔɔ *'floo 'nɪa gɔɔ -yɔ -kaa 'fɛtɪ 'yɪlɔ tɪanɔ nya, 'in ɔ 'bɪnɔnya yia ɔ layɪbha: «Mɔ -in 'yɪbha -a mɪnɪ -mɪ -yla 'Wɔzɪtɪyɪlɔ 'fɛtɪ -gu -lɪlɪlɔ pia?»

¹⁸ -Zezu nɛɛ: «A mɪnɪ -zɔɔ nyɪmɛ nu -gbɛ, * a gba ɔ -yla: <-Amɪaa -Kanyɔ nɛɛ: «Na bhla ka nyni. -Na -gbɛ na yia 'Wɔzɪtɪyɪlɔ 'fɛtɪ -saa, in -yɔ na 'bɪnɔnya 'sɔ.» > » ¹⁹ -We ɔ gbaa wa -yla, 'mɔ wa nua lɛ, 'in wa yia wee 'fɛtɪ -gu -lɪlɪlɔ pi.

²⁰ Jibhe zɔa, 'in -Zezu -yɔ ɔ 'bɪnɔnya yia ladɪ wa 'ka li. ²¹ Da wa mɪa lɪda, 'in ɔ nɛɛ: «In nɛɛ aɪn -yla gbuzɔnɔ sa nu, aɪn glaa, nyɪmɛ yabhlo yia 'mɪ wlaa.»

²² 'In we yia wa -yɔkpa, 'in wa yia ɔ layɪbhayɪbhɪɛ bhli -bhlo -bhlo: «Na -Kanyɔ, we 'nɪ -amɪ, we 'nɪ mɔv?»

* **26:18** A zɛlɔ Mk 14.13-15

²³ Ɔ nɛɛ: «-Ɔ -yɔ 'mɪ 'sɔ -ka 'floo 'ɲwa zapu lu, mɔ -wa. ²⁴ Gbuzɔnu -wa: sa we mia cɛlida -Lagɔɛbhɛ 'wɔ ɔ daa, 'sa ɔɔ *Nyimɛɛ 'Yu yia mɲia. Nɪ, nyimɛ -ɔ 'kaa ɔ wla, 'in wa 'ka ɔ 'bha, gbɔnyuu mɪ -mɔɔ -nu nya. Wa 'nɪ yaa -mɔɔ gwali, we nanɪ 'yli.»

²⁵ Zudasɪ -ɔ 'kaa -Zezu wla yia ɔ layɪbha: «Wlabi, we 'nɪ -amɪ, we 'nɪ mɔv?»

-Zezu nɛɛ: «-Mɪ gbaa dɛ -mɔv!»

-Zezu -yɔ ɔ 'bɪnɔnya lia

(Mk 14.22-26; Lk 22.15-20; 1 Kol 11.23-26)

²⁶ Wa mia lida, 'in -Zezu yia 'floo 'wɔbhu. Ɔ 'paa -Lagɔ fuo, 'in ɔ yia we ladɪdlɪ. Ɔ dlilia we ɔ 'bɪnɔnya 'wɔla, 'in ɔ nɛɛ: «A 'bhu we 'wɔ a 'ka we li, na ku -wa.»

²⁷ -Mɔv 'bɪgɔ, 'in ɔ yia nu -kɔpu 'wɔbhu, ɔ 'paa -Lagɔ fuo, 'in ɔ yia we wa yoo 'nyɛ, ɔ nɛɛ: «A 'dɛ weee 'ma we. ²⁸ Nɪ, mɔ -wa na 'pɪɔn -we yia jitea nyima duuun 'gbɔ, 'in we 'ka -Lagɔ -yɔ nyima 'wɔsuslolu.

²⁹ Nɪ, gbuzɔnu -wa, zɪ na Dide -ka dɔdɔ 'wlulapɪlɪ, we zɪ na maa nu lolu. We 'nɪ -mɔv, we 'ka -zɛɛn 'wɔbhu, 'in 'na 'ka nu 'ma.»

³⁰ Wa bhlɪa -Lagɔ -lɔv 'bhie, wa yia 'tla, 'in wa yia *Olivɔsɔnyaa -gɔgɔ 'wlu mɲɪ.

-Zezu nɛɛ nɪ, Pielɪ yia ɔ gbɔ kpɛlia

(Mk 14.27-31; Lk 22.31-34; Zn 13.36-38)

³¹ Tɔvɔn, -Zezu nɛɛ wa -yla: «Nɪ, -zɛɛn sabɔɔ 'dɛbhie -gbolu, a 'dɛ weee yia 'mɪ 'bɪ 'bhɔa. Nɪ, we mɪ cɛlida -Lagɔɛbhɛ 'wɔɛ:

«Bhlabhɛɛ 'yliyɔzɔnyɔ na yia 'bhaa,

'in bhlabhɛɛ 'ka lamɲɔ.»

³² Nɪ, in -ka tɪlɪ, in -ka 'wɔsɔ lu, Galilee na yia aɪn wɔlɔa mɲia.»

³³ 'In Pieli nɛɛ ɔ -yla: «Nyɪma weee -ka -mɪ 'bɪ 'bhɔ, -amɪ 'na 'ka we lɛnɔ.»

³⁴ 'In -Zezu yia we 'bɪgɔpalɛ: «In nɛɛ -mɪ -yla gbɔzɔnɔ saɛ: -zɛɛn sabɔ mɪa, -na kpɛli na gbɔ 'wɔla -zakpa ta, -zugba -kɔkɔ 'nɪ -sɔ gbɔ.»

³⁵ Pieli nɛɛ: «-Innya, we 'nɪ -mɔv, we -ka 'bha wa 'ka in -yɔ -mɪ 'sɔ 'bha, in 'na 'ka -na gbɔ kpɛli.»

'Sa -bhlokpade, wa 'dɛ weee gbaa wee wɛli -bhlo.

-Zezu bhuhhoea -Lagɔ Getisemanee

(Mk 14.32-42; Lk 22.39-46)

³⁶ -Zezu -yɔ ɔ 'bɪnɔnya 'sɔ, 'in wa yia da wa laa Getisemanee mɪnɪ. -Bha ɔ gbaa wa -ylaɛ: «A -dɪ da la, in 'ka mɔ mɪnɪ, in 'ka -Lagɔ bhuhhoe.»

³⁷ ɔ -yɔ Pieli -yɔ Zebedee 'yua 'sɔ klaa, 'in wa yia mɪnɪ. -Bha ɔ -gɔ yia, 'in 'pɪɔn yia ɔ dli 'wɔ slo. ³⁸ 'In ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «Na dli sulo mɪ 'mɪ 'bhada, a -tɔ 'yliyɔgada, a -yɔ 'mɪ 'sɔ.»

³⁹ ɔ bɛa 'yu -sɛ, 'in ɔ yia 'klɔ lagbli, 'in ɔ yia -Lagɔ bhuhhoe, ɔ nɛɛ: «Na Dide, -in -ka we 'yɪbha, -in vlali 'mɪ siasɛ 'kadɔ -mɪnɪ gwe. Nɪ, we 'na -zɛli na dɔmagbɔ -nɪ, we -zɛ -na dɔmagbɔ.»

⁴⁰ 'In ɔ yia ɔ 'bɪnɔnyaa -gbɛ lɔyi, -zugba wa mɪ 'ylaa 'wɔ. ɔ nɛɛ Pieli -yla: «A 'nɪ mneni a 'ka 'yliyɔgada -tɔ 'lɛli -bhloo -kpɔa, a -yɔ 'mɪ 'sɔɔ? ⁴¹ A -tɔ 'yliyɔgada, a bhuhhoe -Lagɔ, a yi laylagbɔ lɔ bhlili. Nɪ, nyɪmɛɛ dli 'yɪbha we 'ka -lu -zɔnɔ lɛnɔ, 'in ku 'nɪ we mneni.»

⁴² Tɔn, ɔ 'bhɔ 'yaa wa -yɔ lɔ, 'in ɔ yia -Lagɔ bhuhhoe. ɔ nɛɛ: «We -ka nɪ, 'yoo -putu 'nɪ -mɪ, siasia -yoo 'nɪ in 'ka bhli, -na dɔmagbɔ nɔ lɛ.»

⁴³ ɔ yia lɔ, -zugba wa mɪ 'ya 'ylaa 'wɔ, wa 'yɪ ka 'wɔwɔmanɪ 'gbɔ. ⁴⁴ ɔ 'bhɔa wa -yɔ lɔ, 'in ɔ yia 'yu

bε, 'in ɔ tanɔ yia -Lagɔ bhubhoe -zugba ɔ gbaa wee welɪ -bhlokpade.

⁴⁵ 'In ɔ yia ɔ 'bɪnɔnyaa -gbε yi lɔ, 'in ɔ nεε wa -ylaε: «A mɪ 'yɫaa 'wɔ -bhlokpade, nyapɛda a mɪa yi? Da wa 'kaa Nyɪmεε 'Yu wɫa gbɔnyuu -lɛnɔnya -yla, we bhla ka nyɪ. ⁴⁶ A -sɔ 'wɔ, -a 'ka mɪnɪ! A -talɪ, nyɪmε -ɔ 'kaa 'mɪ wɫa, mɔ yia mɔ.»

-Zezu wa yia kpaa

(Mk 14.43-50; Lk 22.47-53; Zn 18.3-21)

⁴⁷ Da -Zezu mɪa gbada, welɪ mɪ ɔ ŋwεε, tɔn Zudasɪ yia yi. Ɔɔ Zudasɪ mɪa, ɔ mɪ -Zezuu 'bɪnɔnya kugbua lε 'sɔ glaa. 'In ɔ -yɔ nyɪmaa -zlo yia yi, tɔgɔgbɛ -yɔ su kibhe nya kwεε. Nu, -Lagɔbubɔnyaa -cɪan -yɔ nyɪma kpasɪ tiea wa. ⁴⁸ -Ɔ 'kaa ɔ wɫa, sa ɔ 'kaa ɔ wɫa, ɔ ka wa -yla we gba. Ɔ nεε: «Nyɪmε in -ka gbɛɛɛ nɪ, mɔ -wa, a kpa ɔ.»

⁴⁹ Tɔn, ɔ bεa -Zezu -yɔ, ɔ nεε: «*Wɫabi» ɔ fɔsasɛ nya, 'in ɔ yia ɔ gbɛɛɛ.

⁵⁰ -Zezu nεε ɔ -ylaε: «'Tale, -we -in yia lɛnɔ, -in nu we lε slɔ.»

-Bha tɔɔa bεa -Zezu -yɔ, 'in wa yia ɔ kpa. ⁵¹ Nu, ɔ 'bɪnɔnyaa 'yabhlo -saa tɔgɔgbɛ tukpa 'wɔ, 'in ɔ yia we -Lagɔbubɔnyaa -kanyɔ 'kadɔɔ zɔlɔbɔnɔnyɔ 'pa, 'in we yia ɔ yukwɪ 'wɫu -dɪ. ⁵² Tɔn, -Zezu nεε: «Fa -na -gbɛ we 'bɪgɔ. Nu, -ɔ -ka tɔgɔgbɛ 'wɔbhu, tɔgɔgbɛ 'yɪ ɔ mɪnɪa. ⁵³ -In yibheli we 'jɪ nu, in mɛnɛɪ in 'ka na Dide bhubhoe, -bha -bhlokpade, ɔ 'ka 'mɪ 'anzɪnyaa -zakpa kugbua lε 'sɔ yoo 'pa, we 'ka gɔ. ⁵⁴ We -ka 'sa -mɪ nɪ, sa -we mɪa cɛɪda -Lagɔsɛbhε 'wɔ 'ka gbɔzɔnɔ -zεa? Nu, we nεε 'sa we yia 'plɪa.»

⁵⁵ -Zezu nɛɛ wa -yla: «'Wienyɔ in -mia, 'in a yia 'mɪ kpaa yi tɔgɔgbɛ -yɔ su kibhe nya kwɛɛ -nya yi? -Innya! 'Yɪ weee nya, in mɪ ladɪda -Lagɔbudu 'kadɔ zɔ gbɔ -sloluda, 'in a 'nɪ 'mɪ kpa. ⁵⁶ Nɪ, 'sa we 'dɛ weee 'plia sa, 'in -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyaa wɛɪ -we mia cɛɪda -Lagɔɛbhɛ 'wɔ, we 'ka gbɔzɔnɔ -zɛ.» Tɔn, 'in ɔ 'bɪnɔnya yia -bha ɔ tɪ -gwagwɛ nya.

-Zezu wa kwaa gbɔwɔbhunya 'yu
(Mk 14.53-65; Lk 22.54-55,63-71; Zn 18.13-14,19-24)

⁵⁷ Wa kpaa ɔ, 'in wa yia ɔ -Lagɔbɔɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ, ɔ wa laa Kaifɔɔ -gbɛ kwa. Da -Lagɔbɔɔnyaa -cian klaa, -Lagɔɔ titee gwesanya klaa, wa -yɔ nyɪma kpasɪ gbelia 'wlu. ⁵⁸ Pɛɪɪ mɪ -Zezu 'bɪ, ɔ 'nɪ ɔ -yɔ cɪpa, 'in ɔ yia -Lagɔbɔɔnyaa -kanyɔ 'kadɔɔ -budunwɛɛ plalɪ, ɔ 'ka -bha 'yɪ.

⁵⁹ -Lagɔbɔɔnyaa -cian -yɔ gbɔwɔbhunya weee tɪtalɪa yoyogbɔ la -Zezu -yɔ, wa 'ka ɔ gbɔ 'wluladɪɪ, 'in wa 'ka ɔ 'bha, wa 'nɪ gbɔ yabhlogbɔɔ 'yɪ. ⁶⁰ Nyɪma -wa yia -Zezu yɔ -gɔ la zɔɔa, -maa -zu 'wɔ. Nɪ, nyɪmɛ ɔ 'kaa wɛɪ gba -we -yɔ wa 'kaa -Zezu 'bha, -mɔɔ 'nɪ -mɪ. -Slɛɛn, nyɪma 'sɔ -sɔa 'wɔ wa nyɪdɪ, ⁶¹ 'in -maa nɛɛ: «-ɔ mia da nɪ, ɔ nɛɛ nɪ, ɔ mnɛni ɔ 'ka -Lagɔbudu 'kadɔ labhlɪ, 'in ɔ 'ka we 'sɔbha 'yɪ ta zɔ.»

⁶² -Lagɔbɔɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ -sɔa 'wɔ, 'in ɔ nɛɛ -Zezu -ylaɛ: «Nyɪma nɪ ka -mɪ gbɔ 'wluladɪɪ, -in 'nɪ mnɛni -in 'ka gbɔ -gɔ -saa?»

⁶³ -Zezu yia nɔwɛ -muda -tɔ. 'In -Lagɔbɔɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-In bɪ 'mɪ -yla, 'yɪiyɔga -Lagɔɔ 'nɪ nya: 'lee, -Lagɔɔ -Bhasanyɔ, -Lagɔɔ 'Yɪ -in -mia yi?»

⁶⁴-Zezu nɛɛ: «'Mv -in gbaa dɛ! In nɛɛ 'ya aɪn -yla nu, Nyimɛɛ Yu yia 'tɪtɛ -ka -Lagɔɔ lilisɔlv ladɪa. 'Yɪa a yia ɔ, yalɪpɪpa -gv -zugba ɔ -yɔ we kwli.»

⁶⁵ Toun, -Lagəbubənyaa -kanyə 'kadu yia ə 'naa yla 'cə nya, 'in ə nɛɛ: «Ə ka -Lagə vɛli, a 'dɛ weee ka we 'nu. -A 'nɪ-slɛɛn gbudayinyəə gbɔ-ka. ⁶⁶ 'In amia, a nɛɛ lɛa?»

Wa nεε: «ᵛ -yɔgbu -wa, wa 'bha ɔ.»

⁶⁷ Toun, wa yia ɔ-dlɛ klɔɔ slu, 'in wa yia ɔ-kwli 'pa, -zugba tɔlɔa subhaa ɔ 'kpa yukwli, ⁶⁸ 'in wa nɛɛ: «-Lagɔɔ-Bhasanyɔ, nyɔɔ 'pa-mɪ-lua? -In gba ɔ 'ŋnɪ!»

Pielu kpelia -Zezuu gbv

(Mk 14.66-72; Lk 22.56-62; Zn 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Nu, Pieli -di -bha la, 'pipee -buduŋwɛɛ, 'in -Lagəbubənyaa -kanyo 'kaduu zəlubhonuŋwɔ yabhlo yia o -yɔbɛ, 'in o nɛɛ o -yla: «-Mi, -in -yɔ Galileyu -Zezu 'sə mɪ ya.»

⁷⁰ 'In ə yia nyɪma weee 'yibadɪ kpɛli, ə nɛɛ: «-We a mia gbada, in 'nɪ we -yi!»

⁷¹ ᐅ ᓂᓴᓐ 'suoo klolo -yɔ, 'in zəlubhonʊwɪnə
yabhlo yia ɔ 'yi, 'in -mɔɔ nɛɛ nyima mia -bha -yla:
«ᐅ mia dɛ ni, ɔ -yɔ Nazaletiyu -Zezu 'so mi.»

⁷² 'In Piɛli yia we kpɛli -tapa, ɔ nɛɛ bibie nyaɛ: «In 'ni nyimɛ ni -yi!»

⁷³ -Bha bεa -se, -wa mia -bha, wa nεε ɔ -yla: «Nu, gbɔzɔnu -wa, -in mɪ wa glaa. -Na gbagbawεli -gɔ -a yibhelia we 'ji.»

⁷⁴ Toun, Piel yia bi, o nee: «In 'ni do -nyume ni -yi!
In -ka yo 'tubhu, -Lago 'pa 'mi -kaslu 'wu!»

-Bha -bhlokpade -kukɔ gboa. ⁷⁵ 'In Pielu dli yia -
we-Zezu gbaa ɔ -yla -gu -bho: «Nu, -na kpeli na gbu
'wola -zakpa ta, -zugba -kukɔ 'ni -slo gbo.»

Pielɩ 'tlaa, 'in ɔ yia nyazɩwie wida -tɔ kpokpo.

27

-Zezu wa kwaa Pilatɩ 'yu

(Mk 15.1; Lk 23.1-2; Zn 12.28-32)

¹ Zɩɩkpɛ -papa, -Lagɔbɔbɔnyaa -cian -yɔ Zuifɔɔ nyɩma kpasɩ weee yia welɩ bhlɩ, wa 'ka -Zezu 'bha.
² Wa gbɔan ɔ, *Wlɔmɔ -nyɩmɛ -ɔ pilɩa Zudee -dɔdɔ 'wlu la, wa laa Pilatɩ, 'in wa yia ɔ -mɔɔ -gbɛ kwa. 'In wa yia ɔ -mɔɔ yoo 'nyɛ.

Zudasɩ tlia

(Lngb 1.18-19)

³ Zudasɩ, -ɔ wlaa -Zezu, ɔ 'yia nɩ, wa ka ɔ -yɔgbɔ 'wɔbhu wa 'ka ɔ 'bha, 'in ɔ dlɩ yia ɔ zukpa -sa. 'In wee tama glɔ -bhlo 'ya kugbua mia, ɔ yia we -Lagɔbɔbɔnyaa -cian -yɔ Zuifɔɔ nyɩma kpasɩ yoo 'nyɛ lb.
⁴ ɔ nɛɛ: «Nyɩmɛ -ɔ 'nɩa gbɔnyuu yabhlogbɔɔ 'ji -yi, in ka ɔ wla wa 'ka ɔ 'bha, gbɔnyuu in nɔa lɛ.»

Wa nɛɛ ɔ -yla: «-Mɔɔ 'nɩ -amɩaa gbɔ. -Na 'dɛɛ gbɔ mɔ.»

⁵ Zudasɩ vitelia wee 'gwɛzi -mɔ -Lagɔbudu 'kadɔ zɔ, ɔ mɩa, 'in ɔ yia ɔ 'dɛ bɩzɩ. ⁶ -Lagɔbɔbɔnyaa -cian 'bhua wee 'gwɛzi la, 'in wa nɛɛ: «Wee 'gwɛzi mia da nɩ, nyɩmɛɛ 'pɩɔɔn 'gwɛzi -wa, nɩ, -a 'nɩ mnɛni -a 'ka we -Lagɔbuduu 'kadɔɔ 'kesu 'wɔzɔ.»

⁷ Wa bhlɩ welɩ, 'in wa yia wee 'gwɛzi labhu, 'in wa yia we nya nyidabhlanyɔɔ kpaa zɔ, we 'ka 'lakpanyaa 'bhluluda -zɛ. ⁸ We 'dɛɛ 'gbɔ wa laa -zɛɛn yɩ nya we «nyɩmɛɛ 'pɩɔɔn kpaa». ⁹ Nɩ, -we -Lagɔgbɔɔ -falɩpanyɔ Zelemi gbaa, mɔ nɔa lɛ.

«Nɩ, tama glɔ -bhlo 'ya kugbua,

mɔ -wa -valɛ -we -gɔ *Izlaɛɩ -ylaashɩ bhlɩ welɩ,

wa 'ka ɔ 'wɔzɔɔ.
 10 'Mv wa 'bhua 'wɔ,
 'in wa yia we nyidabhlanyɔɔ kpaa 'wɔzɔɔ.
 Sa na -Kanyɔ tiea 'mɪ,
 'sa wa nva we lɛ.»

Pilatɪ 'bhua -Zezuu -yɔgbv 'wɔ
(Mk 15.2-5; Lk 23.3-5; Zn 18.33-38)

11 Wa 'yilgbelia -Zezu Pilatɪ 'yu, 'in -mɔɔ nɛɛ ɔ -yla:
 «'Lee, Zuifvɔ 'wlulapɪnyɔ -in -mɪa yɪ?»

'In -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «'Mv -in gbaa dɛ.»

12 -Mvɔ 'bɪgbv, -Lagɔbɔbɔnyaa -cian -yɔ Zuifvɔ
 nyɪma kpasɪ dɪla ɔ gbv 'wlu la, ɔ 'nɪ gbv -gv -sa.

13 Tɔvɔn, Pilatɪ nɛɛ ɔ -yla: «-We weee wa gbaa dɛ -na
 da nɪ, -i'in 'nɔ wee?»

14 -Zezu 'nɪ we 'yabhlogbɔɔ 'bɪgbɔpali, 'in we yia
 Pilatɪ ɲwɛgaga -sɔbhali.

Pilatɪ nɛɛ nɪ, wa 'bha -Zezu
(Mk 15.6-15; Lk 23.13-25; Zn 18.39-19.16)

15 Nɪ, Zuifvɔ *'Wɔzɪtɪyɪlɪ 'fɛtɪ -ka nɪnɪ nɪ, -
 ɔ nyɪmaa -zlo 'yɪbhaa, 'mɔ Wlɔmv -dɔdɔvɔ 'wlu-
 lapɪnyɔ saa -kasɪ 'wɔ. 16 We bhla, nyɪmɛ ɔ nyɪma
 weee -yia, wa laa -Zezu -Balabasɪ, mɔ mɪa -kasɪ
 'wɔ. 17 Da nyɪma duun gbelia 'wlu Pilatɪ -gbɛ, 'in ɔ
 yia wa layɪbhaɛ: «Nyɔɔ a 'yɪbha in 'tide 'yia? -Zezu
 -Balabasɪ yaayɪ, -Zezu wa laa -Lagɔɔ -Bhasanyɔɔ?»

18 Nɪ, Pilatɪ 'dɛ -yi we 'ji nɪ, zenyidɪ nya wa wlaa
 ɔɔ -Zezu. 19 Pilatɪ -dɪa la, ɔ mɪ gbv wɔbhuda, 'in ɔ
 'ɲwɔɔ yia ɔ wɛlɪ yoo 'pa: «-In 'na plali nyɪmɛ mɪa nɪ
 gbv 'wɔ -nɪ. ɔ 'nɪ gbv nyuu lɛnɔ. Nɪ, -zɛɛn sabɔ mɪa,
 -mɔ 'ylaa 'wɔ, in ka ɔ 'gbv -zila 'yɪ.»

20 *-Lagɔbɔbɔnyaa -cian -yɔ nyɪma kpasɪ
 sumanɪ nyɪmaa -zlo -yɔla, wa 'ka gba nɪ, ɔ 'tide

-Balabası 'yi, 'in ɔ 'ka -Zezu 'bha. ²¹ Ɔɔ dɔdɔɔ 'wlulapılınıɔ nɛɛ wa -yla: «Nı, nyımɛ yabhlo na yia 'yitidea. 'Lee, wa 'dɛsɔbhie glaa, nyɔɔ in 'ka 'yitidea?»

Wa nɛɛ: «-Balabası!»

²² Pilatı nɛɛ: «We -ka 'sa -mı, -Zezu wa laa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ, 'lee, lɛɛ -lu in 'ka ɔ nɔnɔa?»

'In wa nɛɛ: «Kulɔ ɔ *su -gɔ la!»

²³ Pilatı nɛɛ: «Gbɔnyuu -mɔmɔ ɔ nɔ lɛa?»

'In wa yia 'wɔkpı 'tıtɛ: «Kulɔ ɔ su -gɔ la!»

²⁴ Da Pilatı 'yia nı, -we ɔ mıa lɛnɔda we bhe, 'in 'gbe mıa gbugbloluda bhabha, ɔ 'bhua 'nyu 'wɔ, ɔ budɔa kwɛ nyuma weee 'yibadı, 'in ɔ nɛɛ: «Nyımɛ nı tıtıtɛe 'gba 'nı 'mı 'wlu -mı. Amıaa 'dɛɛ gbɔ -wa!»

²⁵ Wa 'dɛ weee nɛɛ: «Ɔ tıtıtɛ mıa, -amıaa -yɔ -amıaa 'ylaaslu 'wlu -gbɔ -wa!»

²⁶ Tɔɔn, 'in Pilatı yia -Balabası -kasɔ 'wɔsa. 'In ɔ nɛɛ 'sɔja -yla nı, wa sɛlı -Zezu, 'in wa 'ka ɔ su -gɔ lakulɔ.

'Sɔja nyanıa -Zezu

(Mk 15.16-20; Zn 19.2-3)

²⁷ Pilatı 'sɔja kwaa -Zezu dɔdɔɔ 'wlulapılınıɔɔ -budunwɛɛ. 'Sɔja weee bibeaa ɔ, ²⁸ 'in wa yia ɔ -bana 'wɔsa, 'in wa yia ɔ 'naa zalɔ 'wɔpla. ²⁹ Tɔɔn, wa maa 'wia -kloo, 'in wa yia we ɔ 'wluo -pla, 'in wa yia gblee ɔ lilisɔ 'wɔ zɔ. Wa 'sibhlia 'kukulu ɔ 'yu, 'in wa yia ɔ nyanı. 'In wa nɛɛ: «Zuıfɔɔ 'wlulapılınıɔ, -na fɔɔ!»

³⁰ 'In wa yia ɔ -dlɛ -gɔ slu. Wa 'bhua gblee 'wɔ, 'in wa yia we ɔ 'wluo 'pa. ³¹ Da wa bhıa ɔ nyanıe, 'in wa yia ɔ 'naa zalɔ 'wɔsa, 'in wa yia ɔ 'dɛɛ -bana ɔ 'wɔpla, 'in wa -yɔ ɔ yia mı wa 'ka ɔ su -gɔ lakulɔ.

-Zezu wa kolva su -gv la

(Mk 15.21-35; Lk 23.26-43; Zn 19.17-27)

³² Da wa 'tlaa 'gbe, 'in wa -yɔ Sileniyu 'Simɔɔ yia gbeli. 'Sloja nɛɛ ɔ -yla -gla nya nu, ɔ 'bhu -Zezuu su 'wv. ³³ 'In wa yia da yabhlo wa laa zuifwɛli 'wv Gɔlgota nyni, we ji -wa nu, 'wluu 'kɔaa da. ³⁴ -Bha 'sloja 'nyɛa -Zezu nu -we lɔ wa palia kalɔ -nyakpɔ. -Zezu 'yia we 'ɲwɛ, ɔ 'nɪ we 'ma. ³⁵ Wa yia ɔ su -gv lakɔlv, 'in wa yia -nɪgbɪ 'pa, -we wa 'kaa 'yɪ -bhlo -bhlo ɔ -bananya glaaa 'gbv. ³⁶ Tɔvɔn, wa yia -bha ladi, wa 'ka ɔ 'yliyɔzv.

³⁷ -We ka 'gbv wa yia ɔ 'bha, wa ka we cɛli, 'in wa yia we ɔ 'wlubita lakɔlv:

-Ɔ MIA DA

ZUIFUV 'WLULAPILINYƆ -ZEU -WA

³⁸ Wa ka 'ya 'wienya 'sɔ su -gv lakɔlv ɔ kwesi. 'Yabhlo mɪ ɔ lilisɔlv, 'in -gudv mia ɔ kɔpɛsɔlv. ³⁹ -Wa plɪla -bha, 'wlu wa bitea, 'in wa vɛlia -ɔ, ⁴⁰ wa nɛɛ: «-Mɪ, -mɪ gbaa -in 'ka -Lagɔbudu 'kadv -wlv, 'in -in 'ka we 'sɔbha 'yɪ ta 'wv nɪ, -sa -na 'dɛ gbv 'wv. Nu, -in -ka -Lagɔɔ 'Yu nya -mɪ, -in 'bhv su -gv -in 'ka lasibhli.»

⁴¹ 'Sa -bhlokpade, -Lagɔbɔbɔnyaa -cian klaa, -Lagɔɔ titee gwesanya klaa, we -yɔ Zuifuv nyɪma kpasɪ nyania ɔ, wa nɛɛ: «Ɔ ka nyɪma talva pue, ⁴² ɔ 'nɪ -slɛɛn mneni ɔ 'ka ɔ 'dɛ pue. *Izlaɛlu 'Wlu-lapilinyɔ ɔ -mia yi? We -ka 'sa -mɪ, ɔ 'bhv su -gv ɔ 'ka lasibhli, 'in -a 'ka ɔ dli -gv zv. ⁴³ 'In ɔ nɛɛ: «In mɪ -Lagɔɔ 'Yu nya.» Nu, -de -Lagɔ yi ɲwɛnu, ɔ 'ka ɔ gbv 'wvsa, -bha -a yia 'yia.»

⁴⁴ 'Sa -bhlokpade, 'wienya, -wa wa kolva su -gv la ɔ kwesi, -maa vɛlia ɔ.

*-Zezuu tlhda**(Mk 15.33-41; Lk 23.44-49; Zn 19.28-30)*

⁴⁵ 'Ylv 'ka -glōnyidi nynia yi, nikpise kpaa dudu weee -gv, we li 'lɛli ta. ⁴⁶ We bhialida -Zezu 'kpia 'wv 'titeɛ, ɔ nɛɛ: «Eli, Eli, lama sabakatani?» -Mv ji -wa nu: na -Lagɔ, na -Lagɔ, lɛɛ -lu ka 'gbv -in yi 'mɪ 'bɪ 'bhua?

⁴⁷ Nyima tɔlva -wa mia -bha, -wa 'nva we, wa nɛɛ: «ɔ mɪ Elii lada!»

⁴⁸ Wa 'yabhlo 'bhua -fuu 'wv -gwagwie nya, ɔ faa we kalɔ nv lv, 'in ɔ yia we gblee 'yliya 'wv zv, 'in ɔ yia we ɔ ŋwe -yɔdi ɔ 'ka 'ma.

⁴⁹ Nu, wa tɔlva nɛɛ: «-In wv -slɔ. -De Elii yi yi -mɔɔ 'ka ɔ gbv 'wvsa, -a 'ka -bha 'yi!»

⁵⁰ -Zezu yia 'wvɔkpɪ lv 'titeɛ, 'in ɔ yia tlɪ. ⁵¹ -Bha -bhlokpade, 'naa bɪzɪa -Lagɔbudu 'kadv zɔ bhlia 'wvɔlaylie we nyidi -mɔ yali tiklu, 'in we yia zɔ nyni. Dudu yia zuklu, 'in tɔkpanya yia 'wvɔyla. ⁵² Gbawla yia ŋwe -kalɪ, 'in -Lagɔnyima tɔlva -wa thɪa, 'in wa yia tlɪtlɪnya glaa 'wvɔɔ. ⁵³ 'In wa yia wa gbawla 'wvɔtla. Da -Zezu -sɔa tlɪtlɪnya glaa 'wv, wa mɪa -Zeluzalemv, 'in nyima duun yia wa 'yi.

⁵⁴ *Wlɔmv -slɔja glv gbuv 'yugalɪnyɔ -yɔ ɔ 'slɔja, -wa mia -Zezu 'yliyɔzɔda, wa 'yia dudu zukluda we -yɔ -lu weee -we 'plɪa, 'in wa yia nyanɔ nv, wa nɛɛ: «-Lagɔɔ 'Yu ɔ -mia 'piɛin!»

⁵⁵ 'Nwɪ -duun mia -bha, -wa kwaa -Zezu yoo Galilee, 'in -wa pia ɔ -yla, wa 'yligbe -mɔ 'pɪ, -zugba wa yla. ⁵⁶ Wa glaa, Magɪdala -ŋwnɔ Malii klaa, *'Zake -yɔ *-Zɛzɛfv 'nyaa Malii klaa, we -yɔ Zebedee 'yuaa 'nyaa mɪ -bha.

*Alimateyu *-Zɛzɛfv faa -Zezu gbawla 'wv**(Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Zn 19.38-42)*

⁵⁷ Jibhe mia zoda, 'in Alimategbe 'wuu 'nnumnyo yabhlo wa laa *-Zezefu, 'in -moo yia yi. Nu, -moo mi -Zezuu 'binonyo nya. ⁵⁸ O mnia Pilatu -gbe, 'in o yia -moo -Zezu 'kwie -zlali. Toun, Pilatu yia o 'yoo 'nye o -yo we 'ka mni. ⁵⁹ O 'bhua -Zezuu 'kwie 'wu, 'in o yia we 'naa lolu -yo zu. ⁶⁰ 'Bhuka -we wa 'bhlua tukpa 'wu o 'dee -yla, we nukple o faa wee 'kwie. We 'bigu, o glipea tukpa -boklo 'kadu, o klaa gbawla nwe, 'in o yia mni. ⁶¹ Magidala -nwno Malii -yo Malii -putu -di -bha gbawla 'yu la.

'Sluja -kva -Zezuu gbawla nwe

⁶² Zli -ka zli, mu -wa *Nyapeyli. -Lagobubonyaa -cian -yo Falizinyima yia Pilatu -gbe mni. ⁶³ Wa nee: «-Amiaa -kanyo, -we o yokanyo ni gbaa, -zugba o -ga 'yliyo, -amiaa dli ka we -gu lasibhli. O nee: 'Yli 'so, we tanu nya, na yia tlitinya glaa 'wuso.» ⁶⁴ We 'dee 'gbu, -na zukpa -wa, tie -na 'sluja, wa 'ka o gbawla nweku tiklu 'yli ta. Wa -ka 'sa nu, o 'binonya 'ni mnene wa 'ka o 'kwie yli, 'in wa 'ka gba nu, o ka tlitinya glaa 'wuso. We 'ni -muu, yo -mumu wa yia tubhua, we -nyu 'yli we -zi tianu.»

⁶⁵ Pilatu nee: «'Sluja ni, sa a -ka we nwekuke mnene, a mni a 'ka 'sa we nweku.»

⁶⁶ Toun, wa yia mni wa 'ka gbawla nweku. Tukpa -we mia we nwee, 'in wa yia we -yo 'pa, 'in wa yia -bha 'sluja 'yigbeli, wa ka we 'yliozu.

28

-Zezu -soa tlitinya glaa 'wu

(Mk 16.1-11; Lk 24.1-12; Zn 20.1-10)

¹ Nyapeyli 'pha, dimasu zokpe -papa, Magidala -nwno Malii -yo Malii -putu yia gbawla -gu mni.

² Tɔɔn, 'in dɔɔɔ yia zuklu sa -gigli. -We ka gbɔ -wa, Jejitapeɛ 'anzɪ 'bhɔa yalɪ, mɔ 'sibhlia la, we glipea tukpa -boklo 'kadɔ, 'in we yia we gbawla ɲweɛ -sa, 'in we yia we -gɔ ladɪ. ³ Sa 'nyu 'kaa 'yɪka 'pa, 'sa we 'klɔ mɪa, 'in we 'wɔ -bana la 'paɪn 'paɪn. ⁴ Waa 'slɔja nɔa nyanɔ, -zugba wa tɛla, 'in wa yia bhli tɪtɪnya 'bhisa.

⁵ Nu, 'anzɪ nɛɛ 'ɲwɪ -yla: «A 'na nɔnɔ nyanɔ -nɪ. In -yi we 'ji nu, -Zezu ɔ wa kulɔa *su -gɔ la, ɔ da a mɪa -talɪda. ⁶ ɔ 'nɪ -seli -mɪ. Sa ɔ gbaa, ɔ ka tɪtɪnya glaa 'wɔsɔ, ɔ -ga 'yliyɔ. A yi, da ɔ pia zɪmɛ la, a 'ka -bha 'yɪ. ⁷ A mɪ -gwagwɛ nya, a 'tɔlɔ ɔ 'bɪnɔnya nu, ɔ ka tɪtɪnya glaa 'wɔsɔ, ɔ ka aɪn 'yugalɪ Galilee. -Mɔ a yia ɔ 'yɪa. Nu, 'mɔ in gbaa dɛ aɪn -yla.»

⁸ Wa 'bhɔa gbawla -yɔ slɔɪ, wa mɪ nyanɔ nɔda, -zugba 'mɔna 'kadɔ mɪ wa dlɪ 'wɔ. 'In wa yia mɪ -gwagwɛ nya, wa 'ka -Zezuu 'bɪnɔnya 'dɪ -salɪ. ⁹ Tɔɔn, 'in -Zezu yia wa yoo yi, ɔ nɛɛ wa -yla: «Ka 'yuo 'pa!» Wa bɛa ɔ -yɔ, 'in wa yia ɔ bhɔ lakpa, 'in wa yia ɔ 'ylimanɪ. ¹⁰ 'In ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «A 'na nɔnɔ nyanɔ -nɪ, a mɪ, a gba na bhelia -yla wa mɪ Galilee, -mɔ wa yia 'mɪ 'yɪa.»

'Dɪ 'slɔja -saa (Mt 27.62-66)

¹¹ Da waa 'ɲwɪ mɪa -slɔ 'yloogblɔ, 'slɔja -wa -kɔa gbawla ɲwe, 'in wa tɔlɔa yia 'gbe nɔkplɛ lɔmɪ. -We weee 'plɪa, 'mɔ wa gbaa -Lagɔbɔɔnyaa -cian -yla. ¹² -Maa -yɔ nyɪma kpasɪ gbelia 'wlu, 'in wa yia wɛɪ -bhlo bhli. Wa 'nyɛa 'slɔja 'gweziɪ -zlo, ¹³ 'in wa nɛɛ: «-We a 'kaa gba nɪ, mɔ nɪ da: «Nu, sabɔ, da -a mɪa 'ylaa 'wɔ, 'in ɔ 'bɪnɔnya yia yi, 'in wa yia ɔ 'kwie yli.»

¹⁴ Nu, ɔɔ dɔdɔv 'wlulapɪɪnyɔ -ka we 'nɔ, -we -a 'kaa gba, -a -yi we. Gbɔ 'na 'ka aɪn yɪ.»

¹⁵ 'Slɔja -yɔ wa 'gwɛzi mɪa, -we wa gbaa wa -yla, mɔ wa nɔa lɛ. Wee 'dɪ wa zɔa 'slɔja, 'ɪn we yia lamneni Zuɪfɔv -gbɛ. -Zɛɛn yɪ nya, wa mɪ -slɔ we gbada.

-Zezu -slɔlua ɔ 'dɛ ɔ 'bɪnɔnya 'klɔ

(Mk 16.14-18; Lk 24.36-49; Zn 20.19-23; Lngb 1.6-8)

¹⁶ ɔ 'bɪnɔnya kugbua lɛ -bhlo mɪa Galilee, -gɔgɔ -we -Zezu -slɔlua wa 'klɔ, 'mɔ wa -gblaa. ¹⁷ Wa 'yia -Zezu -yɔ, 'ɪn wa yia ɔ 'ɪnɪ -mnɪnɪ. Nu, wa tɔlɔa lɔa dɪ. ¹⁸ -Zezu bɛa wa -yɔ, 'ɪn ɔ nɛɛ: «-Lagɔ ka 'mɪ 'tɪtɛ weee 'nyɛ yalɪ -yɔ dɔdɔv -gɔ. ¹⁹ A mɪnɪ laga -dɔdɔv weee -gɔ, a -zɛɪ -mɔ -nyɪma na 'bɪnɔnya. A batizee wa 'nyu nya, Dide klaa, 'Yu klaa, we -yɔ Zuzu 'Pɔpa, wa 'ɪnɪ nya. ²⁰ Tite weee ɪn 'nyɛa aɪn, a -slɔlu wa we 'nɔɪwɛzɔvɛ. A yibheli we 'jɪ nɪ, ɪn -yɔ aɪn 'sɔ mɪ 'yɪ weee nya, 'ɪn dɔdɔv 'kaa labhɔ.»

W^ususlolue loluu 'sɛbhɛ **New Testament in Kouya**

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kouya

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Information sur le droit d'auteur

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. tous droits réservés.

Ce texte de traduction vous est rendu disponible sous termes du Creative Commons License: Attribution-Noncommercial- Pas de travaux dérivés. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) En outre, vous avez l'autorisation de mettre le texte sous différents formats de fichier, tant que vous ne changez pas le texte ou la ponctuation de la Bible.

Vous pouvez partager, copier, distribuer, transmettre et extraire des parties ou des citations de ce travail à condition que vous incluiez l'information sur le droit d'auteur ci-dessus:

- Vous devez donner Attribution au travail.
- Vous ne devez pas vendre ce travail pour en tirer profit.
- Vous ne devez effectuer aucun travail dérivé qui puisse changer les mots ou la ponctuation en l'état des Saintes Ecritures.

Les autorisations au-delà du canevas de cette licence peuvent être disponibles si vous nous contactez au travers de votre demande.

Le Nouveau Testament

en Kouya

Copyright Information

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kouya

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

6b111f8e-be6f-55f2-a7a8-c43583754a65